

Dokumentation Storfågelkonferens 2021

RAPPORT FRÅN SLU VILTSKADECENTER 2021–6

DOKUMENTATION STORFÅGELKONFERENS 2021

Sammanställd av Maria Levin¹, Linda Andersson², Johan Månsson¹, Lovisa Nilsson¹

Rapport från SLU Viltskadecenter 2021–6

Utgivare: SLU Viltskadecenter och länsstyrelsen i Jönköpings län

Utgivningsdatum: 2021-12-09

Version: 1.0

© SLU Viltskadecenter, författarna

ISBN: 978-91-985248-9-5

Omslagsfoto: Storfågelkonferens på Hooks Herrgård i Jönköpings län 2021

Fotograf: Linda Andersson

Rapporten kan laddas ner från Viltskadecenters webbplats

www.slu.se/viltskadecenter

¹ SLU Viltskadecenter, Institutionen för ekologi, Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU

Johan Månsson ORCID Id: 0000-0002-5189-2091

Lovisa Nilsson ORCID Id: 0000-0003-4822-7864

² Länsstyrelsen i Jönköpings län

Dokumentation Storfågelworkshop 2021

Innehållsförteckning

Program	2
Deltagarförteckning	3
Sammanfattning presentationer	5
<i>Linda Andersson</i>	5
Jönköpings fågelverksamhet	5
<i>Lovisa Nilsson, Viltskadecenter</i>	5
Senaste nytt från tranforskningen	5
<i>Johan Månsson, Viltskadecenter</i>	6
Nytt från gåsforskningen.....	6
<i>Louise Eriksson, Umeå Universitet</i>	7
Vilken inställning till gäss har människor i och utanför gåsförvaltningen?	7
<i>Niclas Liljebäck, Svenska Jägareförbundet</i>	7
Nytt från Jägareförbundet.....	7
<i>Eleonor Gladh och Per Risberg, Naturvårdsverket</i>	8
Nytt från Naturvårdsverket	8
<i>Sofia Sollenberg, Länsstyrelsen Västmanland</i>	8
Databas för registrering av grödoskador.....	8
<i>Maria Levin, Viltskadecenter</i>	8
"FYRVERKERIER" för att skrämna fåglar från gröda	8
<i>Kristian Kroon, länsstyrelsen Västra Götaland</i>	9
Drönare	9
<i>Kristian Kroon, Ist Västra Götaland och Anders Hallengren, Ist Skåne</i>	9
Birdalart.....	9
<i>Karin Borgenvall</i>	10
Dokumentation av betes- och trampskador av sångsvan i höstraps 2019 - 2020.....	10
Övrigt	10
Workshop - Revidering av Riktlinjer för förvaltning av stora fåglar i odlingslandskapet (2015)	11
Länkar till publikationer	15
Bilagor	17

Tack Jönköpings län!

Stort tack till Linda Andersson och Linda Griffiths vid länsstyrelsen i Jönköpings län för en trivsamt och välarrangerad konferens i novembermörkret.

Nästa storfågelträff

Nästa storfågelträff planeras till våren 2023 i Västerbottens län med Peter Näslund som värd.

Program

9 november

- 10:00–10:30 Välkomna! Jönköpings län berättar om sin fågelverksamhet (*Lst och VSC*) 10:30–11:05 Senaste nytt från tranforskningen (*Lovisa Nilsson, VSC*)
- 11:10–11:30 Senaste nytt från gåsforskningen (*Johan Månsson, VSC*)
- 12:45–13:20 Senaste nytt från gåsforskningen forts (*Johan Månsson, VSC*)
- 13:25–14:10 Vilken inställning till gäss har människor i och utanför gåsförvaltningen? (*Louise Eriksson, Umeå Universitet*)
- 14:15–14:35 Nytt från Svenska Jägareförbundet (*Niklas Liljebäck, Svenska Jägareförbundet*)
- 14:35–15:35 Fika och tipspromenad utomhus
- 15:35–16:10 Nytt från Naturvårdsverket (*Per Risberg/Eleonor Glad, NV*)
- 16:10–17:00 Ändrade skydds jaktstider (*NV/VSC*)

10 november

- 08:30–10:00 Nytt från provinserna
- Databas för registrering av grödoskador, (*Sofia Sollenberg, Lst Västmanland*)
 - Resultat av hägnstudier - sångsvan på raps (*Karin Borgenvall, Lst Kronoberg*)
 - Användning av fyrverkerier. Bakgrund och skrivelsen till MSB (*Maria Levin, VSC*)
 - Drönare? Hur används det och vad gäller? (*Kristian Kroon, Lst Västra Götaland*)
 - Erfarenheter och demonstration av ”Bird Alert” (*Kristian Kroon, Lst Västra Götaland och Anders Hallengren, Lst Skåne*)
- 10:40–10:40 Utvärdering åtgärder – kan vi göra det tillsammans? (*Johan Månsson, VSC*)
- 11:00–12:30 Workshop - uppdatering av riktlinjerna (*Maria Levin, Johan Månsson, VSC*)
- 12:30–13:00 Diskussion och frågestund, framtida innehåll, överlämning av stafettpinne

Deltagarförteckning

Förnamn	Efternamn	Organisation
Jonas	Nordström	Länsstyrelsen Dalarna
Jimmy	Skord	Länsstyrelsen Dalarna
Gunnar	Pettersson	Länsstyrelsen Gotland
bert-inge	karlsson	Länsstyrelsen Gotland
Gert	Olsson	Länsstyrelsen Halland
Sara	Lindqvist	Länsstyrelsen Jämtlands län
Håkan	Olofsson	Länsstyrelsen Jämtlands län
Erik	Danielson	Länsstyrelsen Jämtlands län
Bo	Adolfsson	Länsstyrelsen Jönköping
Linda	Andersson	Länsstyrelsen Jönköping
Ingemar	Sjöberg	Länsstyrelsen Jönköping
Jakob	Göransson	Länsstyrelsen Jönköping
Håkan	Söderberg	Länsstyrelsen Jönköping (VFD)
Lisbeth	Karlsson	Länsstyrelsen Jönköping (VFD)
Johan	Stark	Länsstyrelsen Jönköping (VFD)
Tomas	Melin	Länsstyrelsen Kalmar län
Robert	Briland	Länsstyrelsen Kalmar län
Per	Ekerholm	Länsstyrelsen Kronobergs län
Cajsa	Söder	Länsstyrelsen Kronobergs län
Karin	Borgenvall	Länsstyrelsen Kronobergs län
Lena	Bondestad	Länsstyrelsen Norrbotten
Peder	Clase	Länsstyrelsen Skåne
Anders	Hallengren	Länsstyrelsen Skåne
Göran	Frisk	Länsstyrelsen Skåne
Eva	Johansson	Länsstyrelsen Skåne
Paula	Jonsson	Länsstyrelsen Stockholm
Markus	Södling	Länsstyrelsen Södermanland
Ingemar	Parck	Länsstyrelsen Södermanland
Michael	Hansson	Länsstyrelsen Södermanland
kjell	Larsson	Länsstyrelsen Södermanland
Sebastian	Olofsson	Länsstyrelsen Uppsala
Mikael	Larsson	Länsstyrelsen Uppsala
Nathalie	Kindbladh	Länsstyrelsen Uppsala
Lars	Plahn	Länsstyrelsen Uppsala / skrämseleksulent
Nils	Lidbaum	Länsstyrelsen Uppsala / skrämseleksulent
Emma	Mickelin	Länsstyrelsen Värmland
Malin	Eliasson	Länsstyrelsen Värmland
Ingemar	Robertsson	Länsstyrelsen Värmland
Ingemar	Larsson	Länsstyrelsen Värmland
Sofia	Sollenberg	Länsstyrelsen Västmanlands län (skype)
Joakim	Carlsson	Länsstyrelsen Västra Götalands län
Kristian	Kroon	Länsstyrelsen Västra Götalands län
Sten	Hoffman	Länsstyrelsen Västra Götalands län
Gunnar	Brandt	Länsstyrelsen Västra Götalands län
Jonas	Sandberg	Länsstyrelsen Västra Götalands län
Peder	Hedberg Fält	Länsstyrelsen Västra Götalands län

Deltagare

Förnamn	Efternamn	Organisation
Johanna	Månsson Wikland	Länsstyrelsen Örebro län
Anna	Olofsson	Länsstyrelsen Örebro län
Pär	Nilsson	Länsstyrelsen Örebro län
Bengt	Olofsson	Länsstyrelsen Örebro län
Magnus	Olofsson	Länsstyrelsen Örebro län
Anders	Hedström	Länsstyrelsen Östergötland
Markus	Grenestam	Länsstyrelsen Östergötland
Per	Risberg	Naturvårdsverket
Eleonor	Glad	Naturvårdsverket
Nils	Henriksson	Regeringskansliet (Näringsdepartementet)
Lovisa	Nilsson	SLU Viltskadecenter
Johan	Månsson	SLU Viltskadecenter
Maria	Levin	SLU Viltskadecenter
Niklas	Liljebäck	Svenska Jägareförbundet
Louise	Eriksson	Umeå universitet
Anders	Lundström	Länsstyrelsen Västerbotten (skype)
Anders	Stenhalla	Länsstyrelsen Västerbotten (skype)
Ingemar	Nilsson	Länsstyrelsen Västerbotten (skype)
Peter	Näslund	Länsstyrelsen Västerbotten (skype)
Mattias	Persson	Länsstyrelsen Kalmar (skype)

Sammanfattning presentationer

Sammanfattningen av presentationerna har främst skrivits av föredragshållarna. Några av sammanfattningarna har kompletterats med en rubrik ”diskussion”.

Linda Andersson

Jönköpings fågelverksamhet

Naturreservatet Draven

- En slättsjö i ett gammalt kulturlandskap, känd för sitt rika fågelliv. Sjön är en viktig häcknings- och rastlokal för en lång rad fåglar.
- Inventeringar av Svensk Naturförvaltning
- Ersättningar för skador medges för grågås & trana
- Två tranåkrar
- Minskade skador av tranor, men ökande av gäss.

Lovisa Nilsson, Viltskadecenter

Senaste nytt från traneforskningen

- Syftet med den första studien var att studera hur utökade förutsättningar för individuella lantbrukare att genomföra åtgärder på sin mark påverkade tranepopulationen och grädoskadorna i fyra olika förvaltningsscenarier.
- En individbaserad modell (GMSE) användes för att simulera systemet med tranor som födosöker på jordbruksmark, lantbrukare och förvaltare.
- Modellen innehåller fyra kopplade submodeller:
 - 1) tranomodellen- med en tranopopulation som ökar eller minskar över tid och som rör sig i ett simulerat jordbrukslandskap,
 - 2) observationsmodellen- där tranorna räknas/inventeras av förvaltaren,
 - 3) förvaltarmodellen- där förvaltaren beslutar om förvaltningsstrategi genom att sätta kostnader för olika åtgärder (tex. skrämsel och jakt) och ger lantbrukare budget (ekonomisk, tid, praktisk möjlighet) att genomföra åtgärder och
 - 4) lantbrukarmodellen- där lantbrukare tar beslut om vilka åtgärder de ska ta för att påverka tranorna och jordbruksproduktionen.
- För resultat, se bifogad Powerpointpresentation.
- Ovanstående studie kommer att utvecklas vidare framöver. Vi planerar att studera om det finns skillnader i beslutsfattande mellan förvaltare, lantbrukare i en förvaltarroll och modellen, genom att låta förvaltare och lantbrukare spela ett onlinespel där man kan interagera med modellen.
- Har tranor en negativ påverkan på häckande våtmarksfåglar? Svar: Potentiellt, men mer forskning behövs.
- Det var svårt att observera vad tranor äter i våtmarker under häckningstiden för andra våtmarksfåglar på grund av hög vegetation.
- Men tranorna selekterade våtmarker (i förhållande till tillgänglighet i landskapet), och till viss del också jordbruksmark under dagtid i maj och juni. När de var i våtmarkerna så spenderades majoriteten av tiden på födosök, vilket betyder att det finns en risk att de prederar på fågelungar.
- Vi planerar också att studera hur lantbrukare gör avvägningar mellan våtmarksbevarande, antal tranor i omkringsliggande jordbrukslandskap och jordbruksproduktion.
- Under våren 2022 börjar en postdoc som kommer att analysera återfynd av ringmärkta tranor i Västeuropa. Hon kommer att studera den årliga överlevnaden av tranor och om det finns

miljöfaktorer som påverkar detta. Sådan information är grundläggande för att kunna förutspå hur tranpopulationen kommer att utvecklas i framtiden.

Publikationslista finns under rubriken ”Länkar till publikationer”.

Johan Månsson, Viltskadecenter

Nytt från gåsforskningen

- Grågässen flyttar inte lika långt söderut som tidigare.
- Störst förändring har enligt våra data skett i Skåne där huvuddelen av de märkta individerna stannar i Sverige eller besöker Danmark.
- De märkta grågässen håller sig vid den plats som de fångats mellan mars och september. Flytten startar i slutet av september/början av oktober.
- De flesta gässen från Kvismaren, Hudiksvall och Öster Malma flyttar till Nederländerna, Danmark eller Tyskland.
- Höstflytten går snabbare än vårflytten.

- Genom att gå eller flyga drönare mot grågässen som betar på fält minskar sannolikheten att de ska återvända med ca 60%.
- Vi såg ingen signifikant skillnad i skrämseffekt mellan att flyga drönare och att gå mot dem.

- Långa tidsserier med avskjutningsstatistik, häckningsindex och räkningar under höstrastperioden visar lite olika mönster för grågås, kanadagås och sädgås.
- Antalet häckande och rastande grågäss har visat en kontinuerlig ökning medan avskjutningsindex tycks ha nått en plattå. Kan det vara så att jägarna inte förmår att jaga mer, givet dagens förutsättningar, och att populationen fortsätter att öka?
- Kanadagässen ökade tidigare i antal, men alla tre indexen (rast, häck och jakt) har minskat på senare tid.
- Avskjutningsindex och antalet rastande sädgäss uppvisar fluktuerande mönster medan den population som häckar i Sverige minskar. Den stora massan av sädgäss som uppehåller sig i Sverige häckar inte här.
- För kanadagås finns ett signifikant samband mellan jaktuttag och tillväxt i populationen. För de andra två arterna ser vi inget signifikant samband. Det är dock en korrelativ studie och det går inte att säga vad som är mekanismen bakom sambandet. Möjligen är det ett tecken på att jakten reglerar populationen.

- Röntgenstudie för att studera skadeskjutningsfrekvens har inletts. Ännu är provstorleken liten men för grågäss hade 27 av 133 adulta individer blyhagel i sig. Vi ser stor variation mellan olika fångstlokaler. Siffrorna liknar de resultat man fått fram i andra studier i Europa.
- Resultaten med burförsök för att mäta gässens effekt på vall blev svårtolkade. Vi fann ingen signifikant effekt mellan kontrolltytor (burar) och ytor där gässen betat. Dock fann vi ett samband mellan antalet gäss på kamerabilderna och mellanskillnaden i skörd mellan bur och kontrolltyta.

Publikationslista finns under rubriken ”Länkar till publikationer”.

Louise Eriksson, Umeå Universitet

Vilken inställning till gäss har människor i och utanför gåsförvaltningen?

Enkätstudier visar en viss samsyn mellan olika intressegrupper (allmänheten, ornitologerna, lantbrukare) med avseende på att det finns för många gäss och en relativt positiv inställning till såväl jakt under allmän jakttid samt ekonomisk kompensation till lantbrukare som förvaltningsåtgärder.

Skillnaderna mellan grupperna är större i attityd till gäss, med den mest positiva inställningen bland ornitologerna, följt av allmänheten. Lantbrukarna uppvisade en neutral attityd till gäss. Intressegrupperna uppvisade därtill olika inställning till skydds jakt med lantbrukarna som mest positiva till skydds jakt på enskilda initiativ och ornitologerna mest positiva till skydds jakt efter tillstånd från länsstyrelsen.

Jämfört med lantbrukare utan erfarenhet av gåsskador uppvisade lantbrukare med sådana erfarenheter en mer negativ attityd till gäss, lägre tolerans för antalet gäss och reagerade med starkare negativa känslor gentemot gäss. De uppvisade också en mycket låg tillit till gåsförvaltningen, speciellt för de högre nivåerna i systemet, och få lantbrukare med erfarenhet av gåsskador upplevde ett socialt stöd i sin hantering av gäss.

I Sverige utformas för närvarande ett flernivåförvaltningssystem för gäss och en kvalitativ studie med fokus på deltagandeprocesser på nationell och lokal nivå visar att adaptiva kapaciteter i gåsförvaltningssystemet byggs både nerifrån och upp, och uppifrån och ned. Exempelvis kan man med en lokal förvaltningsgrupp skapa förutsättningar för att koppla ihop den lokala förvaltningen med övriga förvaltningssystemet på ett bättre sätt.

För att stärka systemets adaptiva kapacitet kan följande behöva beaktas: Formalisera systemet och förbättra kommunikationen, systematiskt implementera adaptiv förvaltning på alla nivåer samt försäkra sig om att intressegrupper accepterar åtgärder och den långsiktiga visionen för systemet.

Diskussion

Avsaknad av förvaltningsgrupp kan till viss del kompenseras av skrämselkonsulent, men det kan vara ett svår uppgift för konsulenten att bära det ansvaret själv.

Situationen för drabbade lantbrukare behöver uppmärksammas för att underlätta arbetet.

Enkäter med 30% svarsfrekvens – hur hanterar man så låg svarsfrekvens?

Svar: Beror på hur man använder enkäten. Ska vara försiktig kring slutsatser att urvalet då representerar hela populationen.

Västmanland upplever att det är en brist att lantbrukare inte vet att de kan söka bidrag och ersättning. Skåne skickar ut info varje år.

Niclas Liljebäck, Svenska Jägareförbundet

Nytt från Jägareförbundet

- Ökande svenska jakttider ger inte nödvändigtvis ökad effekt på populationsstorlek.
- Jaktetiken måste vara i fokus vid all jaktutövning.
- Jägarnas vilja att rapportera en förutsättning för förvaltningen.
- Glöm inte bort de ovanliga arterna.

Eleonor Gladh och Per Risberg, Naturvårdsverket

Nytt från Naturvårdsverket

- Strategi för svensk viltförvaltning revideras och förväntas klar under feb/mars 2022.
- Viltskademedlen har haft högt utfall de senaste åren, NV äskar något högre av regeringen kommande treårsperiod – får se om det får gehör.
- Storfågelforum – möten sker 2 ggr per år – ledamöter representerar olika intressen.
- Nya jakttider: Eftersom det i nuläget är svårt att säga vilken effekt de nya möjligheterna till skydds jakt kommer att ge kan länsstyrelserna tills vidare fortsätta att ersätta skador av trana, sångsvan och vitkindad gås samt ge bidrag för förebyggande åtgärder. Alltså: ingen ändring trots nya jakttider.
- Avskjutningsrapportering är på gång för upphandling inom RU Viltvårdsfonden, beräknas flygfärdigt 1 juli 2022.

Diskussion

Begreppet ”sanitär olägenhet” finns inte längre kvar i Jaktförordningen. Det betyder bland annat att det inte är lika lätt att jaga på eget initiativ på till exempel privata badplatser. Risken för att spillning från vilda gäss och svanar ska sprida smittsamma sjukdomar till människor och på så sätt leda till ”ohälsa” bedöms vara mycket liten. Se bland annat *Fakta för förvaltare: gäss och svanar/Sprider gäss och svanar smittsamma sjukdomar?*

Sofia Sollenberg, Länsstyrelsen Västmanland

Databas för registrering av grödoskador

FO natur håller på att ta fram ett system för att hantera fågelskador i gröda. Systemet innehåller en app som används vid besiktning i fält, samt digital hantering av besiktningen och ansökan om ersättning. Målsättningen är att systemet skall vara klart senast våren 2022.

Diskussion

Vad är det för plattform?

Svar: Fungerar med platta eller telefon så länge det finns GPS.

Är det något som tidigare fanns med som har skalats bort?

Svar: Nej, allt ska vara med.

Vissa saker i blanketten var inte anpassade till verkligheten, till exempel koordinatsystemet. Har sådant ändrats?

Svar: Nu görs inläggningen direkt via GPS och karta i appen.

Enligt föreskrifterna ska kopia gå till den skadedrabbade – hur görs det?

Svar: Lantbrukaren får en digital kopia.

Finns det även möjlighet att skriva ut kopia för de som inte har e-postadress?

Svar: Ja.

Krävs någon särskild behörighet för att använda appen?

Svar: Alla som inte är anställda av länsstyrelsen behöver en länsstyrelseadress.

Maria Levin, Viltskadecenter

”Fyrverkerier” för att skrämna fåglar från gröda

Viltskadecenter och länsstyrelserna har skickat in en gemensam skrivelse till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) med önskemål om att myndigheten ska ändra föreskrifterna så att ”fyrverkeriraketer” återigen kan användas för att skrämma vilt utan särskilda tillståndsprövningar (bilaga 1). Även LRF har skickat in en skrivelse med liknande innehåll. Skrivelserna och önskemålen har uppmärksammats från MSB. Handläggare för båda skrivelserna är Shulin Nie. Han har meddelat att MSB kommer att börja jobba med frågan efter årsskiftet, men kan inte säga mer än så.

Kristian Kroon, länsstyrelsen Västra Götaland

Drönare

- Många nya regler och bestämmelser för drönare och drönarflygning från och med år 2021. Gå in på transportstyrelsens hemsida för att bli uppdaterad:
<https://www.transportstyrelsen.se/dronare>.
- Välj om möjligt en drönare med en vikt på max 250 g för att förenkla användningen och minska antalet regler som måste följas. En liten drönare av denna typ kan vara ett bra hjälpmedel vid till exempel besiktning av gröda, däremot är den för liten för att fungera för skrämning av storfågel.
- För att använda drönare för skrämning bör den vara lätt att se (stor) och lätt att höra (högljudda propellrar). Nyproducerade drönare tillverkas för att uppnå en allt lägre ljudnivå. Tänk på ljudnivån om en drönare skall köpas i för skrämningssyften.

Diskussion

Drönarkort krävs från och med 1 januari 2021. Det finns en e-tjänst för drönarkort för fjärrpiloten och registrering av operatör. Operatör kan vara en handläggare på länsstyrelsen. Denne måste veta när fjärrpiloten använder drönaren.

Kristian Kroon, Ist Västra Götaland och Anders Hallengren, Ist Skåne

Birdalert

- Tekniskt avancerad, störande ljud (och därmed svårplacerad) och dyr drar ner betyget.
- Används med mycket bra resultat i södra delarna av Sverige (Skåne med omnejd). Fungerar dock avsevärt mycket sämre i andra delar.
- Där Birdalert fungerar är den ett bra komplement till övrig skrämning.

Diskussion

BirdAlert imiterar artspecifika varnings- och ångestskrin (”aggression”). Mycket kraftigt, skarpt ljud! Viktigt att prata med grannar innan den sätts ut. Den har en begränsning i att den inte fungerar så bra på väldigt stora flockar då ljudet förmodligen inte når fram så effektivt. Den kan även vara svår att placera på ett bra sätt i närheten av naturreservat.

Kräver internet. Fungerar enbart för grågås och vitkindad gås. Erfarenheterna från länsstyrelser som använts sig av den är allt från ”dålig” till ”bra”.

Karin Borgenvall

Dokumentation av betes- och trampsador av sångsvan i höstraps 2019 - 2020

Frågor

- Vad betar svanarna? Blad? Huvudskott?
- Vilken påverkan har svanarnas aktivitet i rapsfälten under hösten/vintern på avkastningen?
- Har tidpunkten för betningen någon betydelse för hur stort skördebortfallet blir?
- Hur påverkas plantornas utveckling av svanarnas tramp?
- Påverkas plantornas övervintring av höstens och vinterns svanbete och tramp?

Slutsatser

- Betning under både höst och vinter ledde till en lägre skörd. Även djurens tramp kan ha bidragit till en sänkt skörd.
- Enbart betning under hösten (t.o.m. 7 dec) påverkade inte skörden negativt.
- Övervintring var bättre där rapsen inte betats under höst och vinter.
- Plantor med avbitna huvudskott avkastade sämre. Sidokott kunde inte kompensera för detta.
- I det område där svanarna betat under hösten hittades inga avbetade huvudskott i december. Det indikerar att svanarna inte betar huvudskott under hösten. Betningen av huvudskott verkar ha skett under vintern.
- Under varken höst eller vårvinter gick det att hitta skador som verkade bero på svanarnas tramp.
- Då det förekommit flera andra djurslag som betar höstraps på det aktuella skiftet, främst rådjur men även älg och vildsvin, går det inte att med säkerhet avgöra vem som betat och vem som betat vilka växtdelar.

Övrigt

Sara Lindqvist, Lst Jämtland

De nationella webbsidorna åt länsstyrelserna håller på att göras om/tas fram. Sara är kontaktperson för detta arbete. Här kommer bland annat information om nya jakttider att finnas med.

Workshop - Revidering av [Riktlinjer för förvaltning av stora fåglar i odlingslandskapet](#) (2015)

Sammanställning av gruppernas diskussioner under varje rubrik.

Generella synpunkter om skriften

1. Behövs riktlinjer?

- Utan tvekan.
- Ja, det behövs riktlinjer!
- Bra att kunna förhålla sig till när lst t ex vill säga nej till åtgärder, och för en likahantering i landet.
- Ja, bra att kunna hänvisa till och luta bedömning mot. Riktlinjer gör att det görs mer lika mellan län. Även bra för nya besiktningspersoner och handläggare innan egen erfarenhet samlats
- JA! Riktlinjerna är jättebra utifrån många aspekter. De bidrar till tydlighet, likriktning mellan län och transparens som ofta efterfrågas i dessa sammanhang. De är dessutom enkelt och bra utformade, lättlästa!
- Det bästa är om riktlinjerna finns i digital form som gör dem lättare att uppdatera/komplettera med ny information men vi ser även ett värde att kunna komma ut till exempelvis en lantbrukare med något i tryckt format också. Att kunna visa saker och diskutera kring bilder/åtgärder mm har ett värde som vi inte önskar tappas bort.
- Jättebra att utvecklingskurvor finns med (i ett digitalt format kan de dessutom lättare uppdateras), men de skulle gärna få vara kopplade till en lite förklaringstext/information om varför olika arter hanteras olika i lagstiftning/klassning enligt fågeldirektivet och hur det hör ihop med hur förvaltningen ser ut. Exempelvis varför vissa arter omfattas av allmän jakttid och andra inte.
- Berätta gärna något och förklara att det finns flera internationella och nationella forum där storfågelförvaltning diskuteras och att det är en högst levande och aktuell fråga (Ex konferensen, Storfågelforum mm)
- Vi behöver gemensamt diskutera hur vi sprider riktlinjerna. Här behöver vi alla hjälpas åt. Inte bra när olika (stora) intresseorganisationer inte vet att de existerar.
- Absolut. Både för handläggning och det praktiska arbetet. Bra och pedagogiskt upplagt. Bra att kunna visa brukare.

2. Är det i den här formen de ska vara?

- Bra som de är, men måste revideras regelbundet.
- Bör finnas som både pdf och bok.
- Det är bra med bok, men det kan vara bra med en lightversion att dela ut till lantbrukarna
- Tryckt form behövs ej. Det är lättare att revidera ett elektroniskt dokument. En kortversion, ”lathund”, är bra att kunna dela ut till brukare. En sådan bör innehålla info om skydds jakt och ersättningar.
- Även om bokformen är trevligare att läsa så tror vi att en digital version vore bättre för att kunna göra sökbart, förenkla uppställningen men främst enklare att kunna revideras då förändringar sker hela tiden.
- och en till handläggare/besiktningsmän. Bra att länka till en sida med senaste informationen

- De nya riktlinjerna kommer troligen inte ha samma status framöver eftersom det inte är regeringsuppdrag att revidera (jfr den ursprungliga versionen). T ex delen bidrag och ersättningar måste diskuteras om både NV OCH VSC ska stå bakom.
- Bra om de lätt kan uppdateras (finns även en risk med att om riktlinjer uppdateras för ofta att tyngden i dem suddas ut). Bokform är bra men svårare att hålla uppdaterad. Riktlinjerna bör vara lättillgängliga för att enkelt kunna hänvisas till – ger ökad förståelse. Förslag på ny form – onlineversion på VSC hemsida med rubrikindelning. Vid varje rubrik kan det framgå när stycket senast uppdaterades.
- Bra att kunna hålla i något konkret. Möjligt att dela ut. Behöver uppdateras oftare.

3. Är det något som saknas?

- Ska vara lätt att läsa och hitta i. Fyrverkerisidan måste uppdateras s 21–22. Lägg till om drönare, field guard, bird alert, m m. Några måste ha huvudansvar för revidering/uppdatering.
- Ja, möjlighet till snabb revidering.
- Lightversioner, en sida med länk till senaste nytt om storfågelforskning/förvaltning.
- Avsnitt om skyddsjakt 32–33 uppdateras.
- Önskvärt med en förenklad folder som kan skickas till lantbrukare.
- Ev följa upp med fågelträff.
- Få med LRF.
- Uppdatering mot nya föreskrifterna och de minimistöd etc.
- Handlingsplan och kartläggning t ex finns inte kvar som allmänt råd.
- Efterfrågas att skyddsjakt beskrivs på ett förenklat sätt när (målgrupp lantbrukare/jägare), Kan också ta med det som beskrivs i Naturvårdsverkets bakgrundsförslag till jakttider till regeringskansliet som får anses som riktlinjer.
- En synpunkt som framkom är att det efterfrågas en tydligare uppdelning än nu av själva riktlinjeedelen kring ersättning/bidrag, så att det snabbt blir läsbart, i t ex punktform.
- Mer om bedömning kring flerartsskador, både när det kommer till ofredade+fredade fåglar, och kombinationer som fågel+hjort+vildsvin. Kanske svårt att ta fram generella beskrivningar som samtidigt är tillämpbara men något mer om det vore önskvärt.
- Riktlinjer räcker långt, i en del fall hämtas info från kompletterade källor. Det behöver förtydligas vad som är en rimlig insats i det förebyggande åtgärderna för att ersättning ska kunna betalas ut, varierar med storlek på fält, antal fåglar på fält+ i område.
- Nya jakttiderna saknas. Önskvärt att snabbt kunna hitta uppdateringar. Exempelvis via Qr-kod eller hemsidan.

Förebyggande åtgärder

1. Hur stämmer rekommendationerna om åtgärderna med era egna erfarenheter, se framförallt åtgärdsmatrisen sid 28–29?

- Bra matris, användbar
- Det mesta finns med i matrisen, men saknas hänvisning till mer läsinfo och en mer nyanserad bild av när saker funkar bra/sämre.
- Utfodringsåtgärder kräver planering och täcker inte alla ytor i ett län där det finns mycket fågel. Matrisen är väldigt teoretisk men bra att ha början innan egen erfarenhet.
- Bra för lantbrukare att kunna tillgå. Bra med mångfald i förslag, ska framgå att variation behövs.

- Svårt med angivna avstånd. Beror på var i landskapet man är. Avstånd till reservat. Egna erfarenheter kompletterar. Angående drakar stämmer det ej med negativa påverkan på andra arter.

2. Är det någon åtgärd som ska tas bort?

- Fyrverkerier bort,
- Uppdatera utifrån lagstiftning (fyrverkerier, äggprickning, ruggning och häckningsfångst). Tydliggör/särskilj vad som är jakt och vad som är förebyggande åtgärder.
- Fångst av fågel vid ruggning och häckning. Används ej och känns onödigt att ha med som åtgärd.

3. Är det någon åtgärd som ska läggas till?

- Drönare.
- Spegelpyramid, birdalert, skydds jakt
- Vi önskar att informationen om avledningsåkrar utvecklas mer – gärna mer detaljer om skötsel, placering i landskapet etc. är önskvärt då det upplevs som det saknas idag.
- Mycket positivt att det framgår vilken mångfald av skrämnel som finns och att det finns en stor låda med åtgärder att tillämpa. Viktigt symboliskt att skrämnel inte är en liten sak. Också mycket positivt med hur olika metoder av skrämnel påverkar omgivningen. Det är ju inte alla metoder som går att nyttja överallt av olika skäl.
- Efterfrågas info angående hur döda fåglar ska hanteras - skjutna fåglar får lämnas kvar eller ej. Regler?
- Blyhagelanvändnings lämplighet?
- Erfarenheter behöver uppdateras/kompletteras.
- Draken fungerar även för andra gäss.
- För snävt preciserat med arter på flera ställen bör vidgas.
- Konflikt risken omfattar även naturvården.
- Elnät mot trana – vid skada hindrar den att gå in i grödan.
- Skrämnelkott bör läggas till.
- Läge att stämma av erfarenheter med folket i fält.
- Bör läggas till info om nya metoder (drönare, bird alert, nya regler för skydds jakt och anläggande av ridåer för att göra åkrar mindre attraktiva t.ex).
- Nya metoder! Bra om åtgärderna läggs i en enkelt reviderbar bilaga då nya åtgärder tillkommer ganska ofta.

4. Andra förslag?

- Uppdatering utefter ny kunskap. Lägg in ”formella hinder” t ex att tillstånd krävs, under Övrigt att tänka på eller i ny kolumn.
- Kunna lämna åtgärds matris till lantbrukare vid besök
- Vore bra med något skrivet om arrendeavtal och skydds jakt möjligheter för lantbrukare.
- Det vore bra med tydliga instruktioner om vilken typ av skydds jakt som ska återrapporteras och hur när NV bestämt hur det ska ske.

Bidrag och ersättningar

1. Vad vill ni ha för vägledning här?

- Lätt åtkomst/vägledning till grödopriser under säsong, eventuellt medelpris för att det ska bli lika mellan län.
- Ja, en vägledning behövs för att likrikta arbetet nationellt.
- Besiktning av grödor bör samordnas. Hur metodiken ser ut mm. Appen underlättar.
- Det kan vara bra med en skrivning om schablonbelopp (%) bidrag för skrämselutrustning och andra förebyggande åtgärder.
- Det kan också vara bra om VSC/länen gemensamt köper in skrämselutrustning som bedöms kan fungera som man sen kan beställa från VSC eller nåt av länen. Om inte det går så vore det bra med en lista på var man kan beställa de saker som VSC bedömer fungerar.

2. Något som saknas?

- Inga svar.

3. Förändringsbehov?

- Uppdateras mot nya regelverket.
- Hur ska vi se på blandskador, dvs skador orsakade av flera arter?
- Bidrag till åtgärder får nu ges med 100 %, ett tag fanns 80 %-gräns, kan finnas fog för nationella råd så att det blir någorlunda lika i landet. Flera av oss anser det rimligt att brukaren står för en liten del av kostnaden.
- Är smitta en viltskada, finns fog för att ge bidrag till t ex fjäderfäanläggningar för att förhindra smitta från vilda fåglar?
- Nya arter får jagas, riktlinjer för bidrag och ersättning till dessa.
- Ansökningar om att ersätta brukarens egen arbetstid för skrämsel, bör fortsatt finnas med riktlinjer om detta.
- Titta på om det man kan ta fram riktlinjer likn. det som finns tex för rovdjursskador t ex 2800 kr/tacka. Det är enkelt att förhålla sig till och blir lika i landet. Kolla om det finns förutsättningar att i vissa fall ta fram sådana riktlinjer.

Svårt att göra bedömning om skadors omfattning och skadegörare många gånger. Om det går att utveckla mer (kanske mer i besiktningsboken) så vore det önskvärt. Åtminstone hur en besiktningsperson bör resonera och vilka spår som bör sökas efter.

Prissättning är jättesvårt och det är flera aspekter som gör bedömningen extra klurig som skadedatum, när ersättningen söks samt att priserna kanske kommer först långt efter skadetillfället skett. Något stötning vore önskvärt, exempelvis var aktuella prisuppgifter kan eftersökas m m.

Länkar till publikationer

Författare och/eller handledare: Lovisa Nilsson, Louise Eriksson och Johan Månsson

Tre faktablad

<https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/vsc/vsc-dokument/vsc-publikationer/faktablad/samband-forekomst-stora-faglar-skador-pa-groda-vsc-faktablad-2020-1.pdf>

<https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/vsc/vsc-dokument/vsc-publikationer/faktablad/var-och-nar-uppstar-skada-av-stora-faglar-vsc-faktablad-2020-2.pdf>

<https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/vsc/vsc-dokument/vsc-publikationer/faktablad/hur-valjer-tranor-falt-for-fodosok-vsc-faktablad-2020-3.pdf>

Avhandling

Teresa Montras-Janers 2021

Large grazing birds and crop damage Investigating spatial and temporal patterns to guide management practices

https://pub.epsilon.slu.se/21254/1/montras_janer_t_210118.pdf

Examensarbeten

[Ingerstrom 2020 - Laid eggs in vain got eaten by a crane? Investigating habitat selection and activity by Common cranes to consider potential impact on other wetland bird species](#)

[Million 2020 - Use of drones as a potential tool for managing conflicts with large grazing birds](#)

Rapporter

An overview of the Management Measures for Geese in Range States of the European Goose Management Platform

https://egmp.aewa.info/sites/default/files/download/population_status_reports/EGMP_010_Management_measures_for_geese.pdf

Förvaltning av tranor, gäss och svan i Europa – ersättningssystem, skadeförebyggande åtgärder och acceptansnivåer

https://pub.epsilon.slu.se/21248/1/nilsson_l_et_al_210121.pdf

Vetenskapliga publikationer 2019–2021

Strong et al 2021

Seeking greener pastures: crop selection by Greylag Geese (*Anser anser*) during the moulting season

https://pub.epsilon.slu.se/24497/1/strong_e_a_et_al_210610.pdf

Liljebäck et al 2021

Learning from long time series of harvest and population data: Swedish lessons for European goose management

<https://bioone.org/journals/wildlife-biology/volume-2021/issue-1/wlb.00733/Learning-from-long-time-series-of-harvest-and-population-data/10.2981/wlb.00733.full>

Nilsson et al 2021

Effects of stakeholder empowerment on crane population and agricultural production

<https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0304380020304609?token=B33B06659D74A3ABF72CD6C42B499EC4EA4299A7CE325488C7A168C3ACB1D45DEA60973F9039D764B4D619C62FC1EB29&originRegion=eu-west-1&originCreation=20211122201421>

Nilsson et al 2020

Central place foraging in a human-dominated landscape: how do common cranes select feeding sites?

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/jav.02487>

Montrás-Janer et al 2020

Spatio-temporal patterns of crop damage caused by geese, swans and cranes—Implications for crop damage prevention

<https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0167880920301869?token=91EAD31F558D62CF9506E98226840A91727687D1A7A99603B93934E0EA351CF5FDA32BC72E9B20419CEA2AC761211605&originRegion=eu-west-1&originCreation=20211122200621>

Eriksson et al 2020

The public and geese—a conflict on the rise?

<https://www.tandfonline.com/doi/epub/10.1080/10871209.2020.1752420?needAccess=true>

Montrás-Janer et al 2019

Relating national levels of crop damage to the abundance of large grazing birds: Implications for management

[Relating national levels of crop damage to the abundance of large grazing birds: Implications for management \(wiley.com\)](#)

Bacon et al 2019

Spatio-temporal distribution of greylag goose *Anser anser* resightings on the north-west/south-west European flyway: guidance for the delineation of transboundary management units

<https://bioone.org/journals/wildlife-biology/volume-2019/issue-1/wlb.00533/Spatiotemporal-distribution-of-greylag-goose-Anser-anser-resightings-on-the/10.2981/wlb.00533.full>

Nilsson et al 2019

Conservation success or increased crop damage risk? The Natura 2000 network for a thriving migratory and protected bird

<https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0006320718312710?token=B2915642D34DE3E563D421BAE32FFDF83B6F4CB4177C6331C904707A3126256DBCFBDC5554FFC7E101B8D02C6B672BF3&originRegion=eu-west-1&originCreation=20211122201126>

Bilagor

Bilaga 1: Skrivelse till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Bilaga 2: Presentationer

Skrivelse till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
angående hantering av pyrotekniska artiklar i syfte att skrämma
vilt som gör skada på gröda

Hemställan

SLU Viltskadecenter och länsstyrelserna hemställer om ändring i
Myndighetens för samhällsskydd och beredskap föreskrifter MSBFS 2019:1 på
så sätt att användning av CE-godkänd pyroteknik blir tillåten i syfte att
skrämma vilt på jordbruksmark för att motverka skador på gröda.

Bakgrund

Antalet gäss (t.ex. kanadagås, grågås, vitkindad gås, bläsgås), sångsvanar och
tranor i Sverige och övriga Europa har ökat de senaste årtiondena (figur 1).
Flera arter har högst troligen aldrig varit mer talrika än nu. Samtidigt har vissa
arter ändrat flyttningsmönster, vilket medfört att gässen uppehåller sig i
Sverige under en större del av året och att fler arter passerar Sverige (t.ex.
spetsbergsgås).

Tidigare har dessa arter varit knutna till naturliga gräs- och
översvänningsmarker, men numer nyttjar de i allt större utsträckning
jordbrukslandskapet för sitt födosök. Fåglarna väljer gärna att beta på välskötta
och gödslade fält med växande grödor där de finner näringsrik och
lättillgänglig föda, vilket ofta orsakar skördeföruster.

Skadorna på gröda har ökat med antalet fåglar (figur 2). De förekommer i stort
sett i hela Sverige där det finns jordbruksmark, men störst andel skador sker i
södra Sverige (Fig 3). Skador kan uppkomma året runt, framförallt i södra
Sverige där gäss och sångsvanar övervintrar (figur 3).

Med stöd av SLU Viltskadecenter arbetar länsstyrelserna med
skadeförebyggande åtgärder och rådgivning till jordbrukare för att minska
dessa skador. I flera län möts representanter från olika intressegrupper för att
diskutera lösningar på problem och konflikter (figur 4). För att minska skador
används dels jakt, dels skrämsel och avledningsåkrar (åkrar där fåglarna får
beta ostört). Flera olika skrämselemetoder har använts. Några exempel är

gasolkanoner, uppblåsbara gubbar ("Hulken"), drakar i form av rovfågelsiluetter, fågelskrämmor, drönare, plastflaggor och pyroteknik ("fyrverkerier"/nyårsraketer). Det är viktigt att variera skrämselein för att lyckas med det förebyggande arbetet eftersom fåglarna snabbt vänjer sig vid varje åtgärd.

Pyroteknik (raketer) har varit ett av de viktigaste redskapen för att skrämma fåglar från grödor. Det har använts av såväl enskilda lantbrukare som av länsstyrelsepersonal som arbetar för att stötta lantbrukarna i det skadeförebyggande arbetet mot fåglarna. Länsstyrelsens personal har tidigare även delat ut "raketer" (fyrverkeripjäser eller knallskott som avfyras med vanliga hagelvapen) till hårt drabbade lantbrukare. Liksom för många andra skrämseleinåtgärder finns få vetenskapliga studier som visar hur effektiva raketer är för att hålla fåglarna borta. Praktisk erfarenhet vittnar dock om att det är en av de bättre åtgärderna. I Västra Götaland har antalet besiktningar av skador på gröda ökat rejält 2021, vilket länsstyrelsen bedömer är starkt relaterat till årets förbud att använda raketer till skrämselein.

Ytterligare en fördel med raketer är att det är en skrämseleinåtgärd som är lätt att genomföra praktiskt.

Den totala skördeförlusten för lantbrukarna är okänd, men åren 2000–2015 ersatte staten skador för 35 miljoner kronor. Långt ifrån alla skador ersätts dock, eftersom inte alla lantbrukare rapporterar skador och för att ersättningssystemet enbart gäller fredade arter. I två enkäter till lantbrukare (Jordbruksverket och SCB, 2014 och 2021*) uppgav respondenterna att de upplever stora viltskador på gröda och att problematiken har ökat markant från 2014 till 2020. På vissa grödor upplevs fåglarna som de värsta skadegörarna efter vildsvin. Skadeproblematiken blir ännu mer komplex och svårhanterbar i områden där flera viltslag som skadar grödor (till exempel vildsvin och hjortdjur) förekommer.

Koncentrationer av fåglar och skador förekommer framför allt i närheten av våtmarker (t.ex. Hornborgasjön, Kvismaren, Draven) och kustområden och leder ganska ofta till konflikter mellan naturvård (våtmarksreservat som gynnar hotade fågelarter) och jordbruk. Det är därför särskilt viktigt att försöka minska skadorna i dessa områden.

Pyroteknik som skrämseleinåtgärd och gällande regelverk

De vanliga raketerna (F2 och F3) som använts enligt ovan är enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor inte tillåtna för ändamålet. Idag utövas därmed verksamhet från både myndighet och enskild som ej är förenlig med gällande regelverk. Det finns dock pyroteknik som testats och godkänts i syfte att skrämma vilt (däggdjur och fåglar) inom kategorin P1. Enligt lagen krävs dock särskilda tillstånd för överföring, förvaring och användning av sådana produkter.

Önskemål om undantag

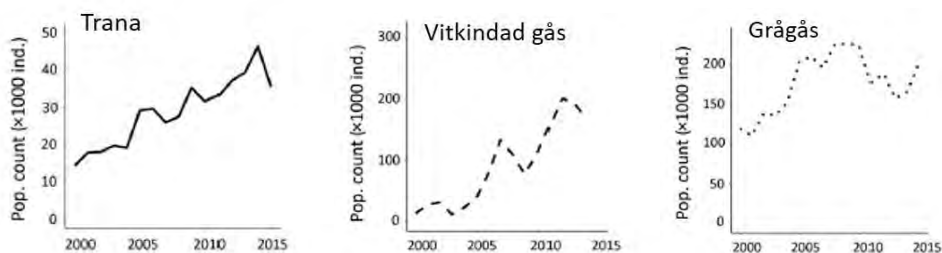
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får enligt 25 § förordning (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet i 16 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Vi anser att det finns ett stort behov av ett generellt undantag för användning av CE-godkänd pyroteknik *i syfte att skrämma vilt på jordbruksmark för att motverka skador på egendom*. Ett sådant undantag bör göra det möjligt för både länsstyrelsepersonal och enskilda personer att hantera eller låta hantera pyrotekniska produkter i detta syfte oavsett deras avsedda användningsområde. SLU Viltskadecenter och länsstyrelserna hemställer därför om en sådan ändring.

SLU Viltskadecenter och länsstyrelserna genom

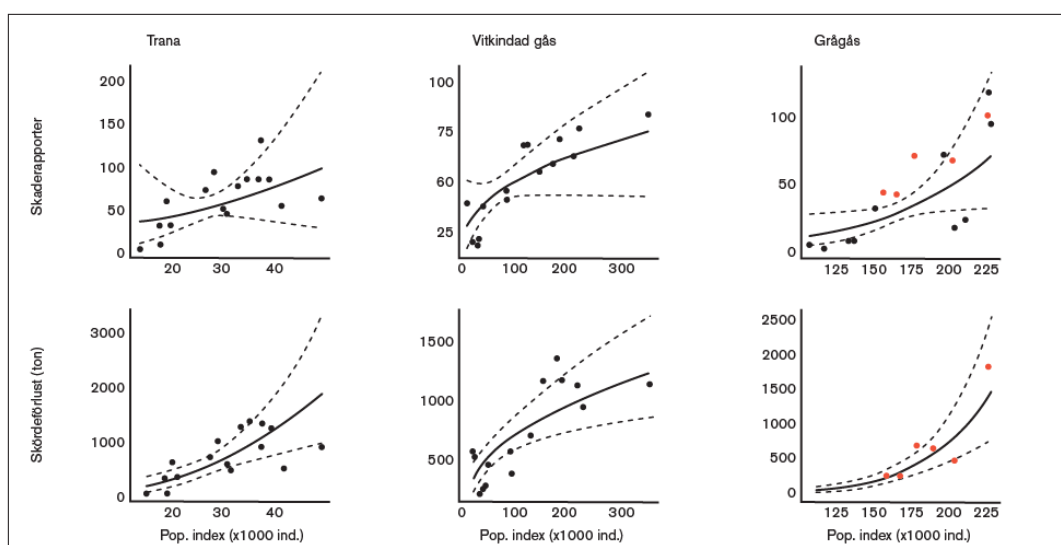

Jens Frank, föreståndare för Viltskadecenter

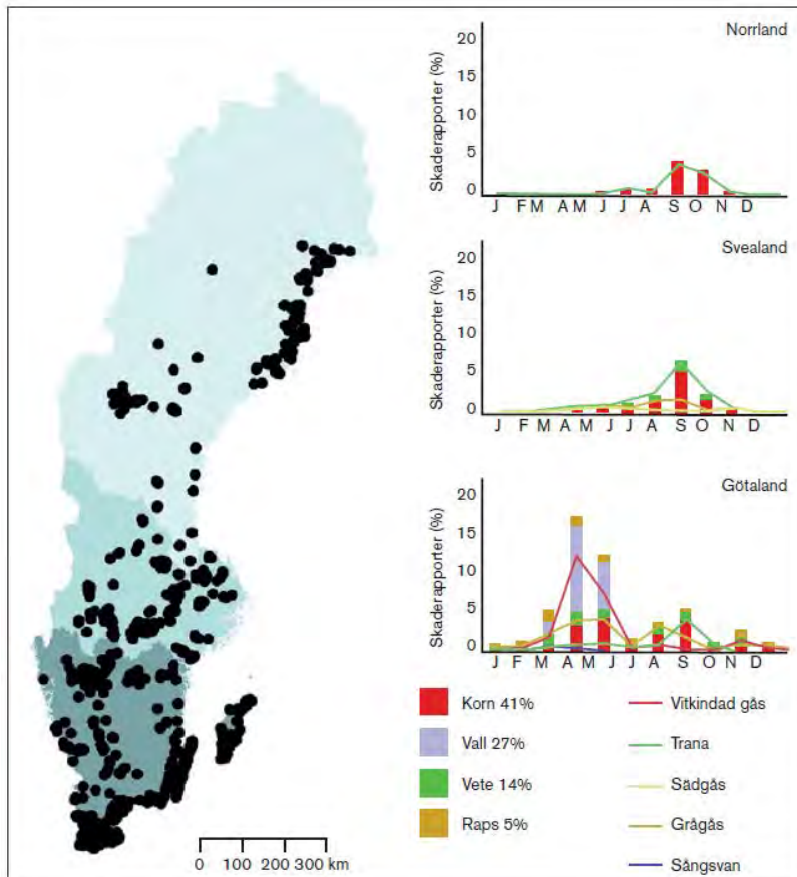
* <https://jordbruksverket.se/om-jordbruksverket/jordbruksverkets-officiella-statistik/jordbruksverkets-statistikrapporter/statistik/2020-06-22-viltskador-i-lantbruksgrodor-2014>

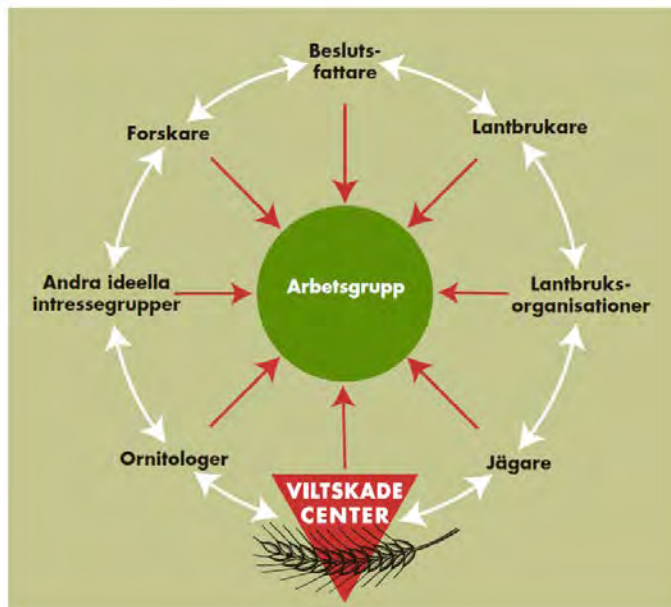
Figur 1. Antalet fåglar av trana, sångsvan och gäss har ökat de senaste 40 åren. För några arter tycks ökningen ha mattats av, men populationerna är förhållandevis mycket stora i ett historiskt perspektiv.

Figur 2. Sambandet mellan skador (antal rapporter, förlorad biomassa och utbetald ersättning) och antalet fåglar som räknats vid standardiserade inventeringar. Varje punkt motsvarar ett års data. De röda punkterna är åren efter att reglerna för skydds jakt ändrades för grågås (2009) och färre skador därmed besiktigades.

Figur 3. Rumslig fördelning av 2194 ersatta skador i Sverige och tidsmässig fördelning under årets månader per art och mest drabbade grödor (år 2000-2015).

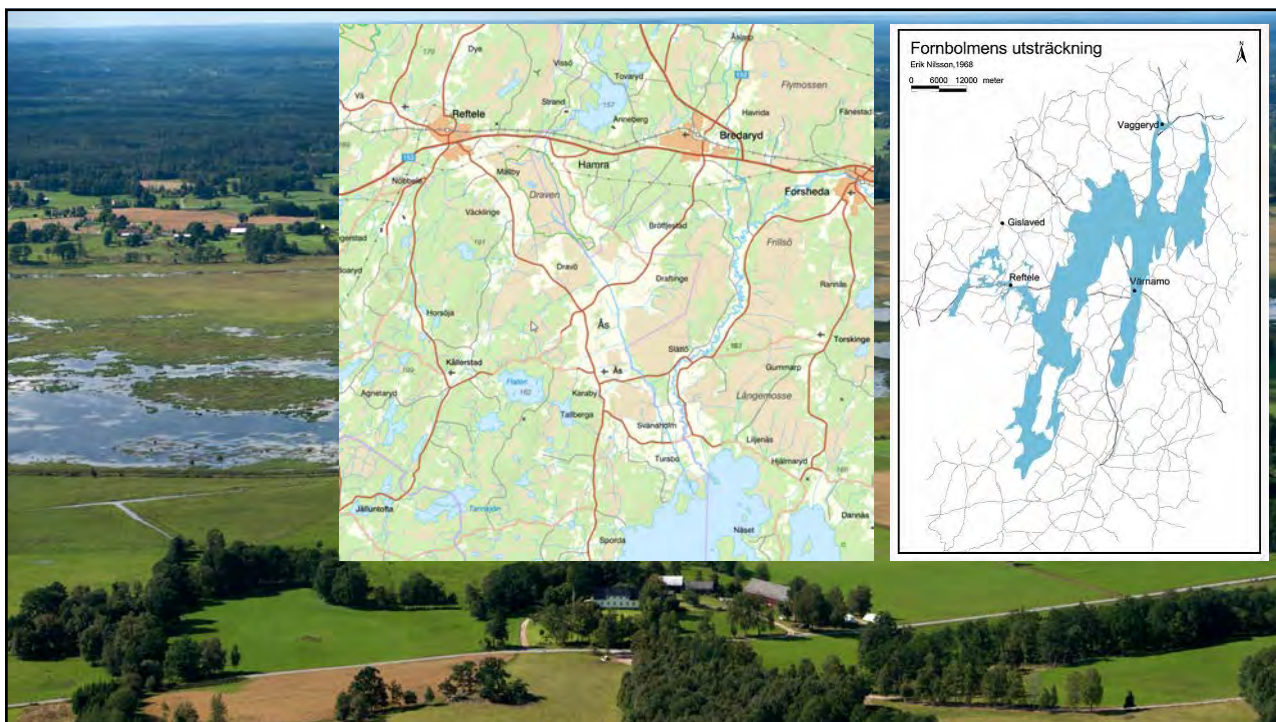
Figur 4. Arbetsgruppen syftar till att öka kommunikationen och förståelsen mellan olika intressegrupper.

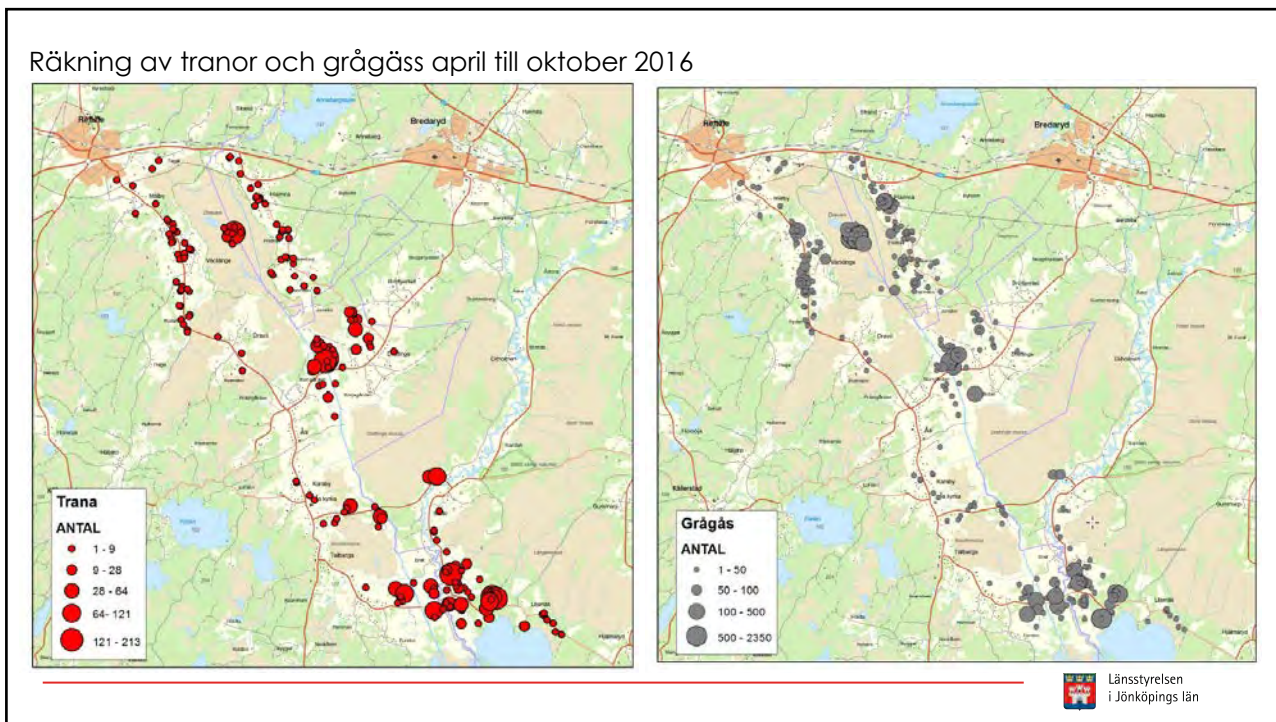
1

2

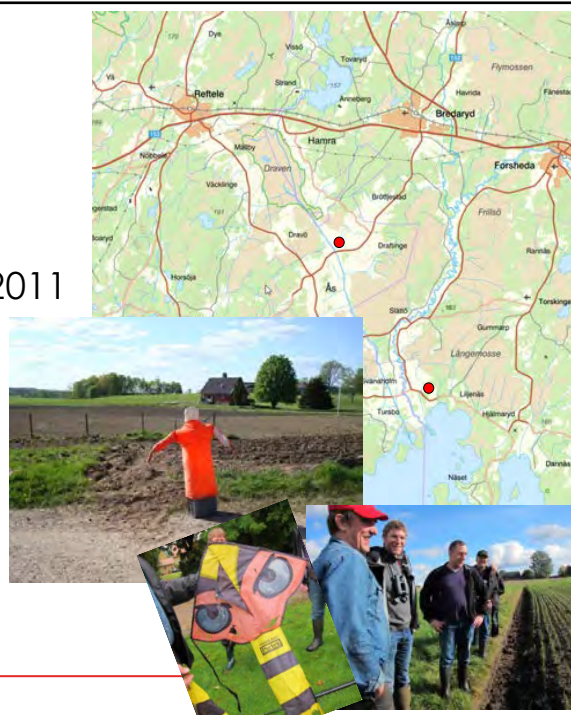
3

4

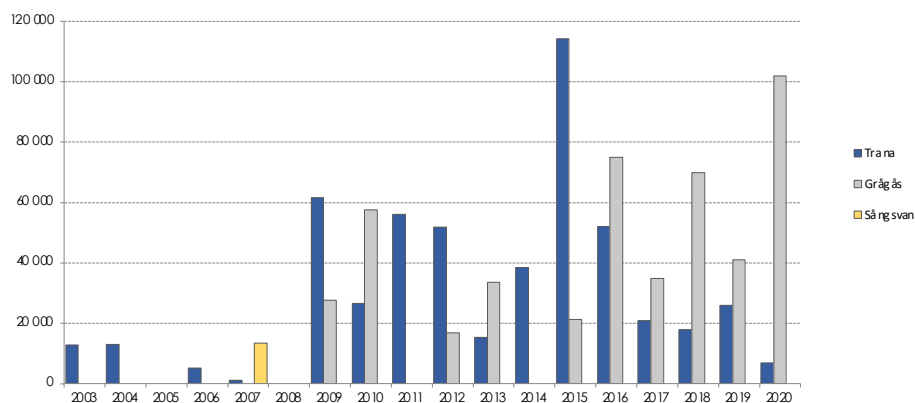
Hantering av viltskador

- Tranor och grågäss
- Lite sångsvan
- Två tranåkrar sedan 2006 och 2011
- Utlåning av skrämsematerial, rådgivning
- Nätverksgrupp
- Uppföljning 2007-2016, Svensk Naturförvaltning

5

Ersättningar för skador på gröda

6

På gång inom tranforskningen

Lovisa Nilsson

1

Utökade möjligheter för lantbrukare att utföra förvaltningsåtgärder – hur påverkas tranpopulationen och jordbruket?

Lovisa Nilsson, Nils Bunnefeld, Jeroen Minderman & Brad Duthie

Ecological Modelling

Effects of stakeholder empowerment on crane population and agricultural production

L. Nilsson¹, N. Bunnefeld², J. Minderman², A. Ø Duthie²

¹ United Research Centre, Department of Ecology, Swedish University of Agricultural Sciences, SE-750 07 Uppsala, Sweden, Sweden
² Biological and Environmental Sciences, University of Derby, Levinge DEZ 4EA, Levinge, U.K.

2

- Konflikter mellan mål gällande naturvård och markanvändande ökar världen över
- Konflikter har blivit identifierade som en huvudorsak till att förvaltnings- och naturvårdsstrategier misslyckas
- Ofta beskrivna som väldigt komplexa “wicked problems” som drivs av variation och osäkerhet i förekomst av vilda djur i landskapet och ojämlikhet i intressenters sociala, ekonomiska och praktiska möjligheter att genomföra åtgärder
- Att ge intressenter bättre förutsättningar att genomföra åtgärder är ett sätt att öka demokratisering och delaktighet i förvaltningen
- ...men hur det påverkar sannolikheten att uppnå förvaltningsmål är inte studerat

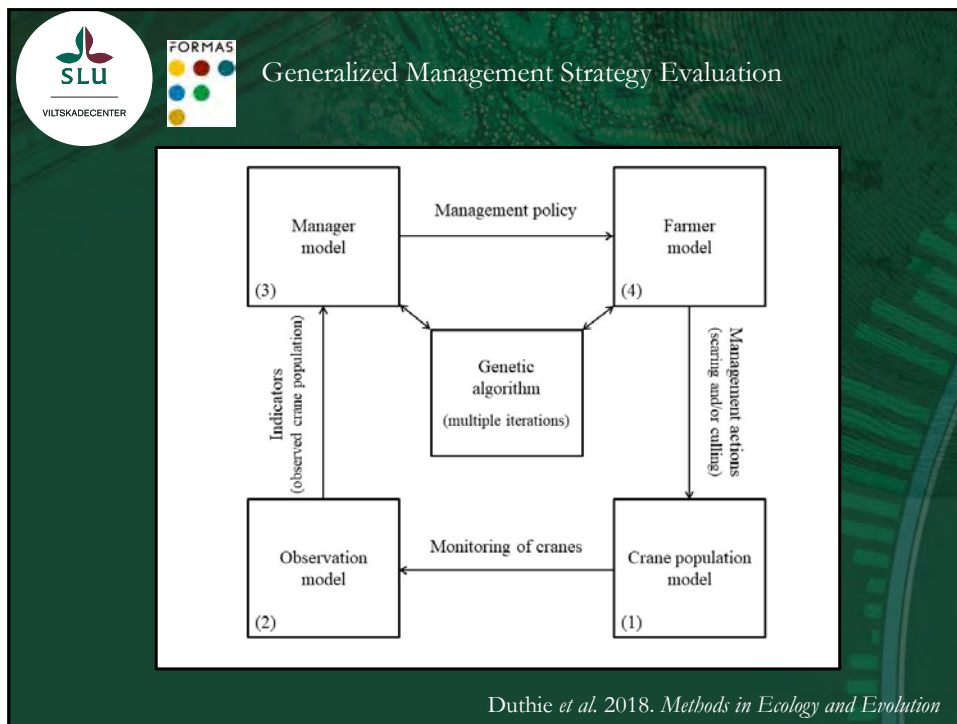
3

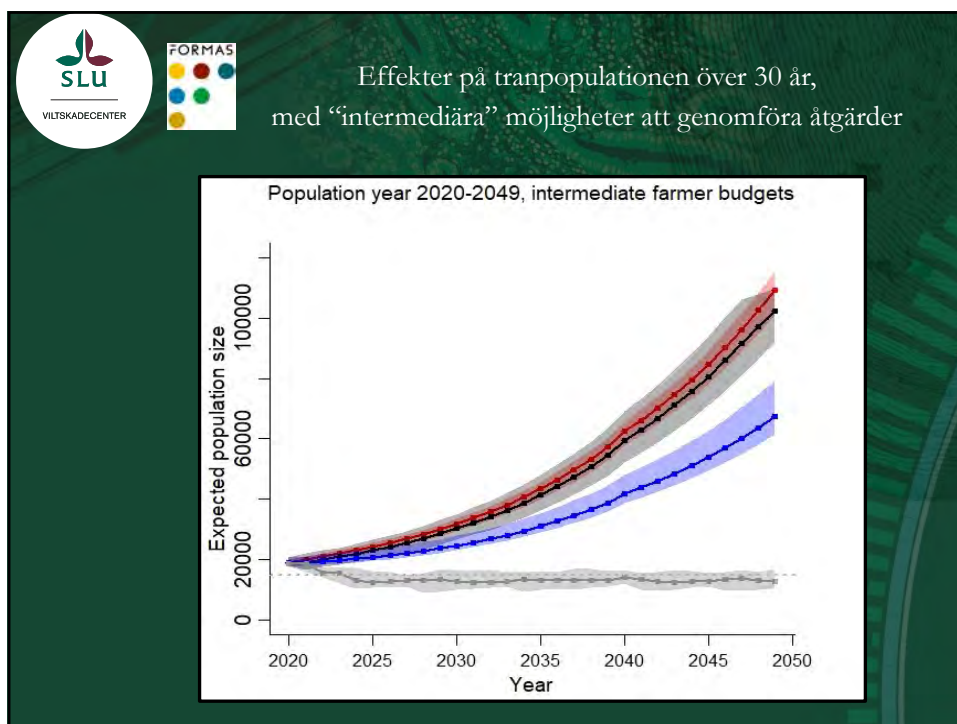
Syftet var att studera hur utökade förutsättningar för individuella lantbrukare att genomföra åtgärder på sin mark påverkade tranpopulationen och grödoskadorna i fyra olika förvaltningsscenarier:

- ingen förvaltning och ingen möjlighet för lantbrukare att påverka tranorna
- skrämsel och skydds jakt tillåtet, med ett väldigt högt/inget förvaltningsmål (100 000 ind).
- enbart skydds jakt tillåtet, men med ett väldigt högt/inget förvaltningsmål
- skrämsel och skydds jakt/jakt tillåtet med ett förvaltningsmål att hålla population på en lägre nivå (15 000 ind.) för att minska den negativa påverkan på jordbruket

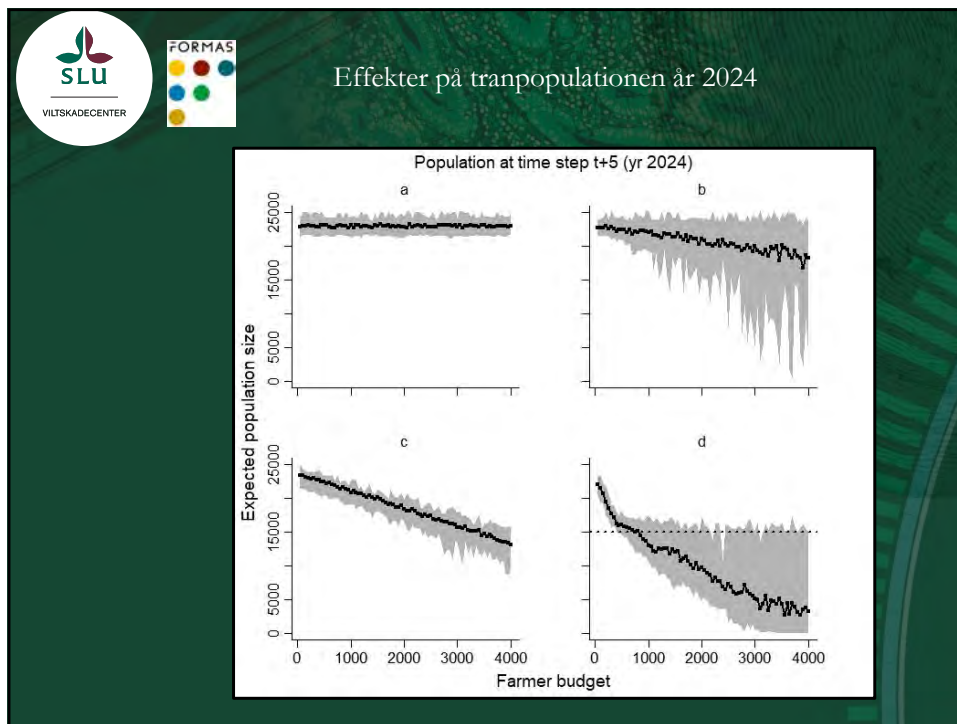
4

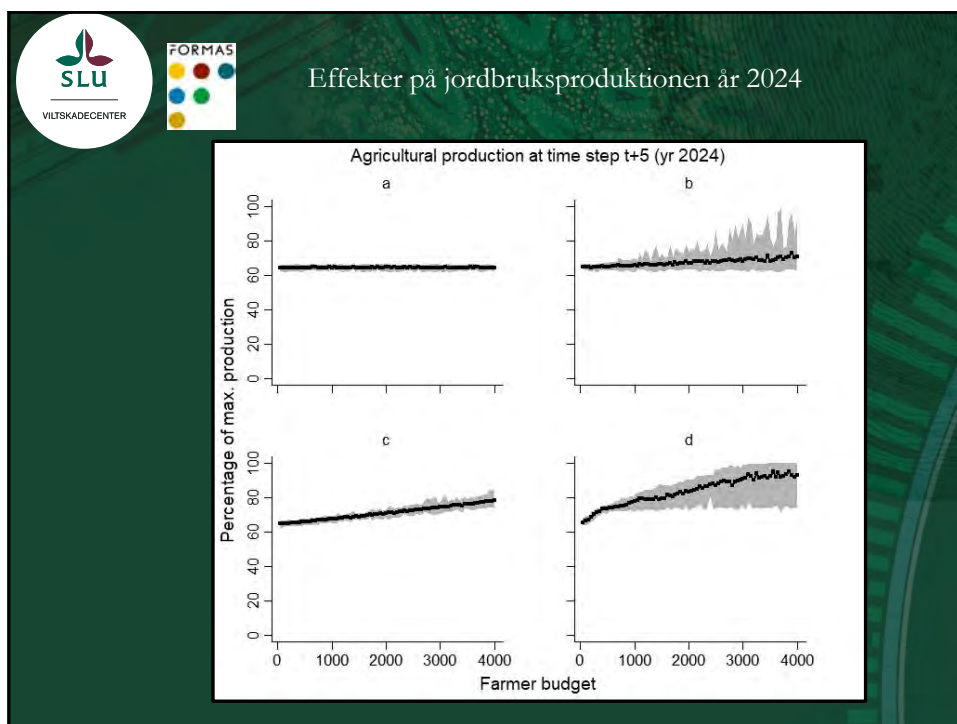
5

6

7

8

- Väldigt begränsade möjligheter för lantbrukare att genomföra åtgärder ledde till mer skrämselförskrämsel än jakt, vilket innebär att tranorna skrämdes bort på fältet/gården men att populationen fortsatte att öka på rastlokalen
- När det fanns väldigt omfattande möjligheter för skyddsjakt/jakt, så ledde det till hög risk för utdöende för tranpopulationen (22.5 % 2024 i scenario d)
- Omfattande, men inte obegränsade, möjligheter för lantbrukare att genomföra skrämselförskrämsel och jakt, möjliggjorde begränsning av populationen kring förvaltningsmålet och höll grödoskadorna på en relativt låg nivå.
- Jaktkvotssystemets upplägg kan påverka effekten på populationen, t.ex. så kan ett begränsat antal tranor/kvot till alla lantbrukare öka jämlikheten i förutsättningar att genomföra åtgärder

9

- Om omfattande jakt skulle vara tillåtet, så skulle det behövas en stor insats för att få ner populationen till ett lägre förvaltningsmål (>25 tranor/lantbrukare år 2024).
- Det totala antalet licenser/skjutna tranor behöver fortfarande beaktas för att säkerställa en livskraftig population
- Att öka möjligheterna för lantbrukare att genomföra åtgärder skulle kunna inkludera ersättningssystem för arbete, att tillhandahålla bulvaner, gömslen, skyddsjaktspooler och koordinering och hjälp från skrämselförskrämselkonsulenter.
- Hur man lägger upp jaktstrategier och ger möjligheterna till att genomföra åtgärder behöver tas i beaktande, när man sätter förvaltningsmål och decentraliserar förvaltningen och bör följas upp med inventeringar

10

Finns det några skillnader i beslutsfattande mellan lantbrukare, förvaltare och den genetiska algoritmen?

Lovisa Nilsson, Nils Bunnefeld, Jeroen Minderman & Brad Duthie

11

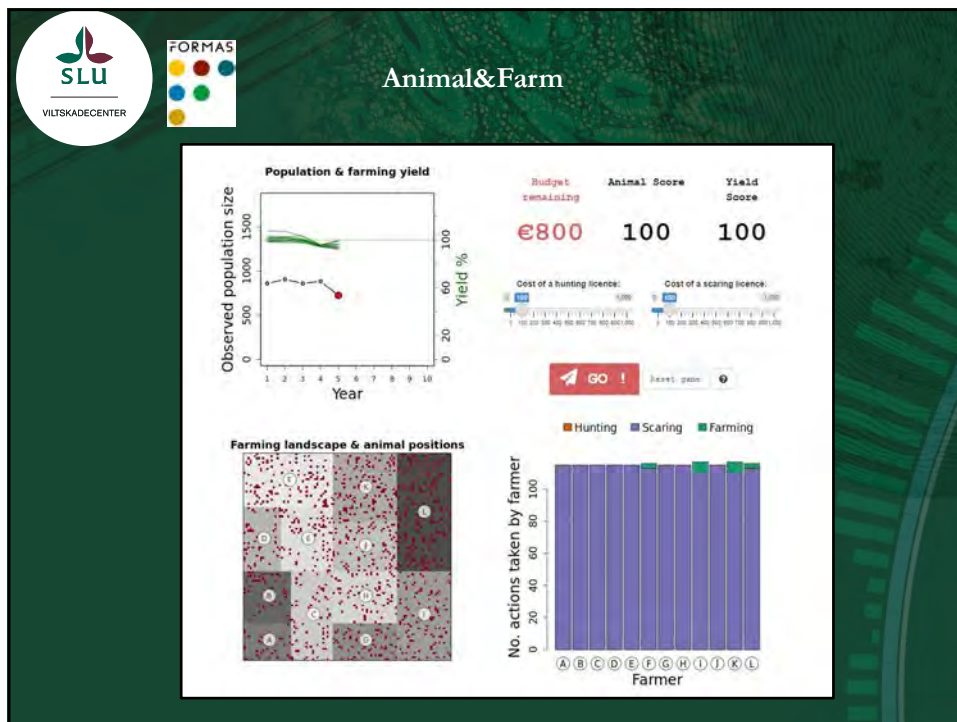

Animal&Farm

- Hur tar lantbrukare beslut i rollen som förvaltare? Skiljer det sig mot de beslut som förvaltare tar?
- Hur skiljer sig besluten givet olika förvaltningsstrategier?
- Hur väl predikterar modellen de här besluten?

Online-spel kan fungera som ett experimentellt och interaktivt sätt studera beslutsfattande, givet olika förvaltningsstrategier och dynamik i antalet tranor och jordbruket.

12

13

Har tranor en negativ påverkan på häckande våtmarksfåglar?

Lovisa Nilsson, Johnny Ingerström, Johan Månsson, Tomas Pärt

14

Johnny Ingerströms mastersarbete

- Vilka habitat väljer tranorna under andra fåglars häckningstid?
- Hur stor del av dagen spenderar tranorna i våtmarkerna?
- Hur spenderar tranorna sin tid på födosök och andra aktiviteter i våtmarkerna?

Laid eggs in vain got eaten by a crane?
Investigating habitat selection and activity by Common cranes to consider potential impact on other wetland bird species

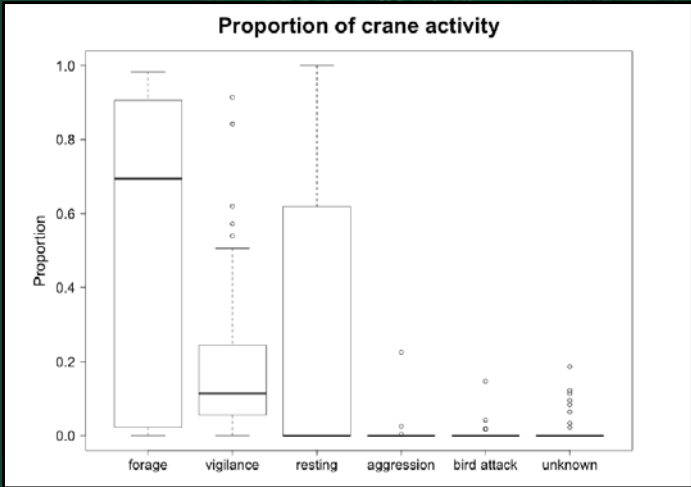
Johnny Ingerström

Degree project in Wildlife, Master of Science (2 years), 2020
 Examensarbete i Viltlag 90 för tilläggsexamen, 2020
 Biology Education Centre, Uppsala University and Green Wildlife Research Group, Department of Ecology, SLU
 Supervisors: Lars Erik Nilsson, Johan Pihansson and Elina Rallius
 External supervisor: Axel Jonsson

15

En potentiell påverkan, mer forskning behövs...

Proportion of crane activity

Activity	Approximate Median Proportion
forage	0.70
vigilance	0.12
resting	0.62
aggression	0.02
bird attack	0.05
unknown	0.05

16

Vilka incitament har lantbrukare att göra avvägningar mellan våtmarksbevarande, livskraftiga populationer av stora betande fåglar och jordbruksproduktion?

Lovisa Nilsson, Louise Eriksson, Sabrina Dressel, Camilla Sandström

17

- Motsättningar i globala och nationella målsättningar kring livsmedelsproduktion, bevarande av tranor och biologisk mångfald i våtmarker.
- Naturliga våtmarker och dess biologiska mångfald har minskat drastiskt globalt, och nu genomförs stora satsningar på att restaurera och skapa nya våtmarker (*Davidson et al. 2018*).
- Under vilka (kompromissande) förutsättningar kan lantbrukare tänka sig att acceptera och/eller engagera sig i våtmarksrestaureringar?
- Hur bör man hantera skaderisken som de stora betande fåglar bidrar till i det omkringliggande landskapet?

18

Populationsdynamik hos Västeuropeiska tranor

Morgane Gicquel, Johan Månsson, Matt Low, Lovisa Nilsson, Juan Carlos Alonso

19

- Analys av massivt dataset på återfynd av tranor som ringmärkts i Västeuropa
- Vad är den årliga överlevnaden för tranor? Varierar den med ålder?
- Påverkas överlevnaden av miljöfaktorer så som markanvändande och klimat?

Grundläggande för att förstå tranors populationsdynamik och för att förutspå hur populationen kan komma att utvecklas i framtiden.

20

Nytt från gåsforskningen

Johan Månsson

VILTSKADECENTER

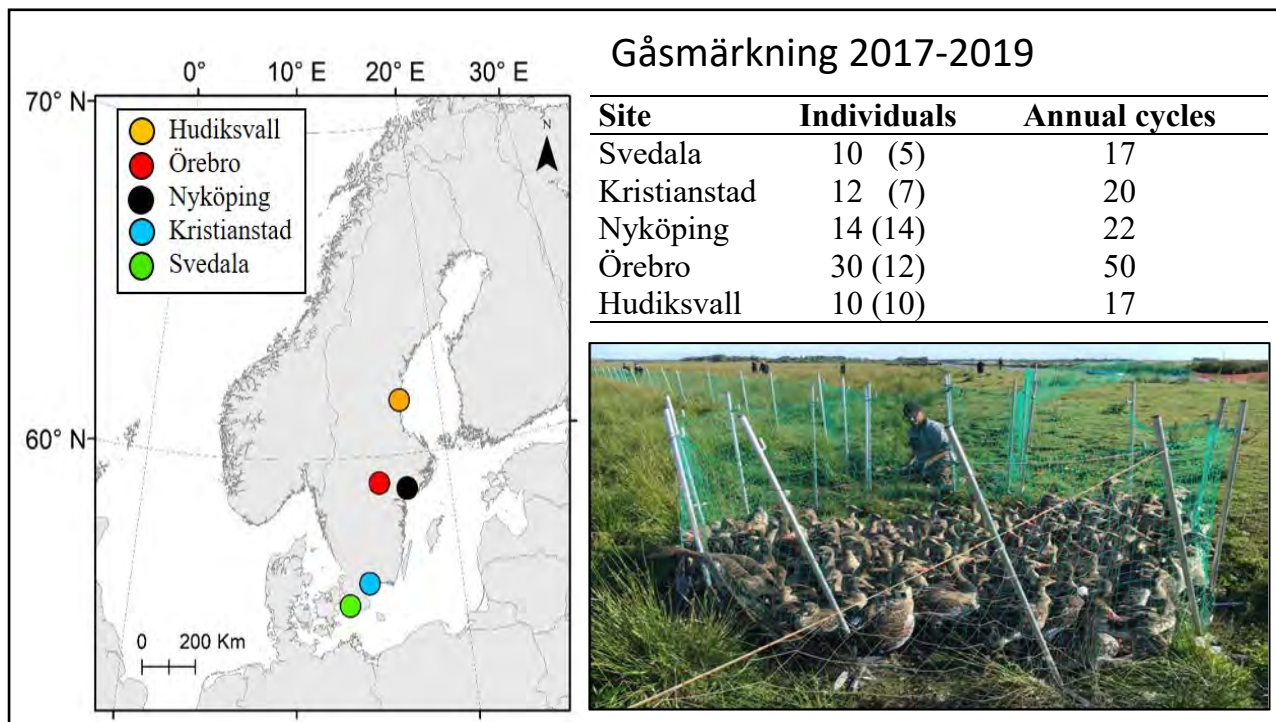
1

Flyttmönster hos svenska grågäss

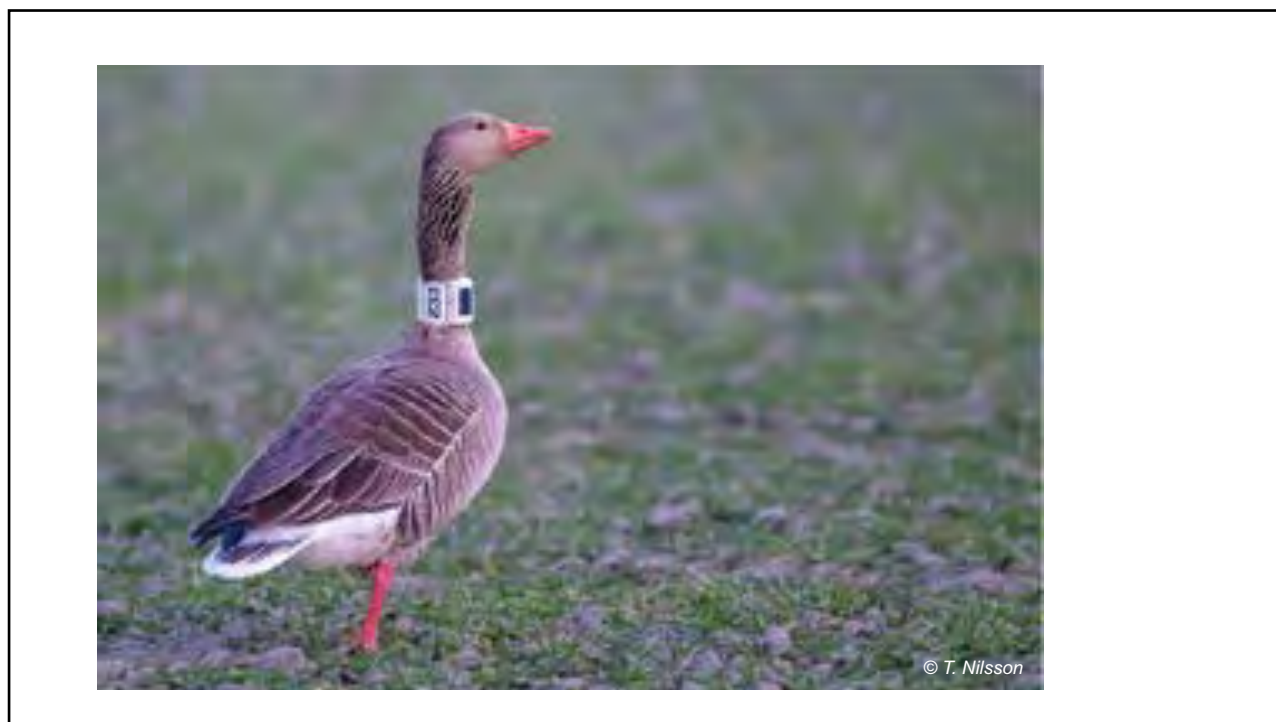

*Johan Elmberg, Niklas Liljebäck, Johan Månsson, Lovisa Nilsson, Camilla Olsson
Nils Bunnefeld, Helmut Kruckenberg*

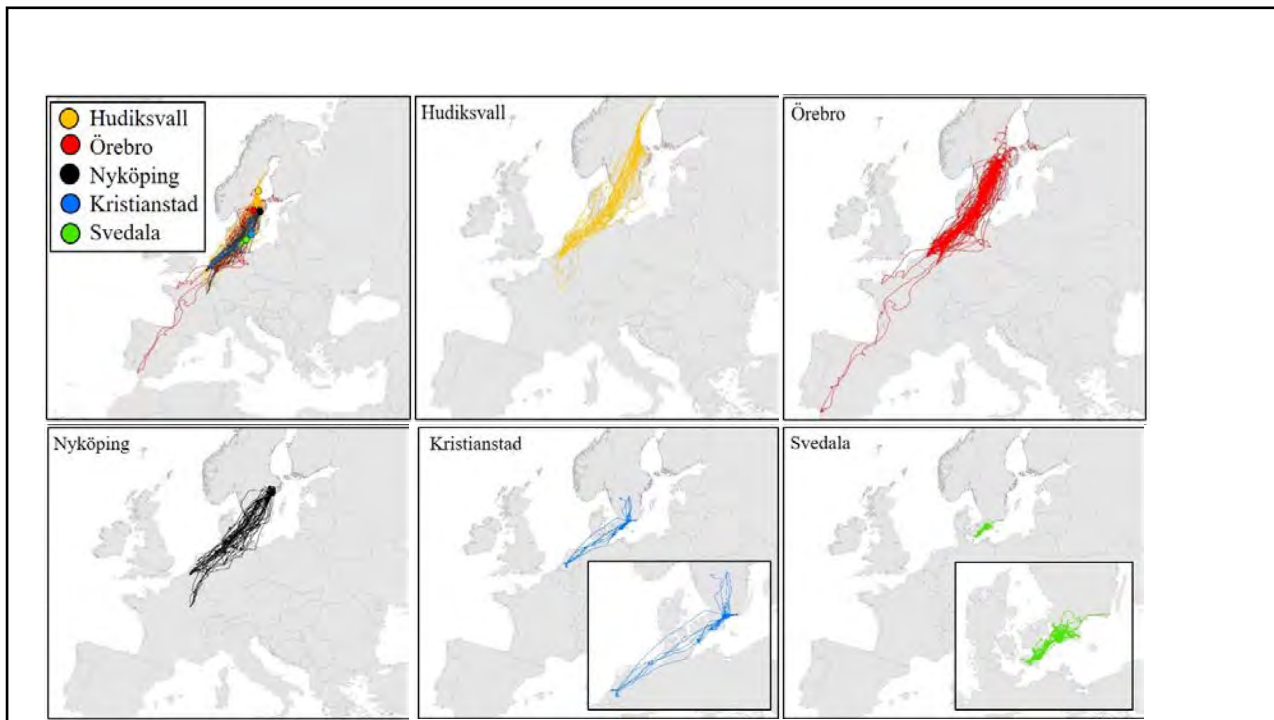
2

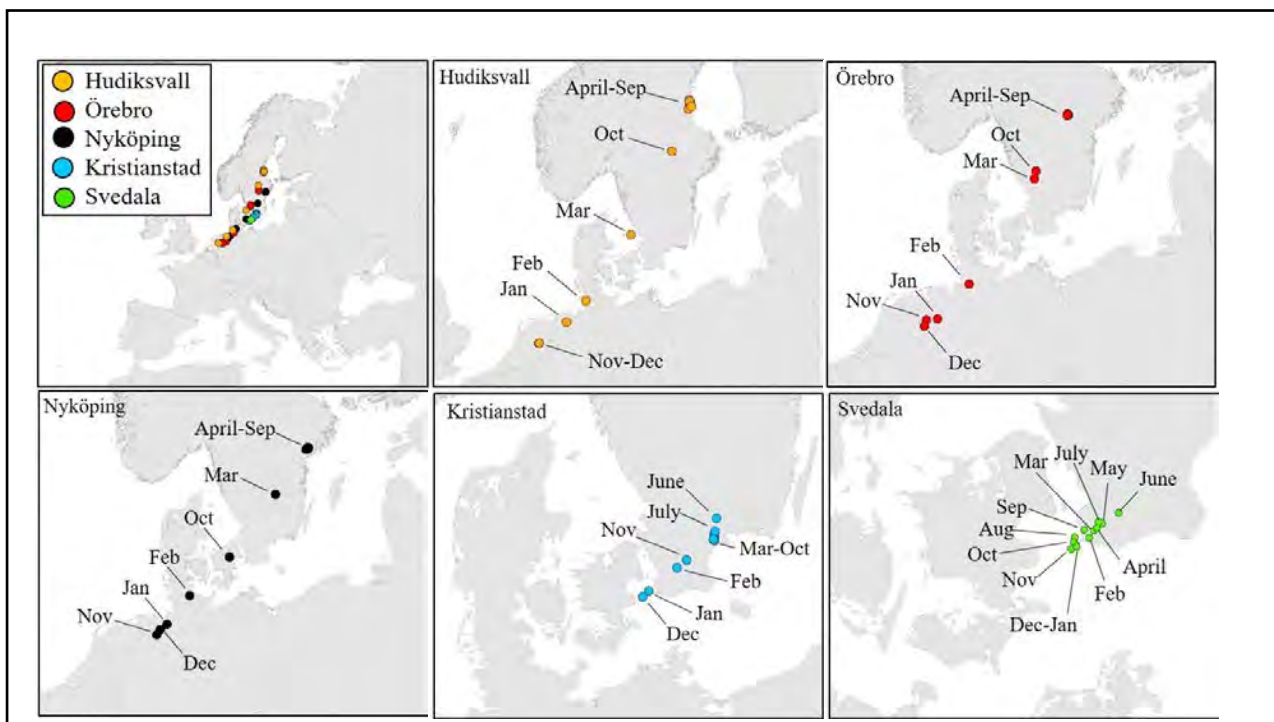
3

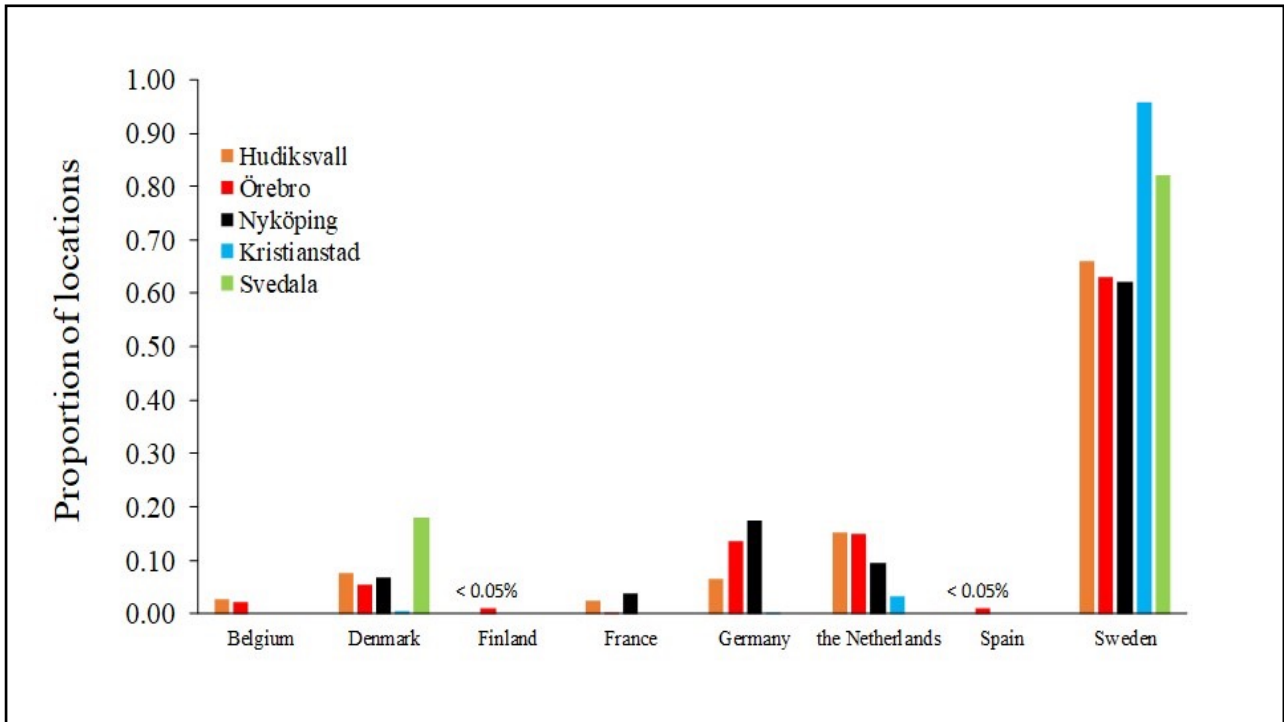
4

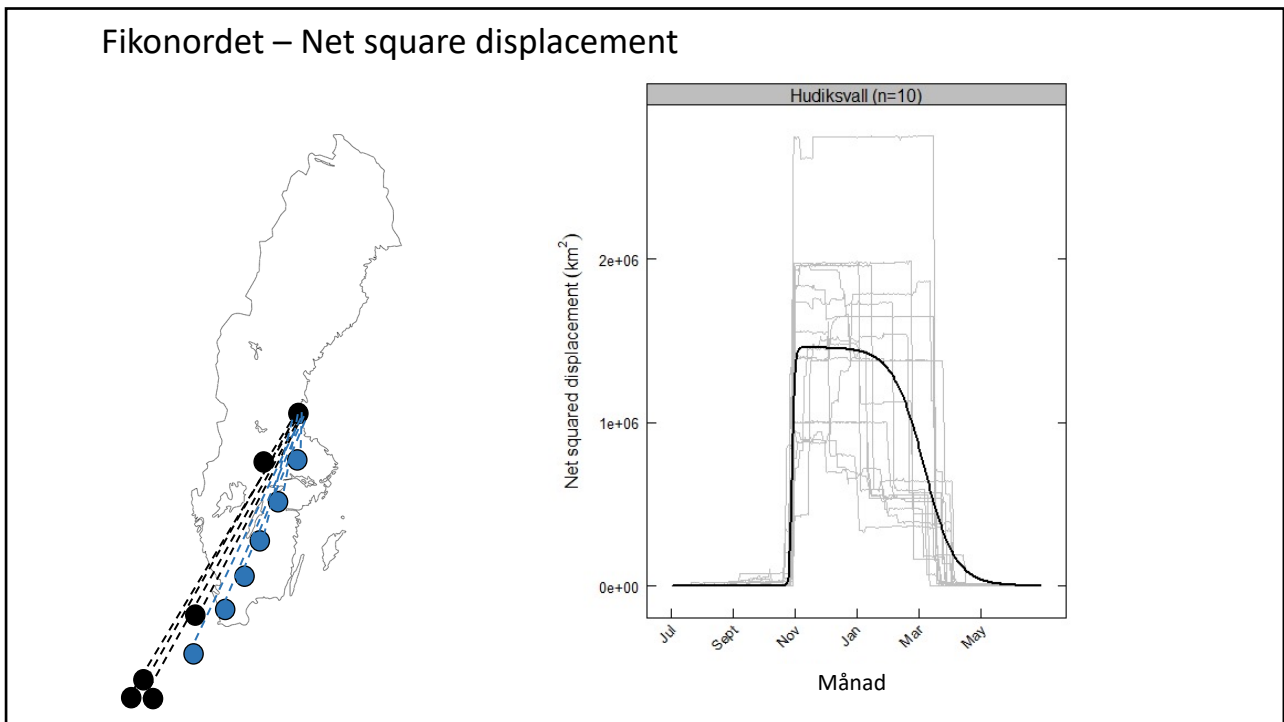
5

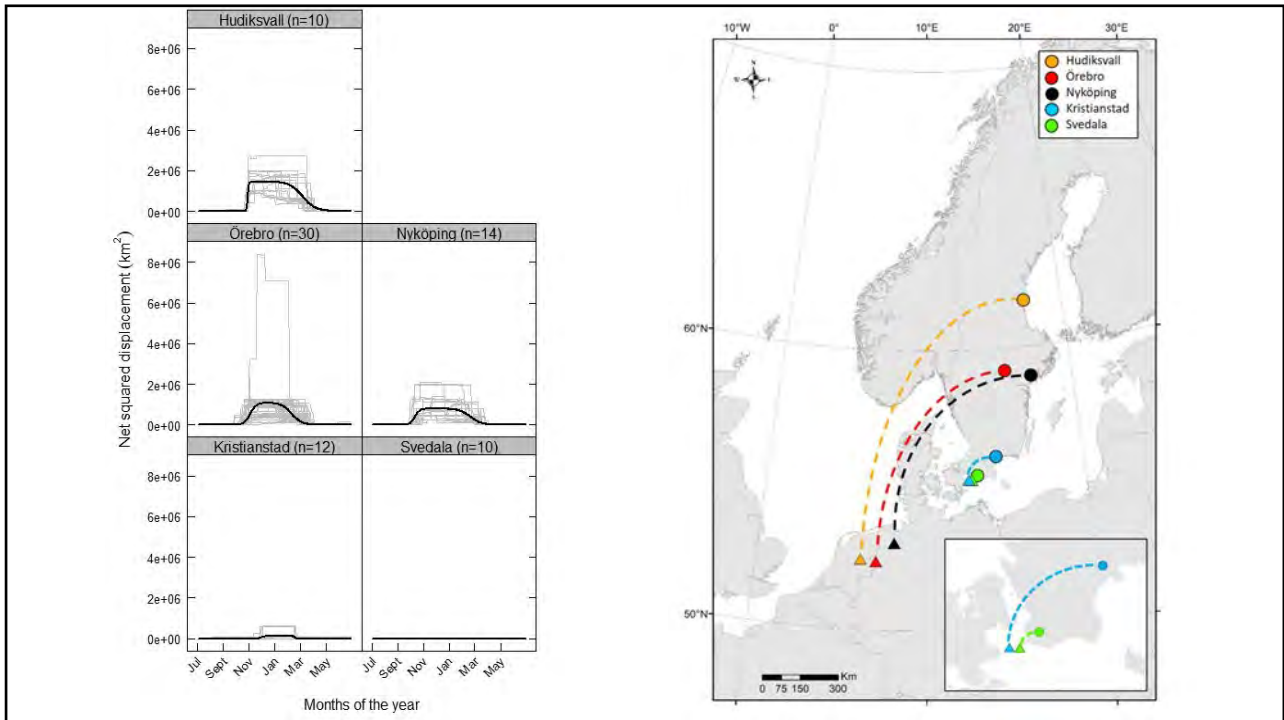
6

7

8

9

Vad händer där ute när vi skrämmer?

Johan Elmberg, Johan Månsson, Malin Teräväinen, Wade Million

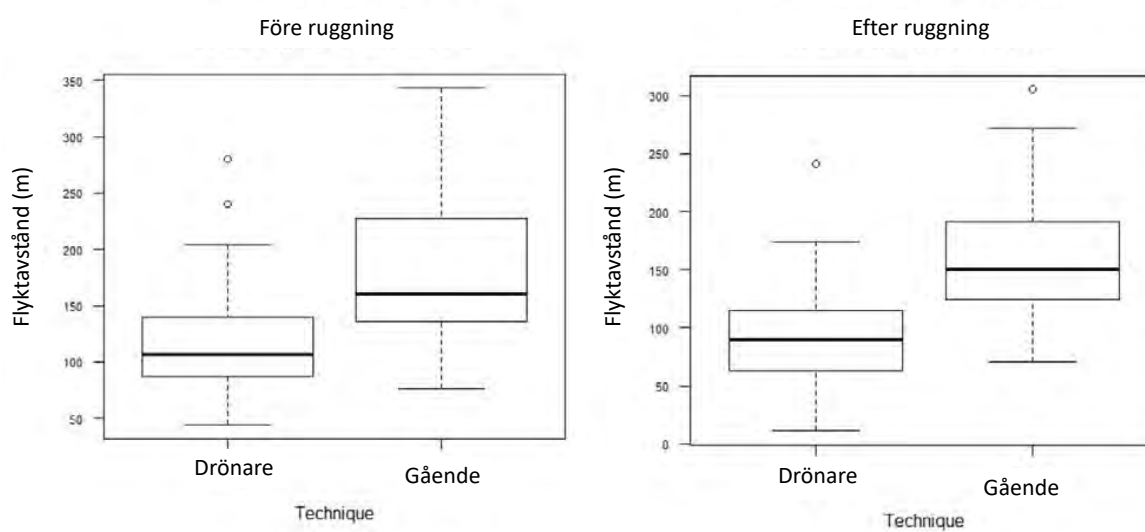
10

Drönare vs. gående person

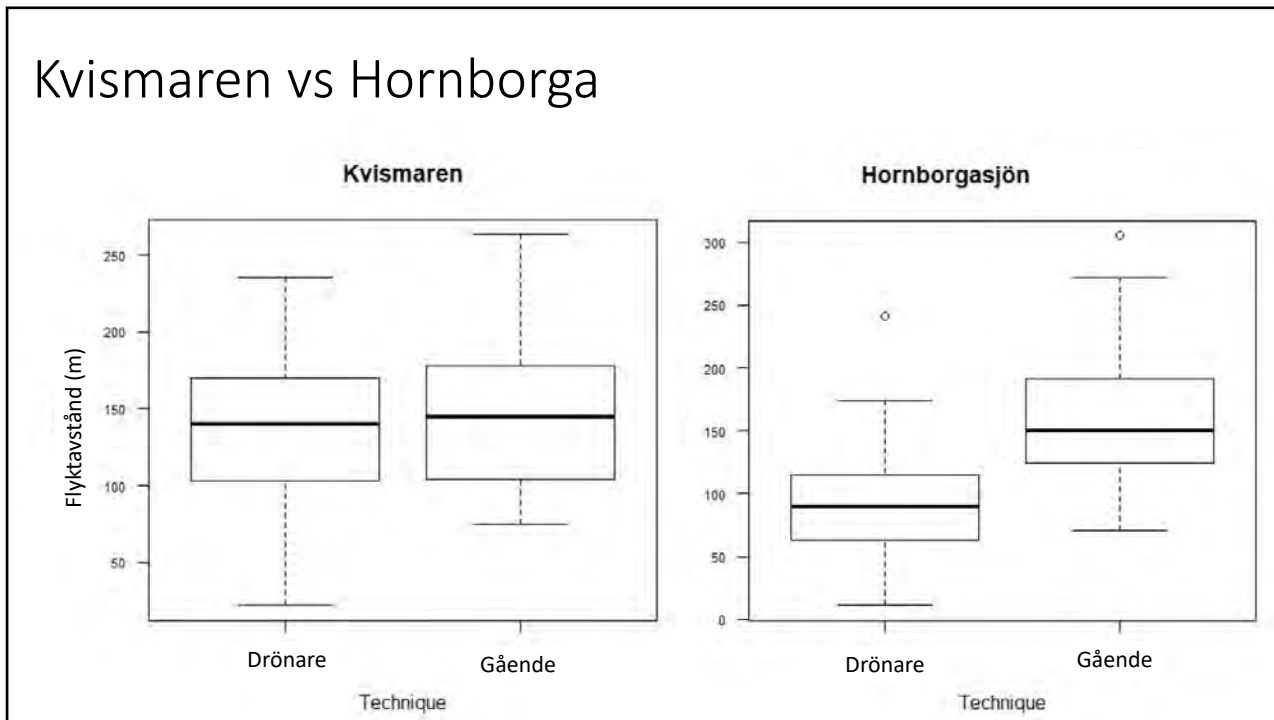
11

Skrämsel av grågäss i Hornborga

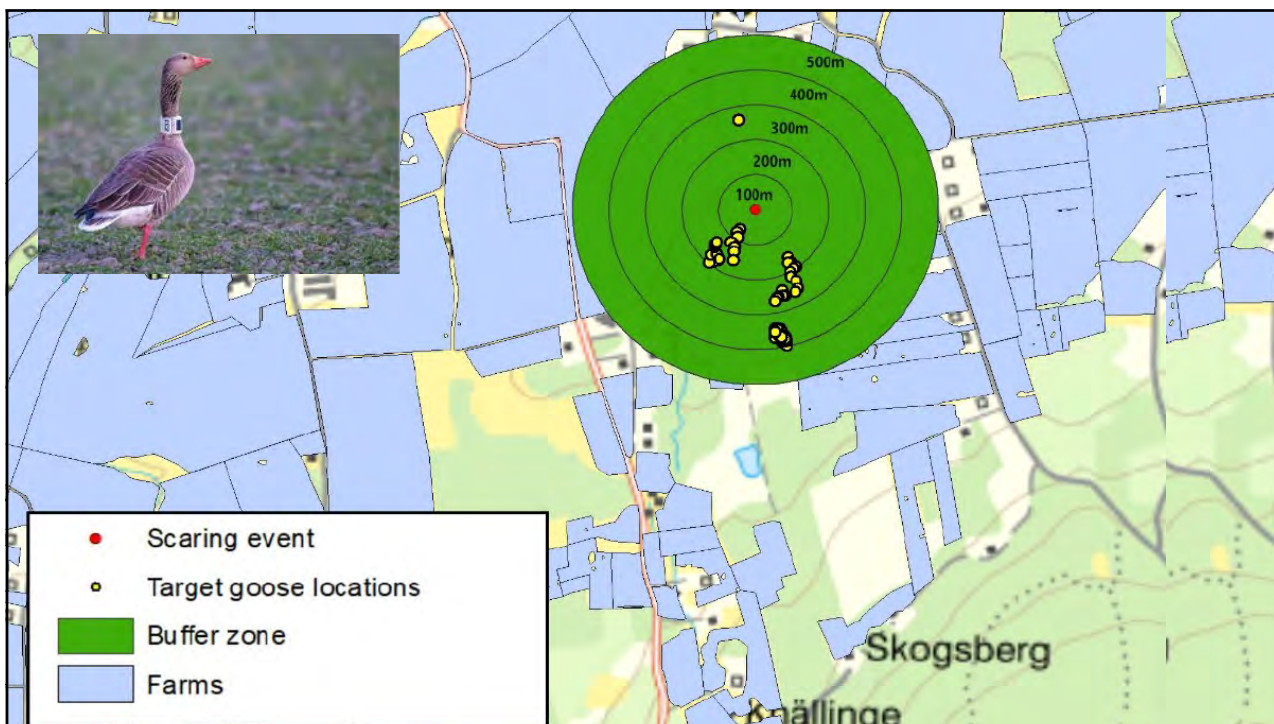

12

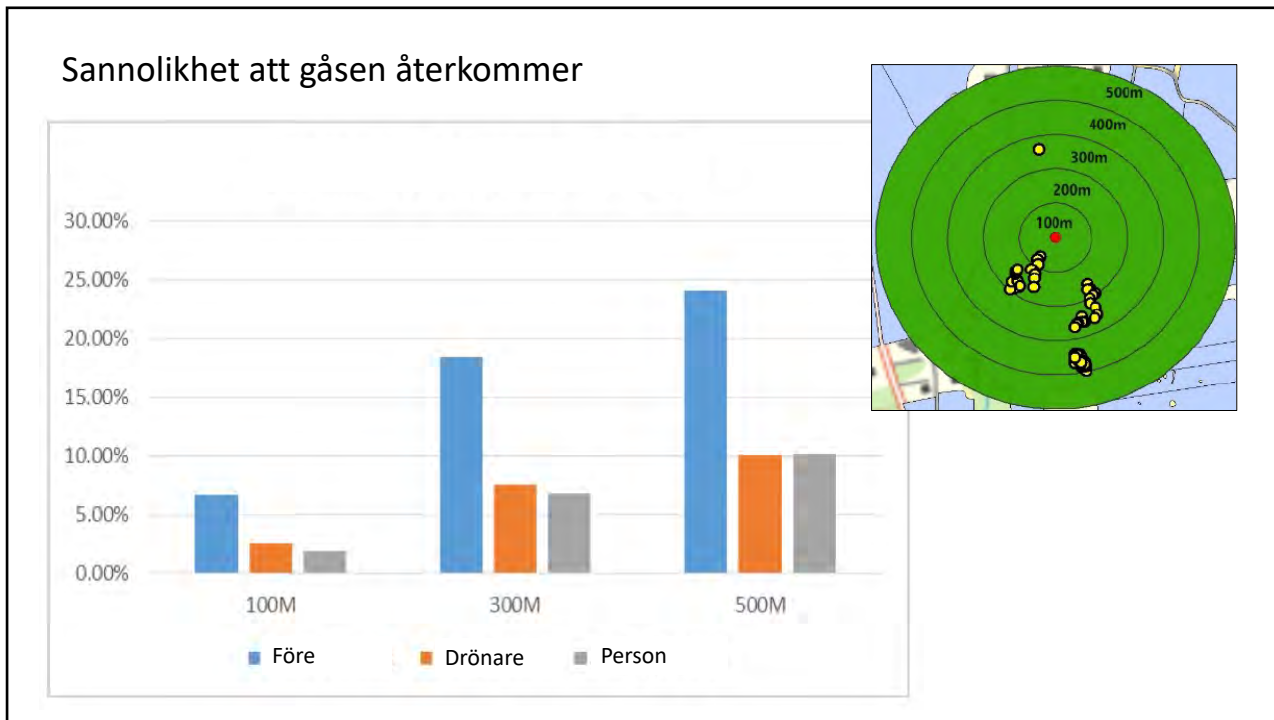
Kvismaren vs Hornborga

13

14

15

Lång tidsserier – vad kan de lära oss om jaktens påverkan?

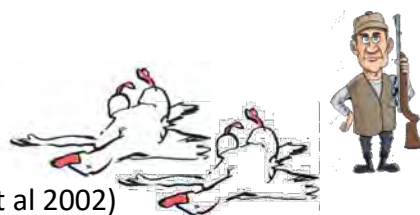
Niklas Liljebäck, Göran Bergqvist, Johan Elmberg, Martin Green, Fredrik Haas, Leif Nilsson, Åke Lindström & Johan Månsson

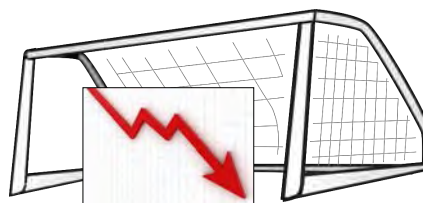

16

Hunting and geese

- Överlevnad och begränsning av populationer (Menu et al 2002)
- Aktivitetsmönster (Madsen 2001)
- Rumslig fördelning (Månsson 2017)
- Skygghet (Madsen, J. & Fox, A.D. 1995)

17

Sweden

Tre gäss lovliga under allmän jakt

Grågås

Kanadagås

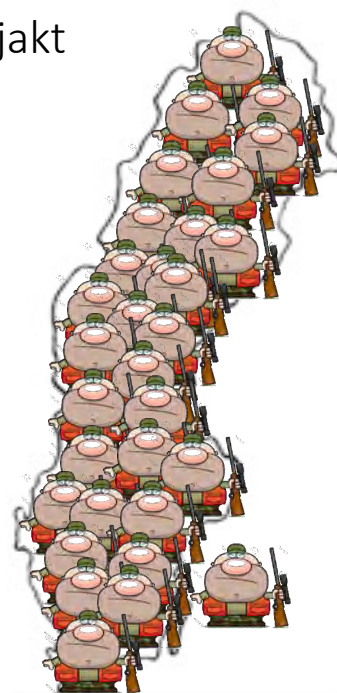
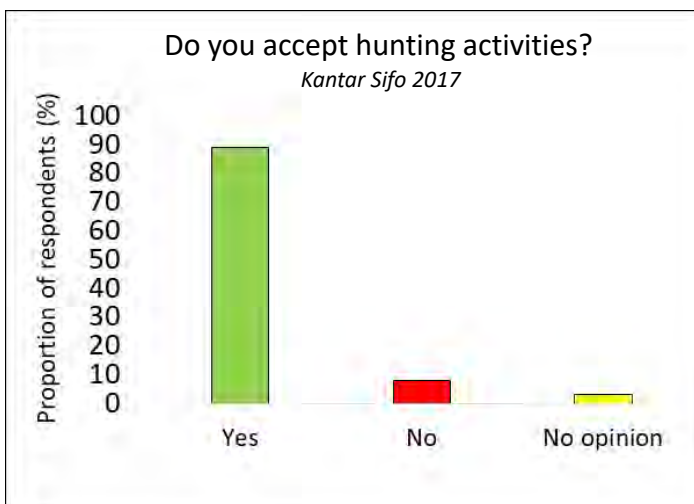
Sädgås (taiga)

18

Många jägare i Sverige och hög acceptans för jakt

287 362 personer betalade jaktkort 2018/2019

19

Hunting and Swedish wildlife management

Jaktlagen 4§

”...främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna”

Grundförutsättning för att få jaga

- Teoretiskt och praktiskt prov
- Apportörer
- Allmän jakttid

Medföljer Dalarnes Jaktvårdsförenings Meddelande 1934.

Jakttidtabell

angivande den tid då jakt efter olika djurslag är tillåten inom
Kopparbergs län år 1934
utgiven av
Dalarnes Jaktvårdsförening, Falun

	Kopparbergs län utom Särna o. Idre	Särna o. Idre socknar
Älg: tjur och ko	27/10—10/10	10/10—12/10
kalv.....	—	—
Hare	1/8—12/12	1/10—25/10
Tjäder, Orre, Järpe, Råpa 1/10—10/10 ¹⁾	—	21/10—25/10
Rapphöns	10/10—10/10	10/10—20/10
Gråsand o. dyl. änder samt Beckasin o. dyl. vadare.....	1/8—10/11	11/10—10/11
Rådjur	10/10—31/12	—
Ekorre	1/12—31/12	—
Vildsvin	1/10—31/12	—
Morkulla	10/10—10/10 + 1/10—31/12 ²⁾	—
Knipa, Sjöorre o. dyl. dykänder	11/10—12/11	—
Grågås o. dyl.	11/10—20/11	—

1) Tappar av tjäder och orre äro dessutom tillåtna under december månad.
2) Höstjakten å morkulla inom Särna och Idre är dock tillåten från den 1/10.

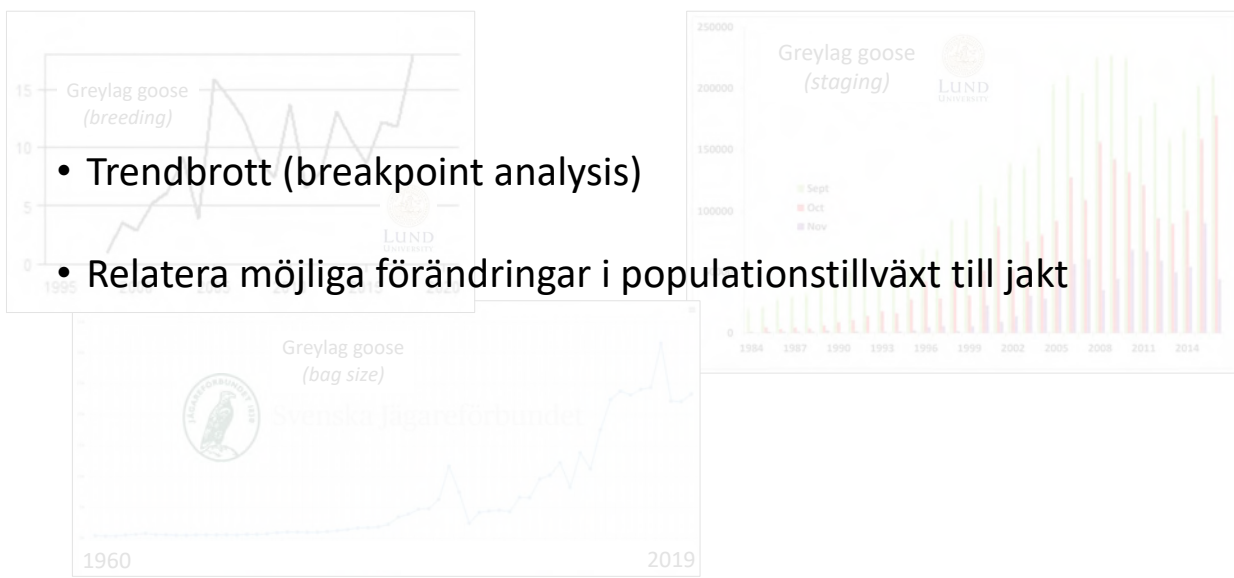
2000, B.04
FALU-KVIFPEN, FALUN 1934

Preis 25 öre

Vänd!

20

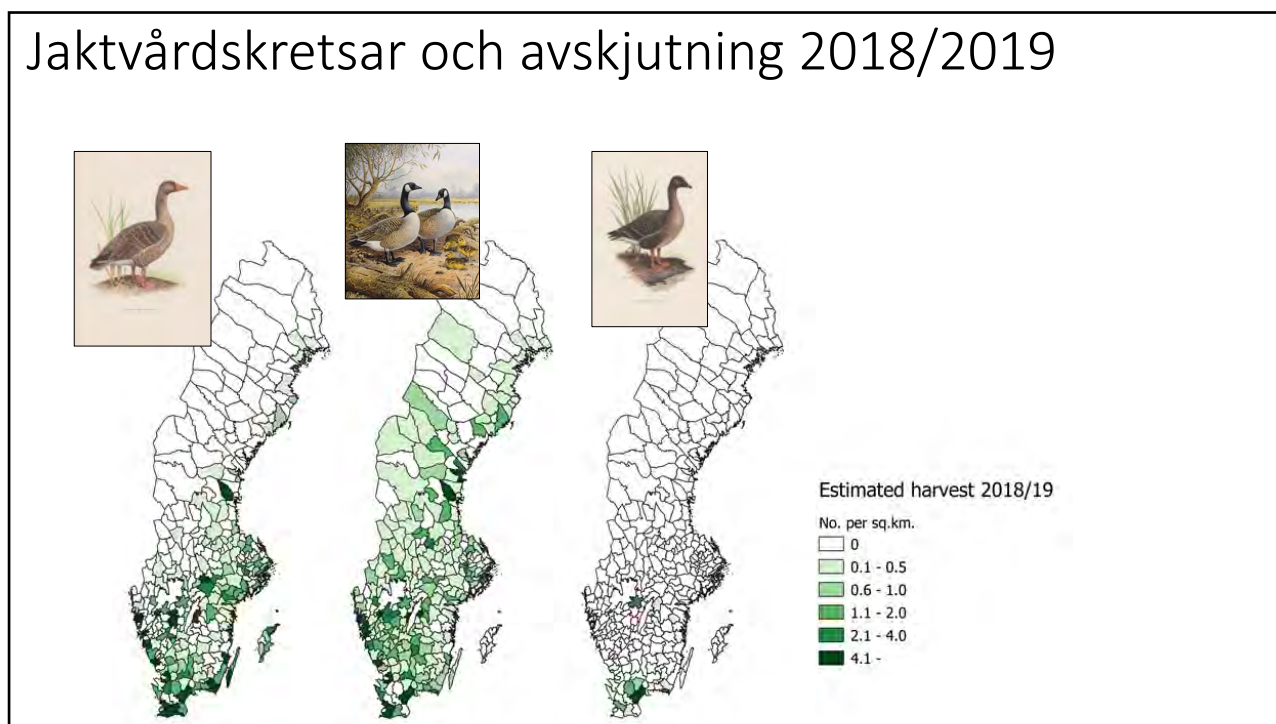
Sverige har inte bara många gäss och jägare

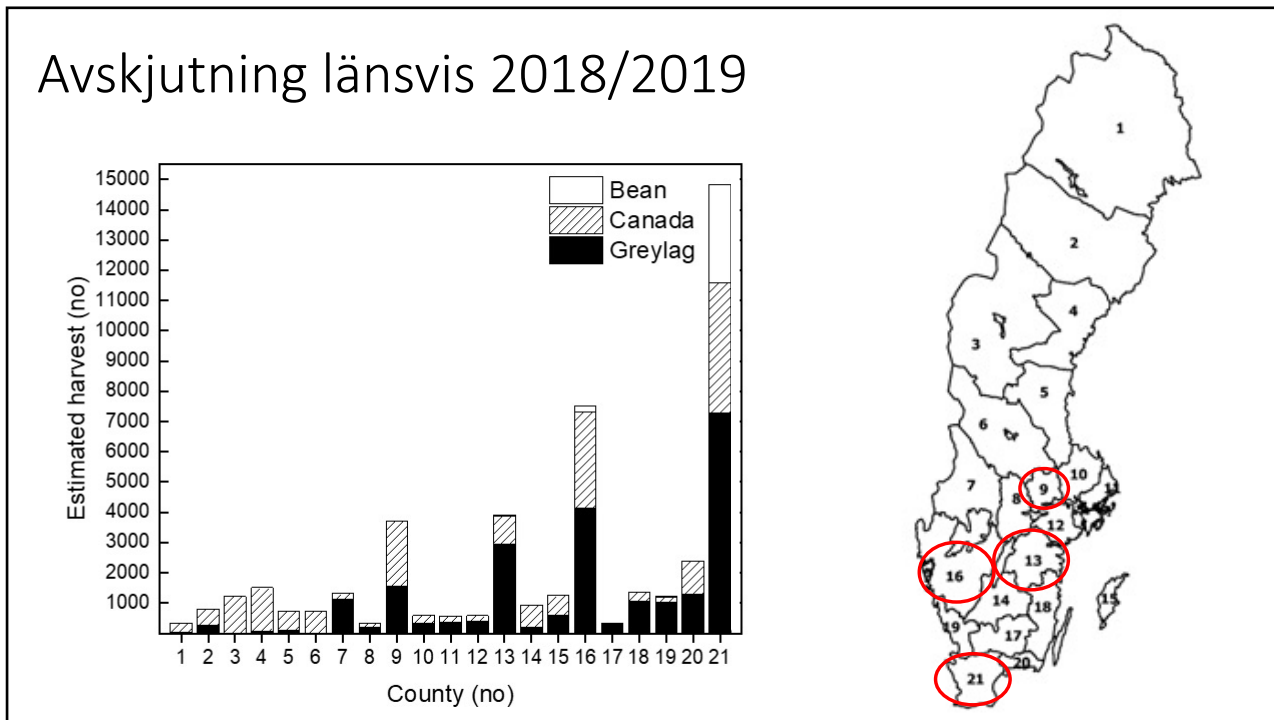
- Trendbrott (breakpoint analysis)
- Relatera möjliga förändringar i populationstillväxt till jakt

21

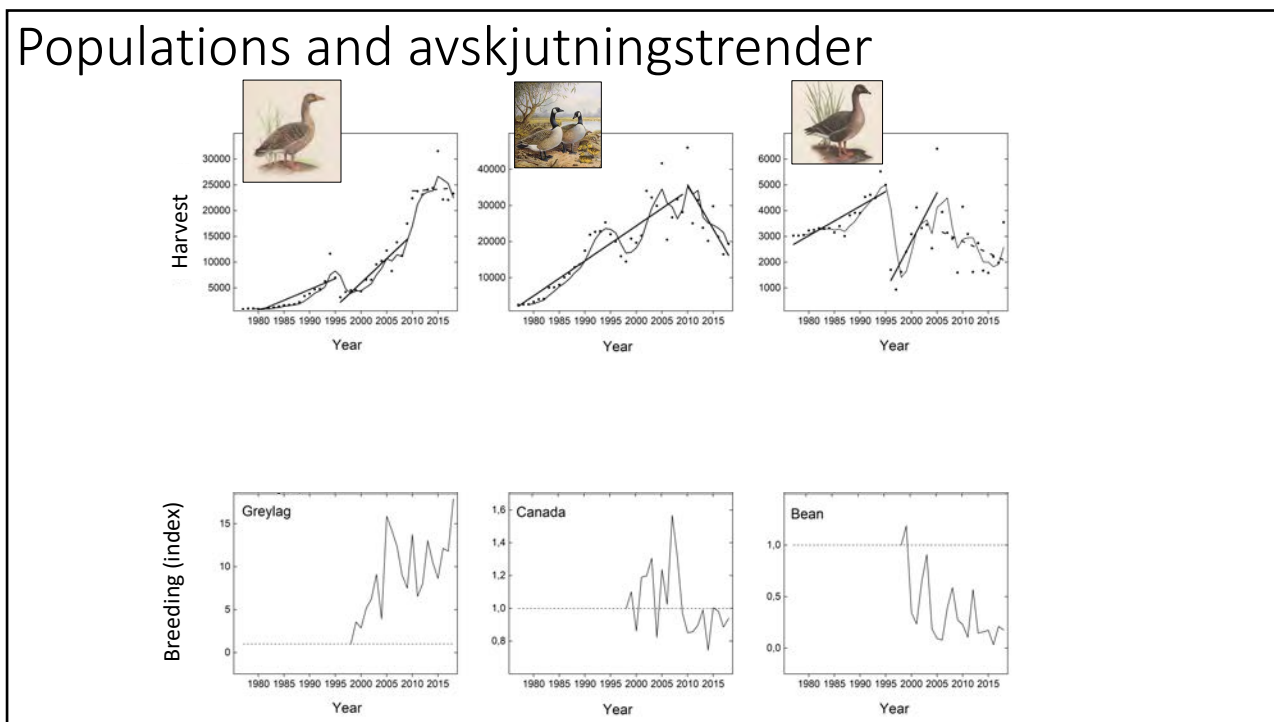
Jaktvårdskretsar och avskjutning 2018/2019

22

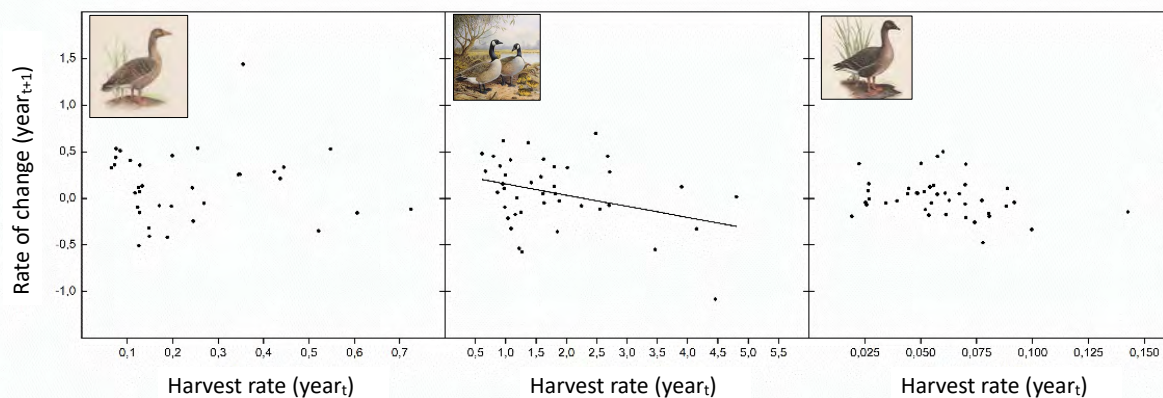

23

24

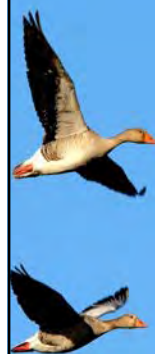
Tillväxttakt (år_{t+1}) mot jakttryck (år_t)

25

Sammanfattning

- Gås jakt framförallt en sydsvensk företeelse
- En generell ökning i avskjutning
- Jakt möjligen ett verktyg att minska antalet gäss
- En stor andel gäss behöver skjutas för att påverka populationstillväxten
- Givet dagens förutsättningar är troligen grågåspopulationen "out of reach"

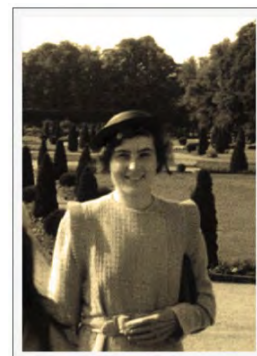

26

Dr Goos och Röntgen av grågäss

Syfte att studera skadeskjutningsfrekvens i Sverige och olika regioner

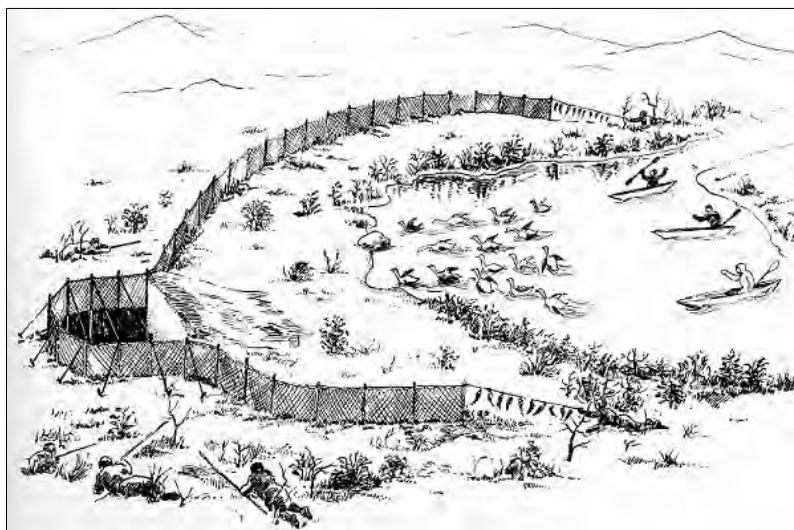
Johan Månsson & Niklas Liljebäck

Marie-Claire Cronstedts Stiftelse

27

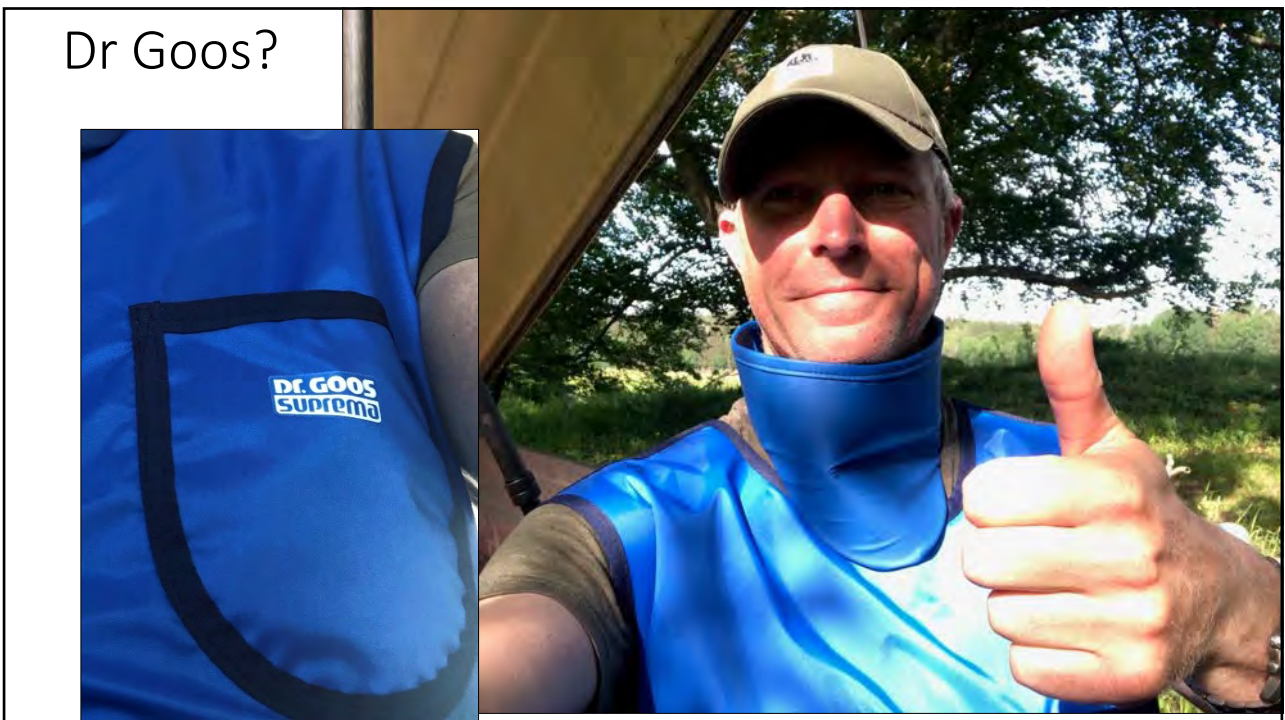
Fångst igen... 2019 & 2021

28

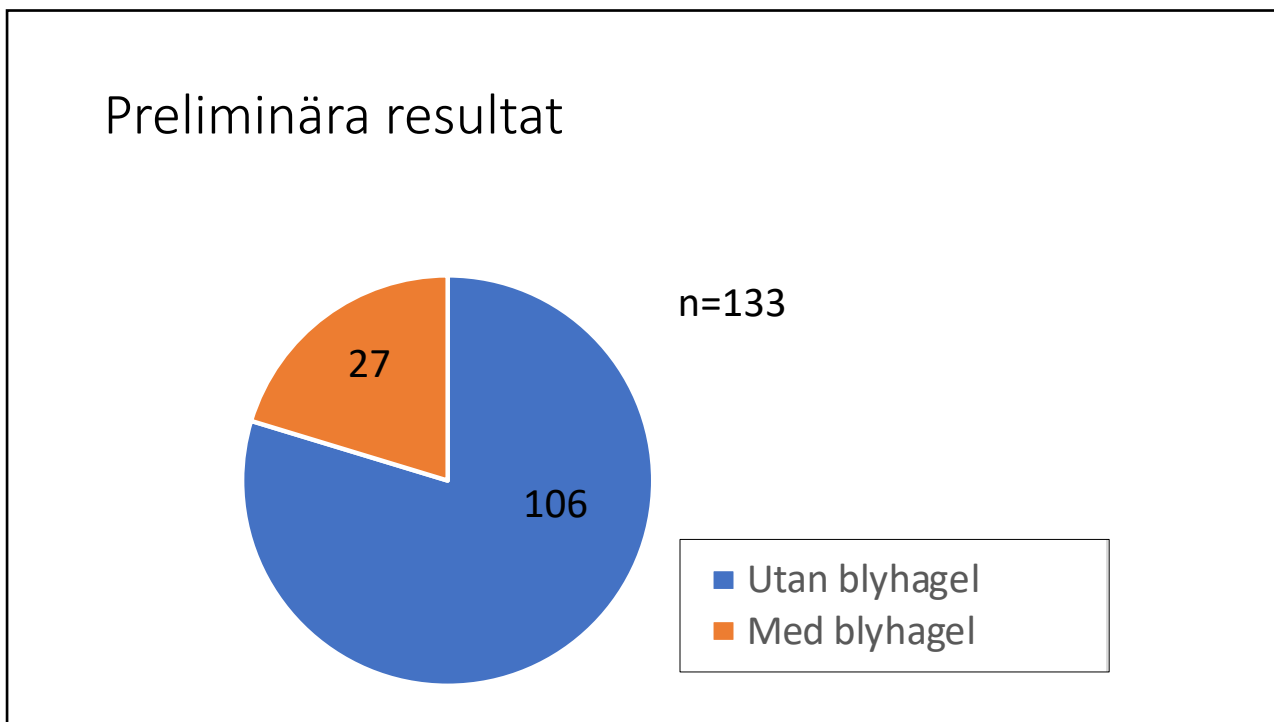
29

30

31

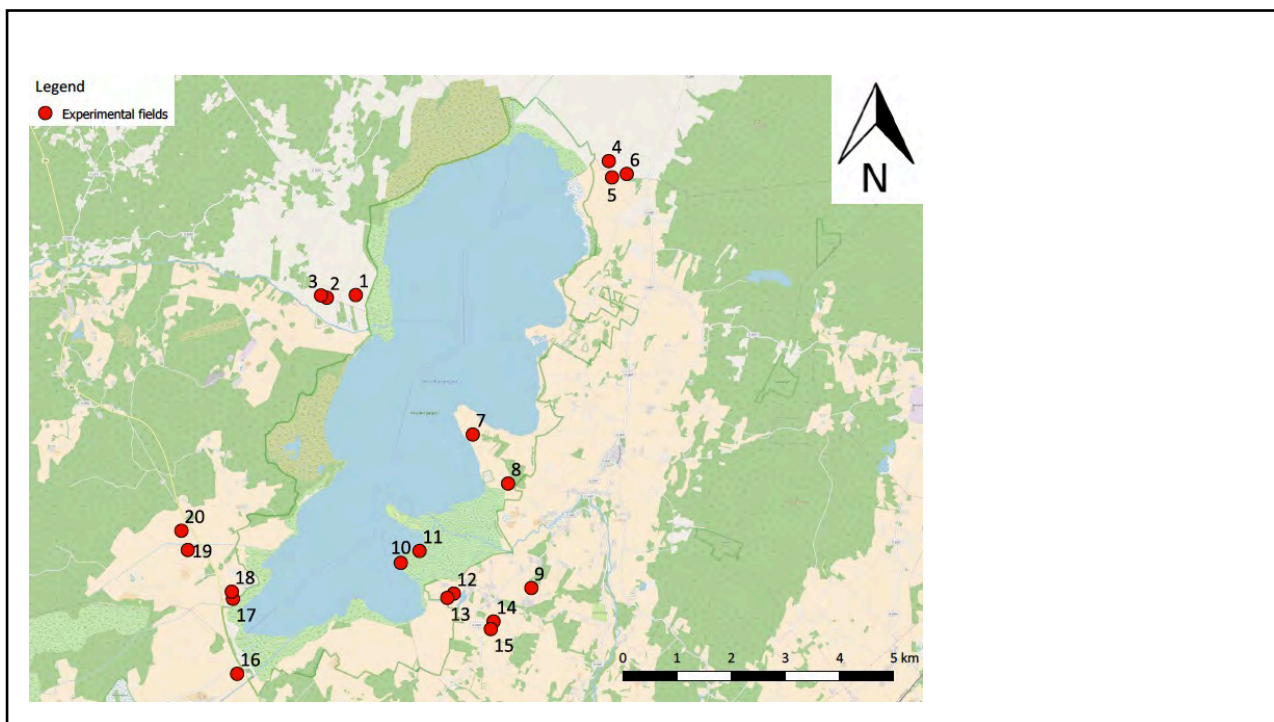

32

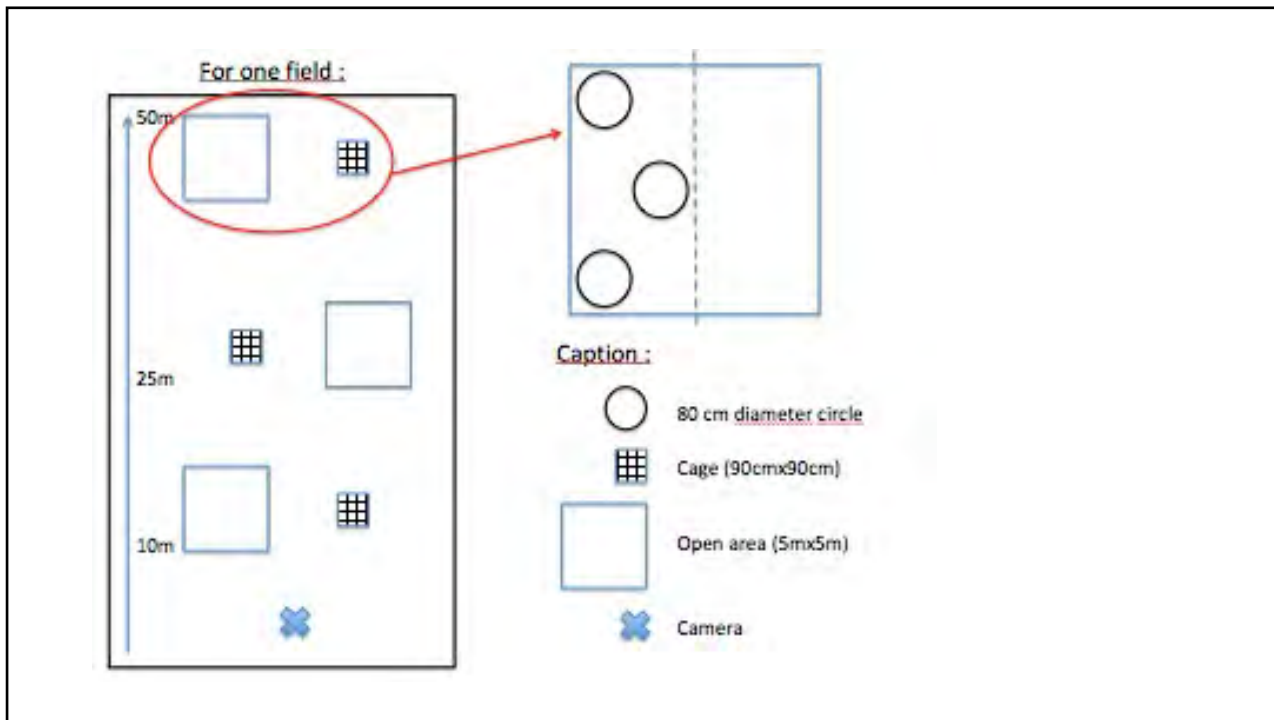
Gåsbete på vall – har det någon effekt?

33

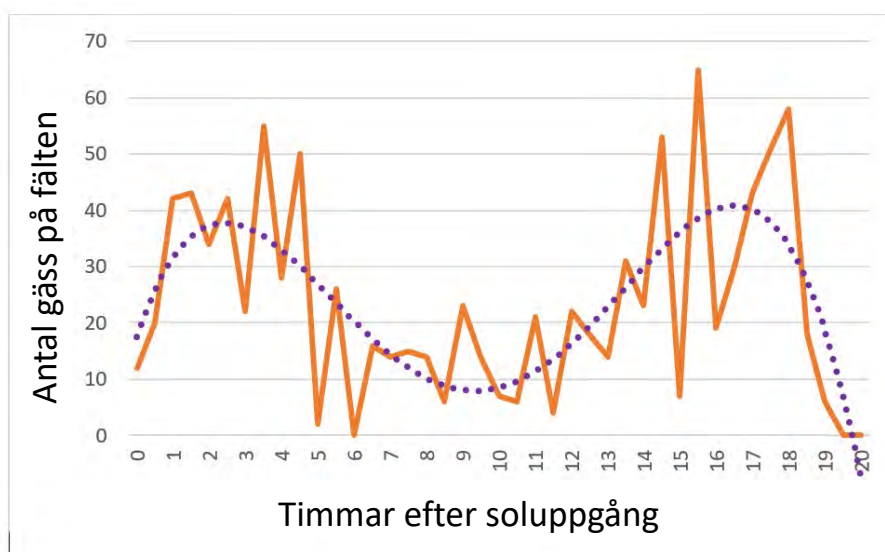

34

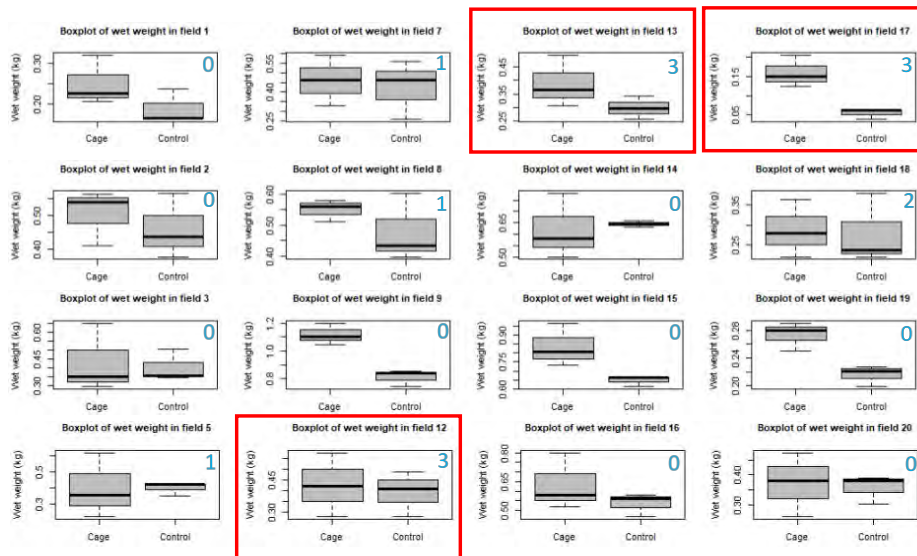
35

Aktivitetsmönster gässen

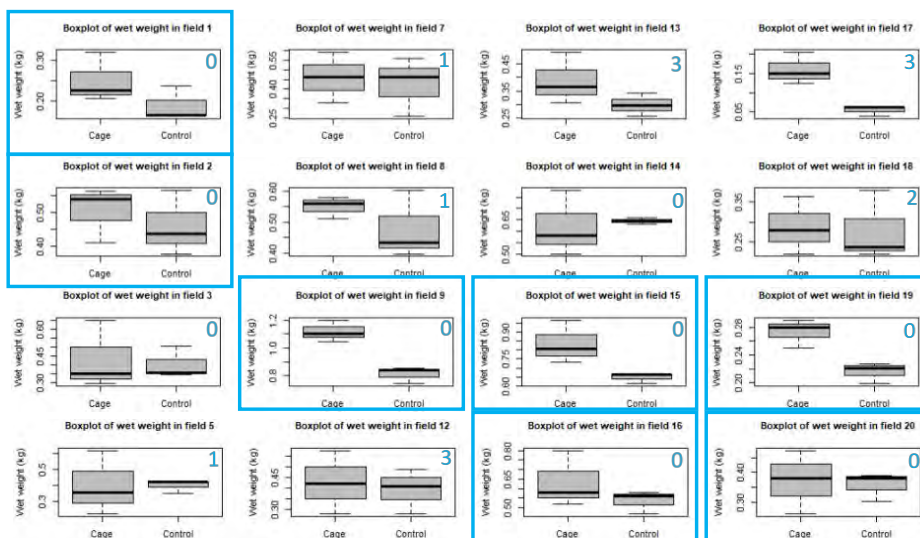
36

Från tidig vår till första skörd

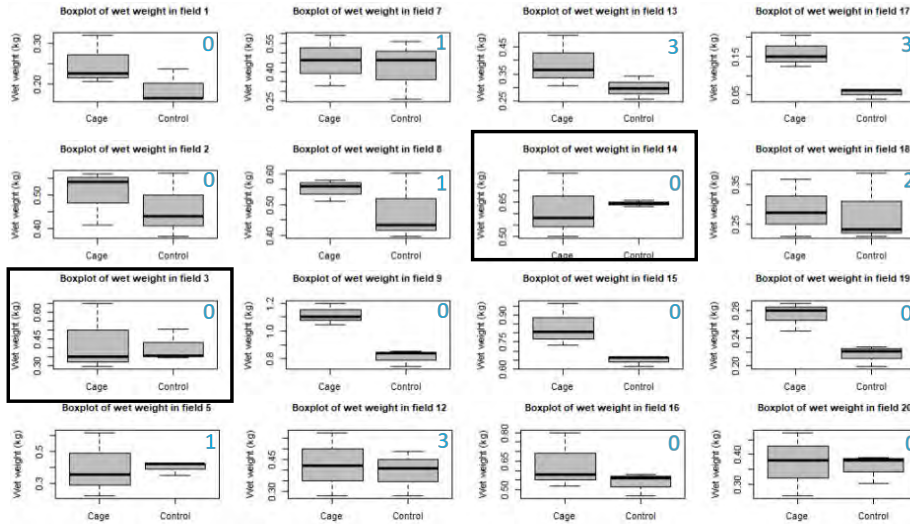
37

Från tidig vår till första skörd

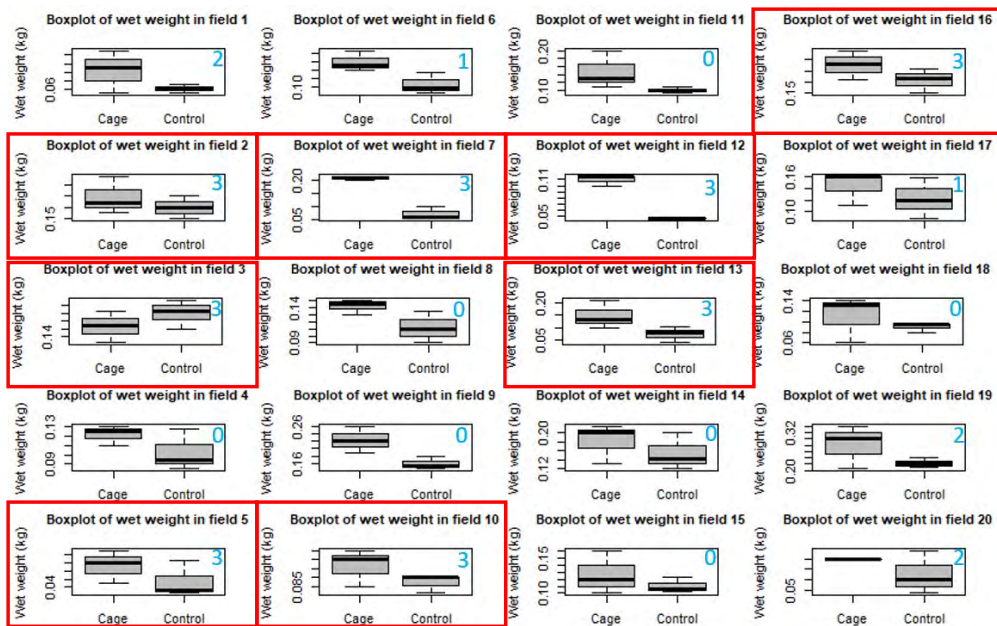
38

Från tidig vår till första skörd

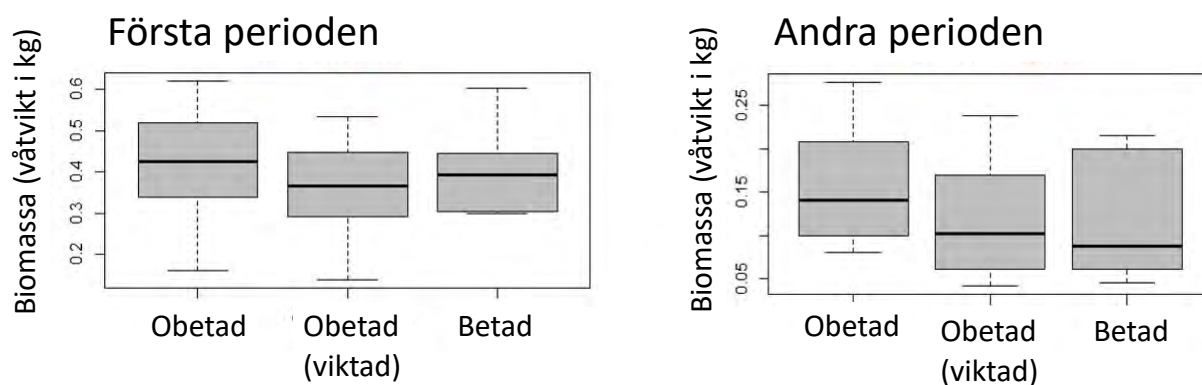
39

Från första till andra skörd

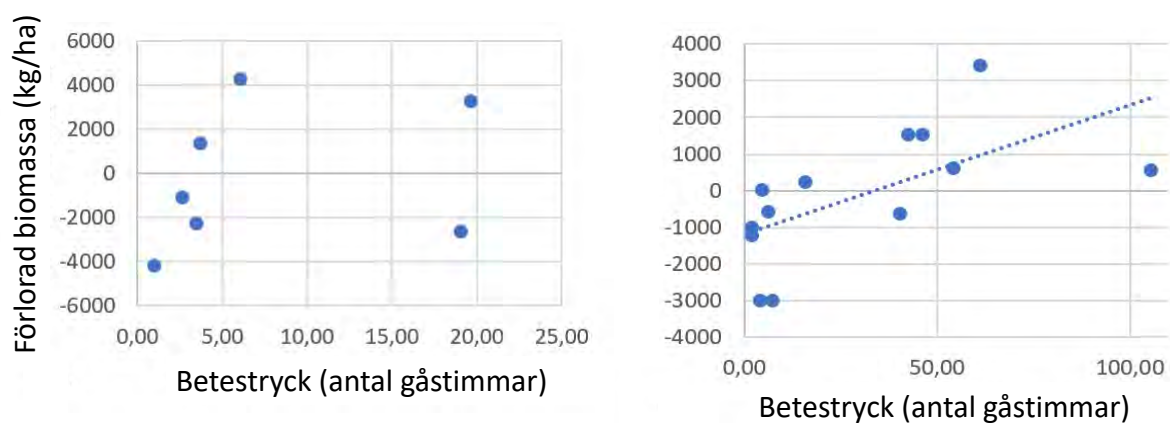
40

Ytor där det varit gäss

41

Ytor där det varit gäss

42

VILT&TAMT FAKTA
FAKTBILAG FRÅN SLU VILT&TAMT-CENTRUM • 2/2020 • ISBN: 978-91-981477-6-9

Samband mellan förekomst av stora betan och skador på grödorna

- Antalet gäss, svanar och tranor i Sverige och övriga Europa har ökat de senaste årtiondena.
- Fåglerna väljer gärna att beta på fält med skadedrägliga grödor och kan därmed orsaka skadedräglighet.
- I den här studien undersöker vi hur sambandet mellan antalet fåglar och skadenivån ser ut över tid i Sverige.
- Skadorna ökar med ökningen i betningsintensiteten. Detta är det mest skadedrägliga skadedrägliga beteendet.
- En redovisning av antal rönnsk skadorna på i rönnsk sig en direkt

Författare: Teresa Montrás-Janer, Jonas Knape, Lovisa Nilsson, Tomas Pärt, Anders Janemo, Maria Levin, Johan Månsson

VIL & TAMT FAKTA
FAKTBILAG FRÅN SLU VILT&TAMT-CENTRUM • 2/2020 • ISBN: 978-91-981477-6-9

Var och när uppstår skada på gröda av tranor, gäss och svanar?

- Antalet gäss, svanar och tranor i Sverige och övriga Europa har ökat de senaste årtiondena.
- Fåglerna väljer gärna att beta på fält med skadedrägliga grödor och kan därmed orsaka skadedräglighet.
- I den här studien har vi använt oss av skadedrägliga grödor som uppvisar olika skadedrägliga skador av tranor, gäss och svanar till försöksytan.
- Vi kunde utvärdera och jämföra i Sverige med tidigare studier för att se om skador, eventuellt grödor samt skadedrägliga arter.
- Kommer den gröda som skadedrägliga?
- Tillsammans med gäss och gräsliga av skadorna.
- Denna kunskap kan användas i regioner med skadedrägliga grödor efter spridning av skador.

Författare: Teresa Montrás-Janer, Jonas Knape, Marianne Stenwall, Lovisa Nilsson, Tomas Pärt, Anders Janemo, Maria Levin och Johan Månsson.

VIL & TAMT FAKTA
FAKTBILAG FRÅN SLU VILT&TAMT-CENTRUM • 2/2020 • ISBN: 978-91-981477-6-9

Hur väljer tranor fält för födosök?

- Antalet tranor har ökat kraftigt i Sverige och länge med flyttfågeln i Europa de senaste 40 åren. De födosöker i stor utsträckning på fält och kan orsaka stora skador för jordbruket.
- I de här studerna undersöker vi vad som styr tranornas val av fält där de vill äta och om det går att förutspå vilka typer av fält som är attraktiva för tranor och vilka fält som typer av fält som är attraktiva för skador.
- Tranorna födosöker helst på fält nära sina övervintringsplatser.
- Tranorna valde fältet att födosöka på utbudet av stubbdäckna, stubbdäckna med skadedrägliga grödor och vete var mest populära, de mest skadedrägliga betarna, desto mer populära var åker. Nyttan var högst direkt efter skörden.
- Åker och tranorna födosöker snabbt. Detta är ett risk för skador på fältet, spannmål och skadedrägliga gröda nära övervintringsplatser.
- Samhället för att tranor skulle födosöka på ett fält skador med skadedrägliga grödor som betygsfält och slår.
- Skadedrägliga grödor i form av skadedrägliga fält som fält eller vete är attraktiva i närheten av flyttfågeln övervintringsplatser.
- För större effekt bör de kombineras med skadedrägliga grödor i närheten.

Författare: Lovisa Nilsson, Nils Blomqvist, Sara Persson, Anders Janemo, Maria Levin och Johan Månsson.

43

ACTA UNIVERSITATIS AGRICOLAE SUECIAE

SLU

DOCTORAL THESIS NO. 2021:1
FACULTY OF NATURAL RESOURCES AND AGRICULTURAL SCIENCES

Large grazing birds and crop damage
Investigating spatial and temporal patterns to guide management practices

TERESA MONTRÁS-JANER

JOURNAL OF AVIAN BIOLOGY
EMPIRICAL AND THEORETICAL RESEARCH IN ORNITHOLOGY
Volume 51 • June 2020

44

Vilken inställning till gäss har människor i och utanför gåsförvaltningen?

Louise Eriksson, Maria Johansson, Johan Månsson, Steve Redpath, Camilla Sandström, Ann Eklund och Johan Elmberg

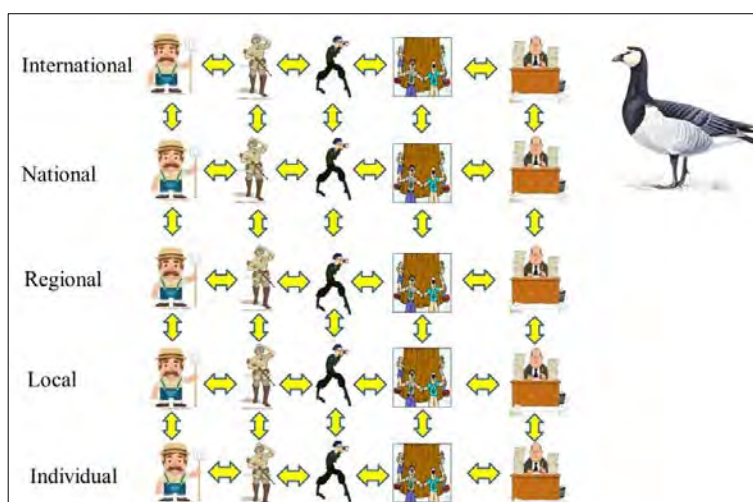
louise.eriksson@umu.se

OBS! OPUBLICERADE RESULTAT

Storfågelkonferens Jönköping 9-10 november, 2021

1

Delprojekt 3: Den mänskliga dimensionen

2

Studier och analyser med fokus på människor och förvaltning

1. Enkätstudier av intressegrupper

Allmänheten (representativt urval i Örebro och Kristianstad kommuner, n = 898) 2018

Lantbrukare (representativt urval i södra Sverige (Skåne, Halland, Västra Götaland, Östergötland, Gotland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Örebro, Västmanland, Uppsala, Södermanland, och Blekinge), n = 1067) 2019

Ornitologer (medlemmar i Birdlife Sverige, n = 5010) 2021

Jägare (representativt urval av jägare med och utan erfarenhet av gås jakt) 2022

2. Analyser av lantbrukare med erfarenheter av skador

Urval från enkätstudien av lantbrukare (n = 484) 2021

Lantbrukare (kvalitativ och kvantitativa data) 2021-2022

3. Kvalitativ studie av flernivåförvaltningssystemet

Kartläggning av gåsförvaltningen via kontakt med länsstyrelseresrepresentanter 2018

Intervjuer med deltagare i 4 områden där det har funnits eller finns en lokal gåsarbetsgrupp samt med deltagare i Storfågelförat (n = 19) 2019-2020

Expertintervju Viltskadecenter 2020

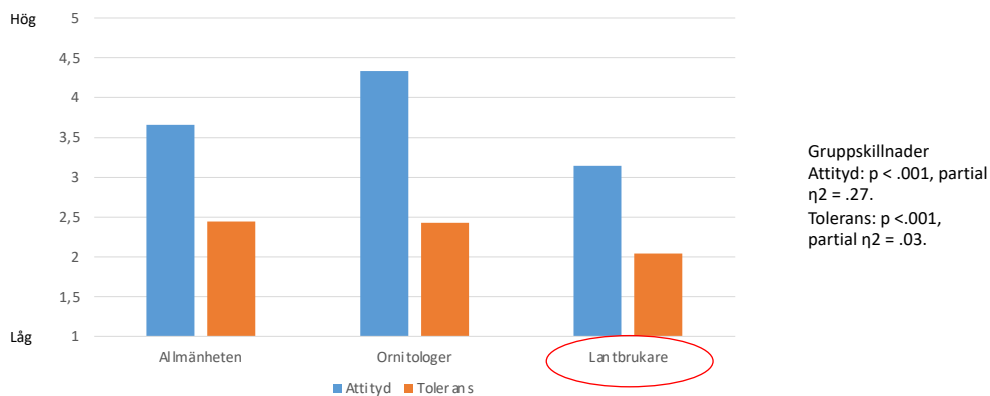
3

1. Jämförelser intressegrupper

	Allmänheten	Ornitologer	Lantbrukare
	Örebro och Kristianstad	Hela Sverige	13 län i södra Sverige
Svarsfrekvens	30%	32%	36%
Antal	898	5010	1068
Kön (andel kvinnor)	51%	26%	19%
Medelålder	53 år (16)	68 år (12)	55 år (9)
Utbildning (andel med universitetsutbildning)	49%	67%	33%
Andel som bor i urbana områden (>10000 residents)	66%	46%	-
Andel som arbetar på ett lantbruk	8 %	7%	91%
Andel som jagar (högvilt, småvilt, fågel)	5 %	8%	36 %
Andel som fågelskådar	23%	98%	26%

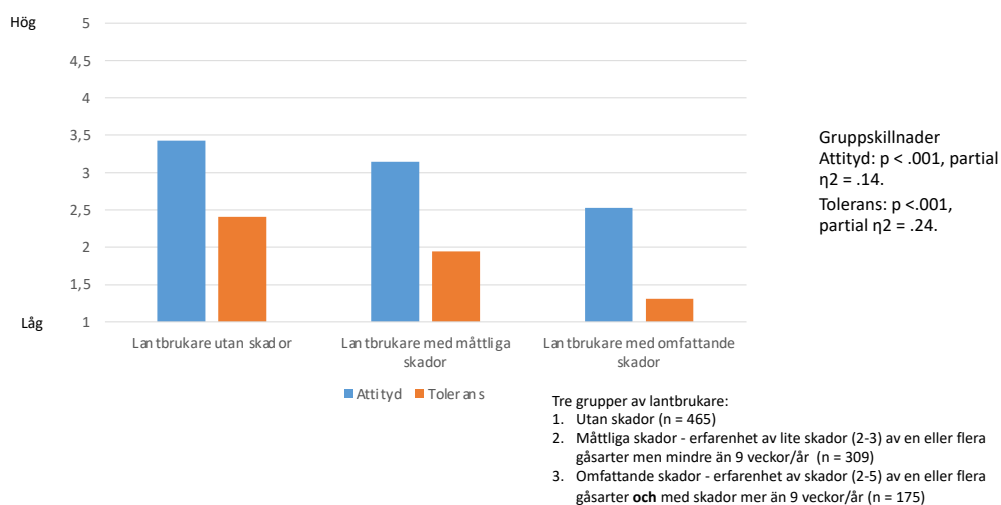
4

Positiv attityd men lägre tolerans för gäss

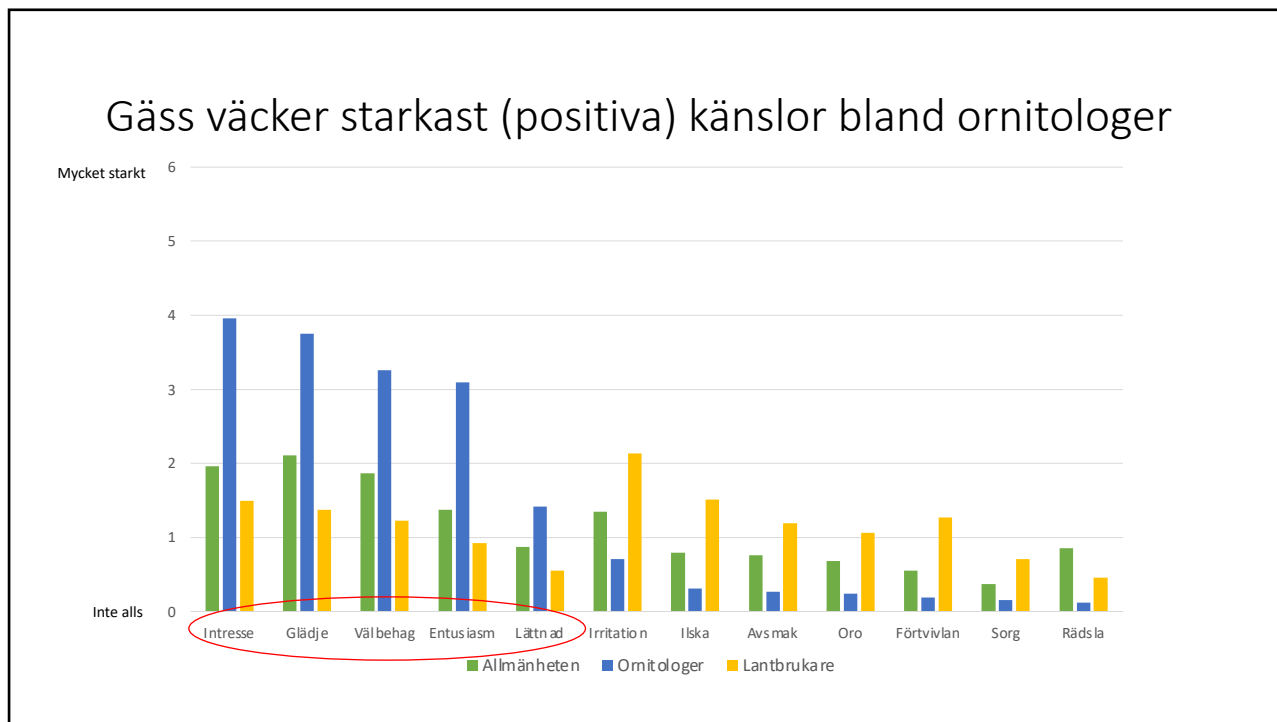

5

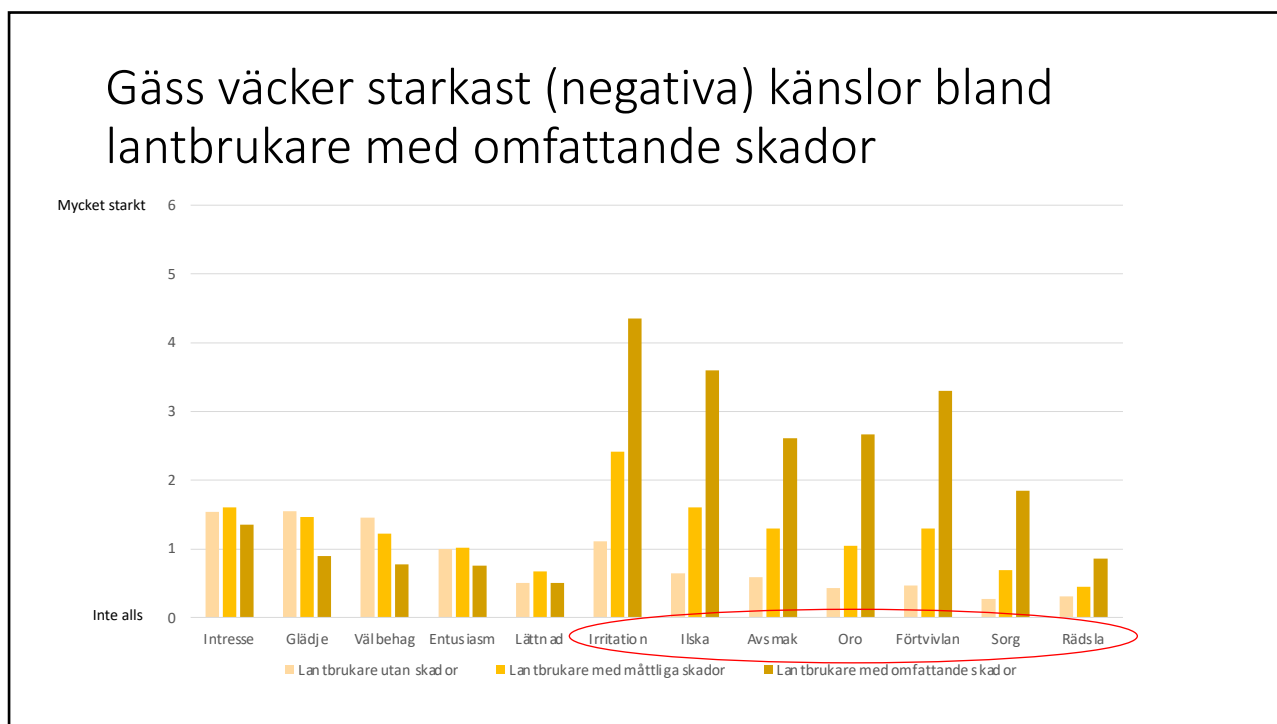
Lantbrukare: Lägre acceptans för gäss om skador

6

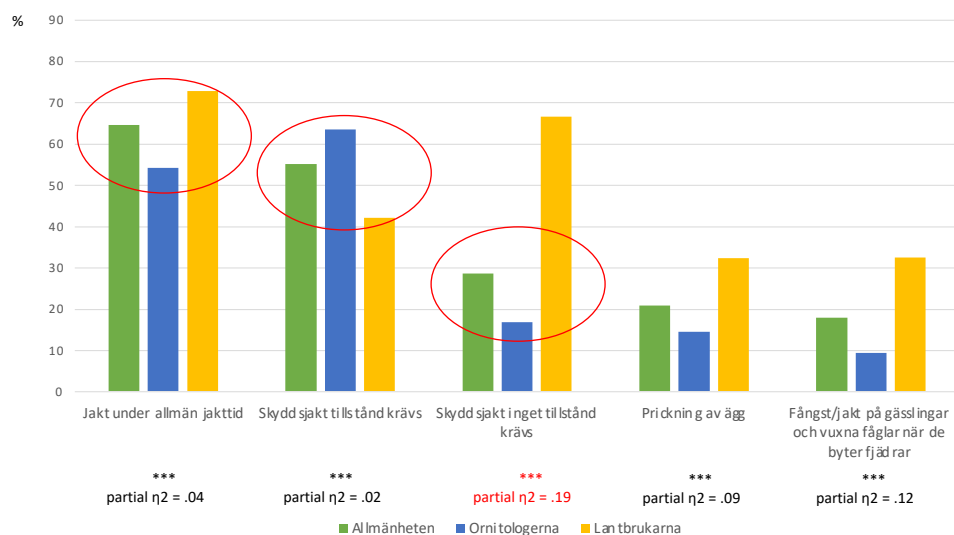

7

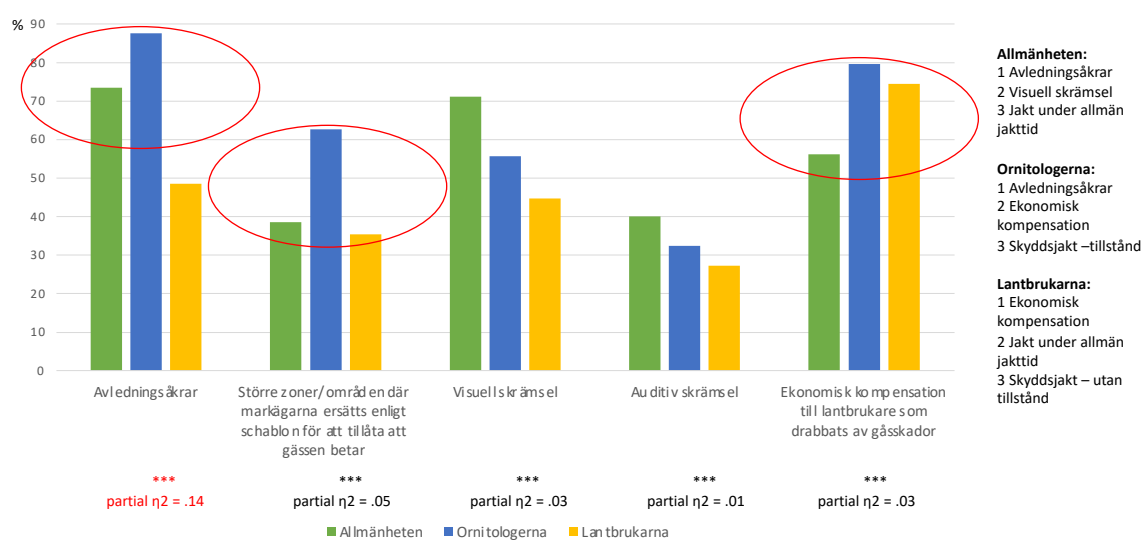
8

Positiv inställning till jakt under allmän jakttid

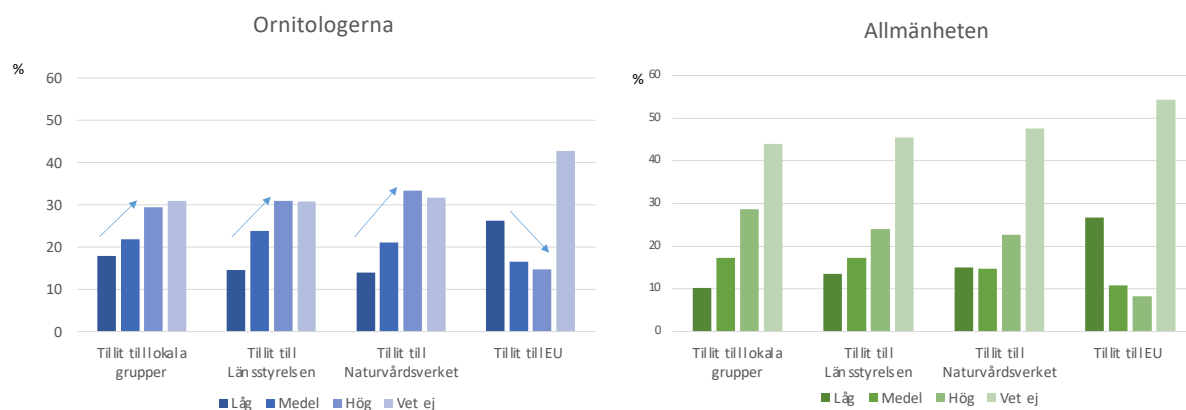
9

Positiv inställning till ekonomisk kompensation

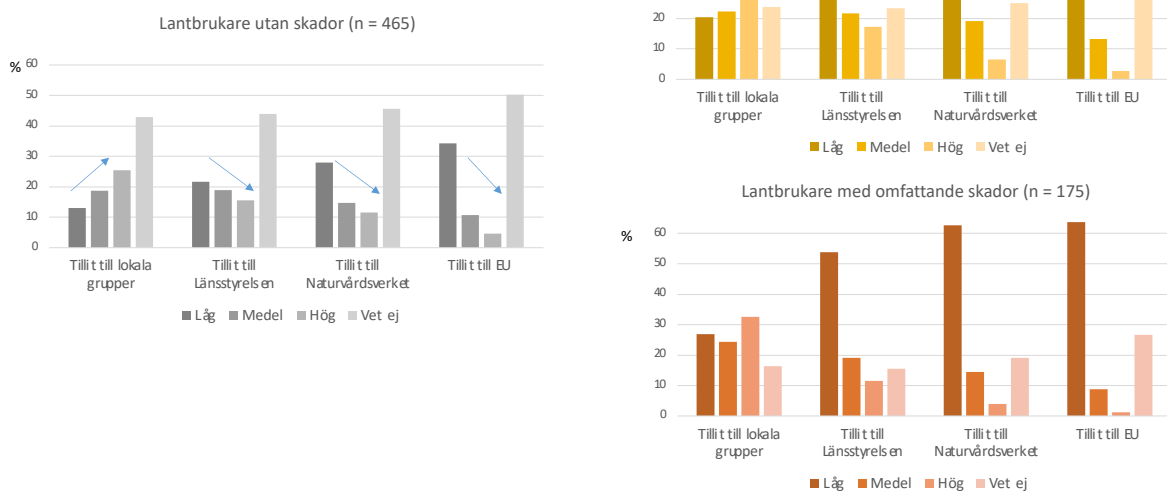
10

Viss tillit till lokala, regionala och nationella nivå

11

Lägre tillit bland Lantbrukare

12

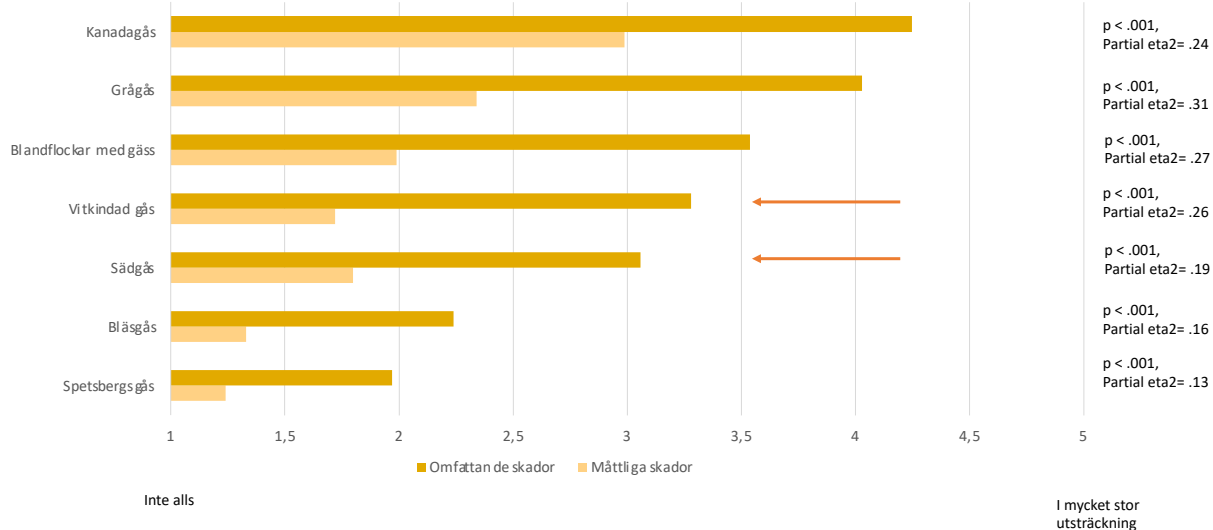
2. Lantbrukare med gåsskador

	Erfarenhet av gåsskador	Hela samplet med lantbrukare
Antal	484	1068
Kön (andel kvinnor)	13%	19%
Medelålder	55 år (9)	55 (9)
Lantbruksfastighet	105 ha (175)	79 ha (132)
Inkomst från lantbruk i förhållande till total inkomst (1-7)	3,72 (2,35)	3,04 (2,27)

- Vilka gåsararter orsakar skador enligt lantbrukarna?
- Vilka åtgärder använder lantbrukarna för att hantera gäss?
- Vem använder vilka åtgärder?
- Vilket stöd upplever lantbrukarna från olika aktörer?

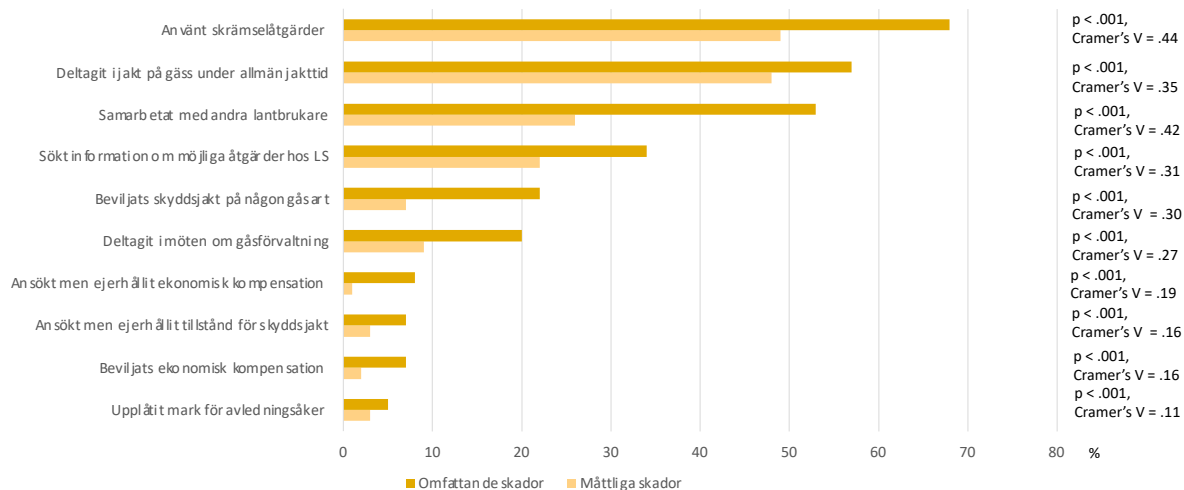
13

I snitt mest erfarenhet av skador av kanadagås

14

Skrämsel använt av flest lantbrukare

15

Motiv till att inte söka kompensation för skador

- Andel som har upplevt skador av gäss men avstått från att ansöka om kompensation: 64 %
- Motiv:
 - 53 % - Visste inte att det går att söka ersättning
 - 40 % - Tidsbrist
 - 24 % - Sen upptäckt
 - 22 % - Ersättningen är för låg
 - 6 % - Ingen kompensation tillåten för den arten

16

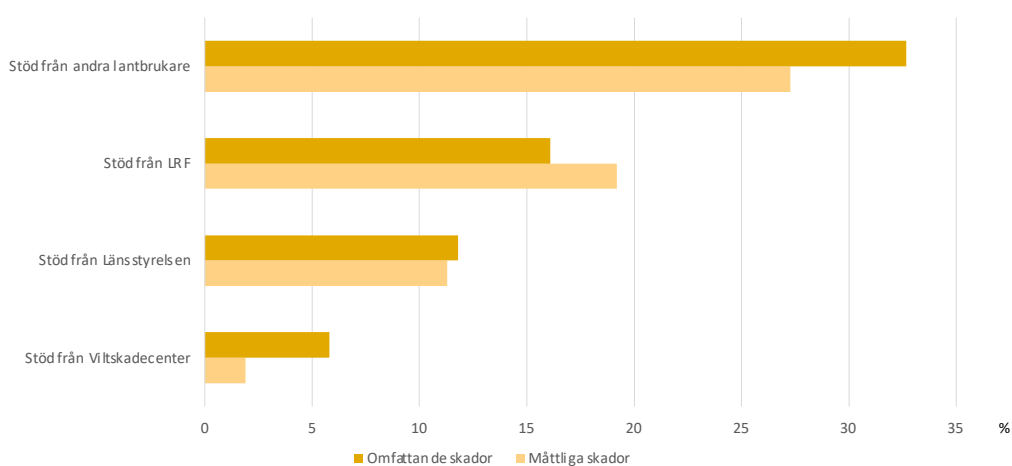
Vem använder vilka åtgärder? Två exempel

- Vi finner samband mellan lantbrukarnas användning av åtgärder och ekologiska, sociala, socio-demografiska och psykologiska faktorer

	Skrämsel B (SE)	Jakt under allmän jakttid B (SE)
Gröda: spannmål	0.61 (0.25)*	0.08 (0.27)
Gröda: raps	0.46 (0.28)†	0.24 (0.32)
Gröda: betor	0.94 (0.34)**	0.45 (0.37)
Lantbruk nära skyddat område	0.45 (0.28)	0.15 (0.29)
Storlek på lantbruket	.00 (.00)	.00 (.00)
Jägare småvilt och eller storvilt	0.02 (0.22)	2.17 (0.24)***
Attityd	-0.28 (0.13)*	0.39 (0.14)**
Tolerans	-0.85 (0.19)***	-0.91 (0.19)***
Nagelkerke R square	.26	.34

17

Visst stöd från andra lantbrukare

18

3. Flernivåförvaltningssystemet

- Vilka adaptiva kapaciteter finns i gåsförvaltningssystemet i Sverige, med fokus på lokala gåsförvaltningsgrupper och Storfågelförat?
- Studien fokuserade på materiella resurser, individuella resurser och resurser i styrningen av förvaltningen
- Finns det något tekniskt och socialt lärande?

19

Materiella resurser

- Deltagarna i de lokala grupperna uppfattade generellt inte att de saknade resurser (t ex för att köpa in skrämselformer)
- Men resursbrist (t ex personal) angavs som en orsak till att lokala förvaltningsgrupper inte fortsätter sitt arbete och arbets sättet inte är fullt ut adaptivt

20

Individuella resurser

- Varken arbetet i de lokala grupperna eller i Storfågelforat uppfattades ta så mycket tid
- Vi fann inga tecken på att de olika intressegrupperna var i öppen konflikt i förvaltningen men en del tecken på olikheter:
 - Målet att minska skadorna i lantbruket var inte ifrågasatt men i gruppernas visioner för framtiden fanns olika fokus på behovet av populationsmål, förändrade lantbruksmetoder och kompensation till lantbrukarna
 - Skillnader i inställning till förvaltningsåtgärder t ex att ornitologerna betonade att gåsjakt måste vara etisk och hållbar medan andra intressen lyfte behovet av att bedriva gåsjakt effektivt

21

Resurser vid styrningen

- Tydlig ansvarsfördelning och deltagandeprocesser som fungerade bra på lokal nivå, emellertid uppfattade deltagare i Storfågelforat att de hade små möjligheter att påverka beslut
- De lokala gåsförvaltningsgrupperna karaktäriserades av goda relationer och konflikterna i grupperna har minskat över tid, även i Storfågelforat var relationerna goda
- Storfågelkonferensen var en viktig länk mellan länsstyrelserna, och skrämselkonsulenterna en viktig länk med andra skrämselkonsulenter, samt enskilda lantbrukare och ornitologer. Viltskadecenter hade samarbete med vissa lokala grupper och de högre nivåerna (t ex AEWA). Men det fanns brister i hur väl sammankopplat olika delar av systemet var, främst den lokala nivån med de högsta nivåerna
- Arbetet i förvaltningen kännetecknades av öppna diskussioner men det fanns faktorer som uppfattades motverka adaptivitet: Fågeldirektivet för förvaltningen av vitkindad gås, begränsat med resurser, svårt att använda åtgärder på ett flexibelt sätt

22

Tekniskt och socialt lärande

23

Implikationer

- Med en lokal förvaltningsgrupp kan den lokala förvaltningen kopplas ihop med övriga förvaltningsystemet på ett bättre sätt
- Adaptiva kapaciteter byggs både nerifrån och upp, och uppifrån och ned
- För att stärka systemets adaptiva kapacitet:
 1. Formalisera systemet och förbättra kommunikationen
 2. Systematiskt implementera adaptiv förvaltning på alla nivåer
 3. Försäkra sig om att intressegrupper accepterar åtgärder och den långsiktiga visionen för systemet

24

Avslutande reflektioner

- För en hållbar gåsförvaltning är det viktigt med en förståelse både för intressegrupper som står utanför gåsförvaltningssystemet och de som medverkar i systemet
- Även om det finns en hel del samsyn vad gäller de problem som gäss orsakar och vissa åtgärder, kan olikheterna förstärkas om problemen med gäss förvärras
- Situationen för lantbrukare som drabbas av gåsskador behöver uppmärksammas mer
- Lantbrukarnas gåsförvaltning är relaterad till såväl förutsättningar (fysiska och sociala) som psykologiska faktorer

25

Tack för att ni lyssnade! Frågor?

Referenser:

Eriksson, L. Johansson, M., Månsson, J., Redpath, S., Sandström, C. & Elmberg, J. (2020) The public and geese: A conflict on the rise? *Human Dimensions of Wildlife*, 25 (5), 421-437. <https://doi.org/10.1080/10871209.2020.1752420>

Eriksson, L. Johansson, M., Månsson, J., Redpath, S., Sandström, C. & Elmberg, J. (submitted) Individuals and multilevel management: A study of the perceived adaptive capacity of the goose management system among farmers in Sweden.

Projektet finansieras av Naturvårdsverket

26

Nytt från Jägareförbundet

Niklas Liljebäck

Storfågelkonferens 9-10 Nov 2021

1

Nya jakttider och skyddsjaksbestämmelser

Jägare fortfarande osäkra ffa vad gäller skyddsjakt på vitkindad gås, trana och sångsvan

Intresset att nyttja jakttider på "storfågel" är måttligt och minskar med ökande longitud i Sverige.

Hur kan skyddsjakt och jakt "effektiviseras"?

Tillgängliggöra jakten?

Utbildning?

Samordning?

Möjligheter att sälja kött?

Utrustning?

2

Jaktetik i fokus

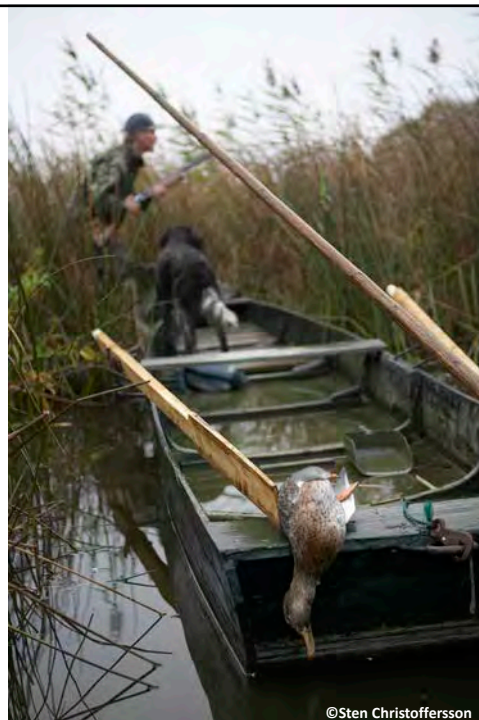
Stort intresse bland jägare för att diskutera jaktetik

Ödesfråga- bilden av den svenska jägaren

Etiska frågor är svåra att greppa och arbeta riktat med

Nordiska grannländer rapporterar om minskande acceptans för jakt

Kartläggning av skadskjutningsfrekvens för olika fågelarter- skyddsjaktseffekt?

©Sten Christoffersson

3

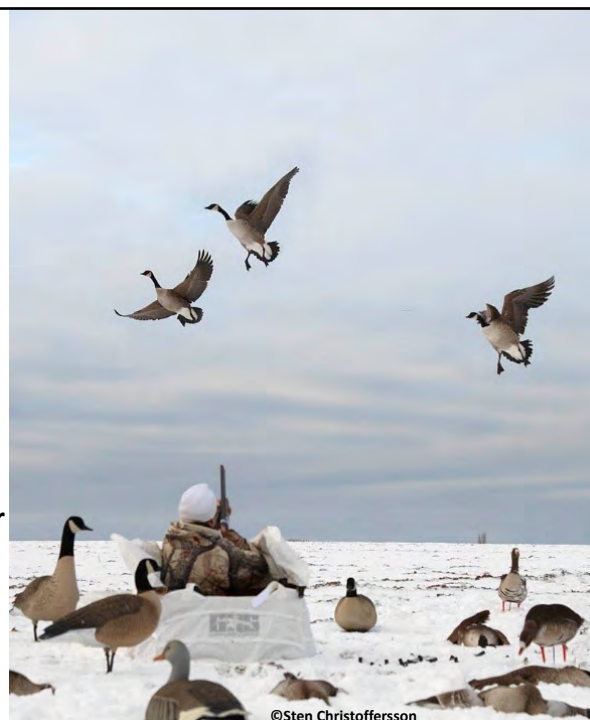
Jaktetik i fokus

Risk att enskilda jägare hamnar i kläm vid skyddsjakt

En jägare är alltid ansvarig för sin jaktutövning - även när jakt är "påtvungad"

Koppling till skyddsjakt och "problematisering" av vilt

Var går gränsen för vad som är jakt och vad som är "bekämpning"?

©Sten Christoffersson

4

Avskjutningstatistik

Svenska Jägareförbundet har sedan 1939 haft i uppdrag att

"Ge en fullgod avskjutningsstatistik som täcker hela landet för samtliga jaktbara arter"

Jägareförbundets mandat vad gäller rapportering från skydds jakt (bilaga 4) har länge varit osäkert

Skydds jakt rapporteras redan idag på Viltdata.se

Nu pågår upphandling av system för avskjutningstatistik där olika aktörer kan lägga bud

Någon bristanalys av existerande system har inte gjorts

5

Avskjutningstatistik

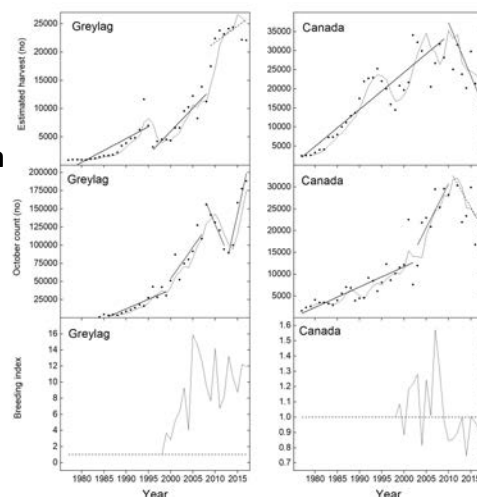
Jägarnas vilja och möjlighet att rapportera avskjutning måste vara högsta prioritet

Flera/parallella system för skydds jakt och "vanlig jakt" kan påverka jägares rapportering negativt.

Rapportering ska ske via minsta möjliga motstånd, i förtroende och vara "belönande"

Analyser måste ske med kunskap om statistikens fördelar och brister

Analyser sker med fördel som samanalyser – skapa en svensk gåsförvaltningsplattform?

6

Avskjutningstatistik

Svenska statistik säger väldigt lite om den totala jaktdödligheten

Ute i Europa saknas ofta avskjutningstatistik och det är osäkert när/om det kommer börja samlas in

Överlevnadsanalyser baserade på s.k. "capture-recapture"- data från märkta individer

En grov bild av överlevnad och indikationer på jaktdödlighet

Drygt 800 märkta grågäss i forskningsprojektet idag.

7

Det är för få gäss!

8

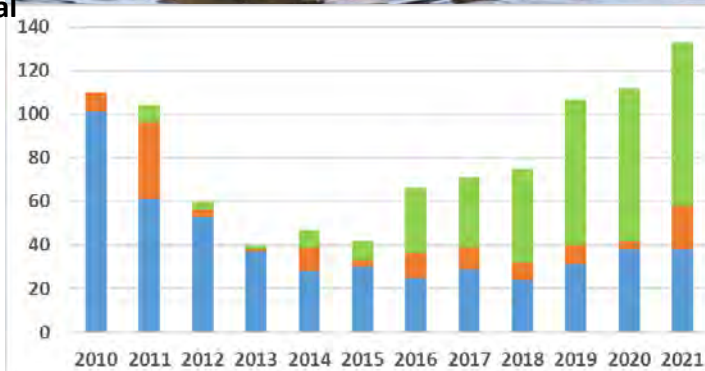
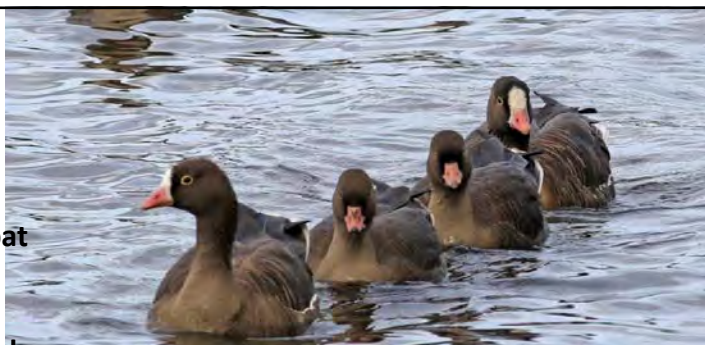
Fjällgäss i medvind

Antalet fjällgäss ökar

Rekrytering av utsättningsfåglar har skapat
grunden för återhämtning

En ung population som med stor potential

Överlevnadsanalyser tyder dock på att
utsättningar måste fortsätta om inte
andra bevarandeåtgärder medför
minskad dödlighet

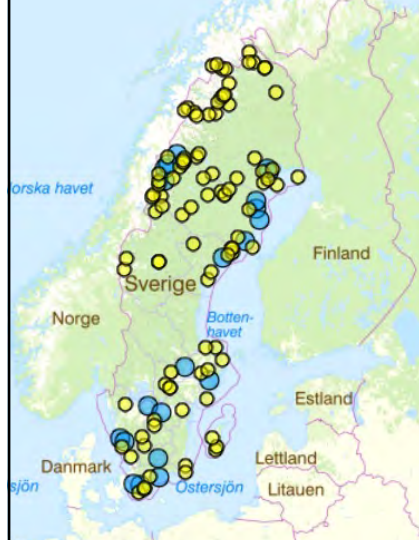

9

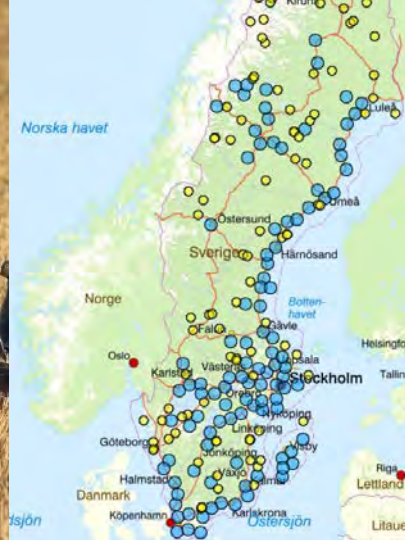
Snart i en gåsflock nära dig!

Mer fjällgäss på flera platser- utmaning i storfågelförvaltningen.

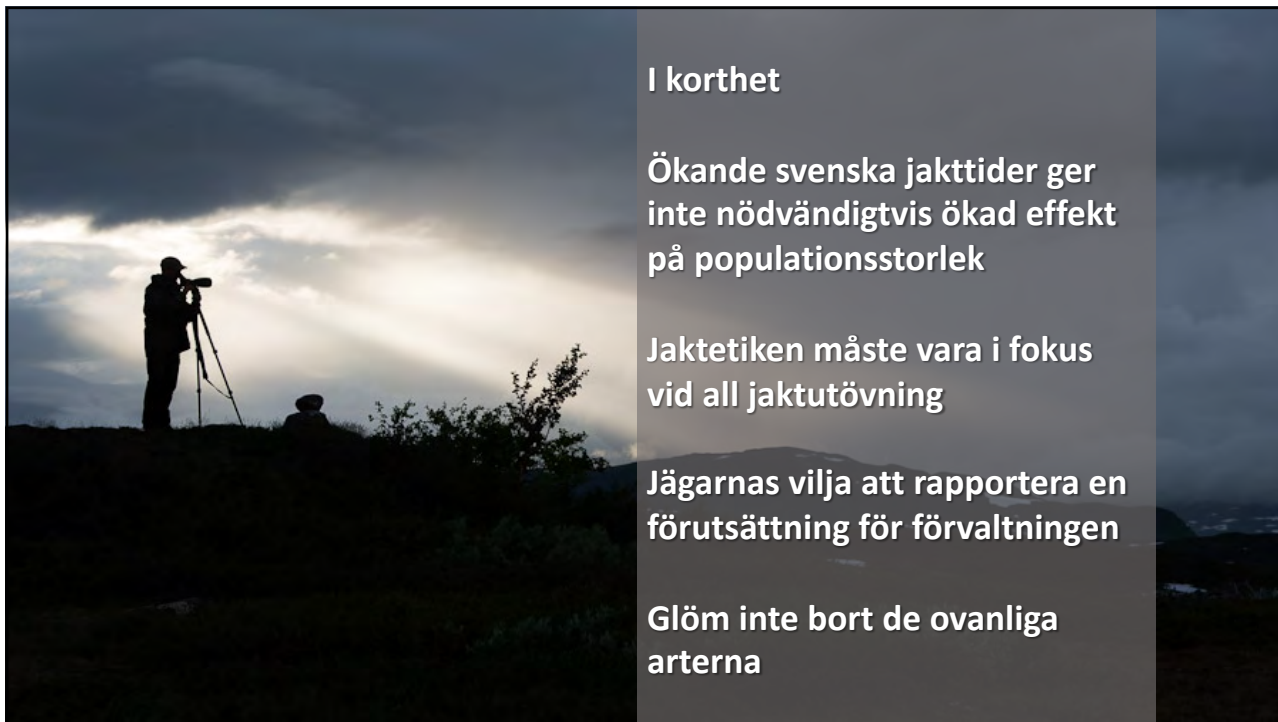
1880-1980

1980-2021

10

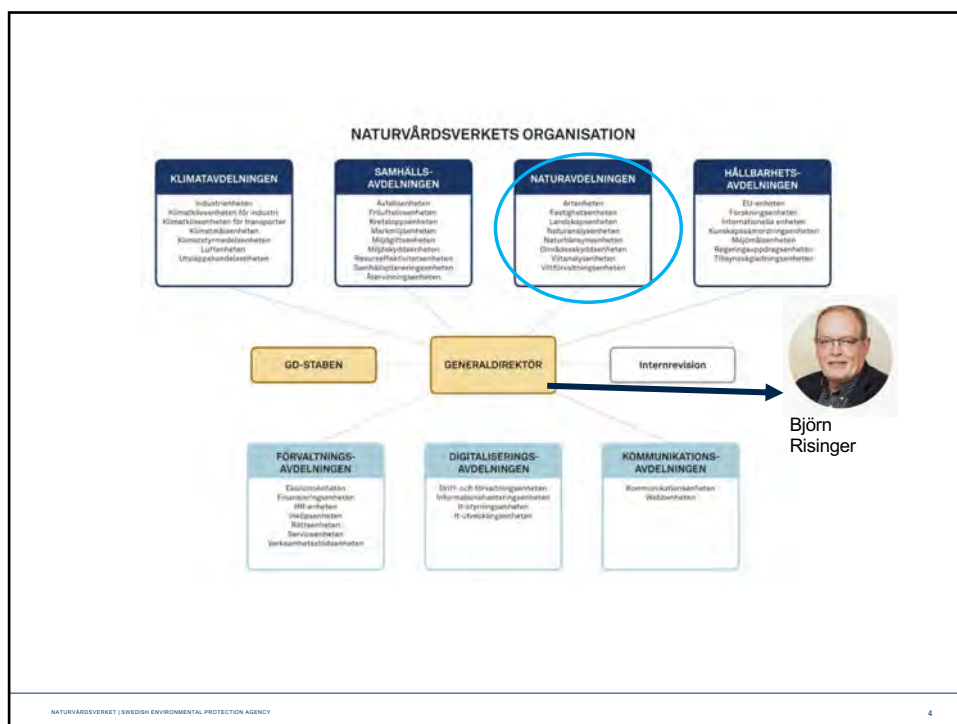
1

2

3

4

5

Nytt från Naturvårdsverket

Viltstrategin

Revidering pågår, beslut beräknas tas i feb 2022 (giltig 2022-2029)
Struktur och omfång liknar den tidigare, fokusområden

Viltskademedel

Fördelning nr 2 just nu. Äskanden in, sedan beslut inom några veckor.
Framåtblickande, NV äskar något mer för nästa treårsperiod (2023-25)
Utvärdering av administrationen kring medlen, men även användning/behov, vad som fungerar, vad som kan utvecklas.

NATURVÅRDSVERKET | SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

6

6

Nytt från Naturvårdsverket

Storfågelforum

Nationellt forum för berörda, två möten per år.

Ledamöter representerar länsstyrelserna, Svenska jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Sveriges Jordägareförbund, Sveriges Lantbruksuniversitet, BirdLife Sweden, Jordbruksverket

7

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar

8

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2009/147/EG
av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar

Artikel 1

1. Detta direktiv behandlar bevarandet av samtliga fågelarter som naturligt förekommer inom medlemsstaternas europeiska territorium ---.
2. Detta direktiv ska gälla för fåglar samt för deras ägg, bon och livsmiljöer.

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2009/147/EG
av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar

•Artikel 4

- 1. För de arter som anges i bilaga I ska särskilda åtgärder för bevarande av deras livsmiljö vidtas för att säkerställa deras överlevnad och fortplantning inom det område där de förekommer.

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2009/147/EG
av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar

• Artikel 5

• ---ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder --
-, där särskilt följande ska förbjudas:

- a) Att avsiktligt döda eller fånga sådana fåglar ---
- b) Att avsiktligt förstöra ---deras bon och ägg ---
- c) Att samla in fågelägg ---och behålla dessa, ---.
- d) Att avsiktligt störa dessa fåglar, ---
- e) Att förvara fåglar ---.

11

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2009/147/EG
av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar

Artikel 7

Arter i Bilaga II får jagas ”under allmän jakttid”

Artikel 9

Bestämmelser om skyddsjakt gäller alla arter

12

AEWA

- Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds

EGMP
European Goose Management Platform

EGM IWG
European Goose Management International Working Group

Agriculture Task Force	Greenland Barnacle Goose Task Force	Greylag Goose Task Force	Pink-footed Goose Task Force	Russia Barnacle Goose Task Force	Taiga Bean Goose Task Force
AEWA/EGMP Secretariat <small>Based in Bonn, Germany</small>			EGMP Data Centre <small>Based in Aarhus, Denmark</small>		
International Modelling Consortium					

<https://egmp.aewa.info/>

NATURVÅRDSVERKET | SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY 13

13

AEWA

- Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds

NATURVÅRDSVERKET | SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY 14

14

AEWA EGMP

European Goose Management Platform

<https://egmp.aewa.info/>

NATURVÅRDSVERKET | SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

15

15

AEWA EGMP

International Working Group

<https://egmp.aewa.info/>

NATURVÅRDSVERKET | SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

16

16

Övergripande mål

Maintain the population in a favorable conservation status while taking into account ecological, economic and recreational interests

17

Delmål

1. Maintain the population at a satisfactory level
2. Minimize agricultural damage and conflicts
3. Minimize the risk to public health and air safety
4. Minimize the risk to other flora and fauna
5. Maximize ecosystem goods and services
6. Minimize costs of goose management
7. Provide hunting opportunities that are consistent with maintaining the population at a satisfactory level

18

Spetsbergsgås

- Främst västlig utbredning
- Äldsta planen, SE med som observatör
- Ny flyttväg över Finland till Svalbard och Нóвая Земля
- Ca 4000 fåglar rastar i Örebroområdet
- Stark ökning, samband med vädret runt 1 maj på Svalbard.
- 2020 dålig förnygring.

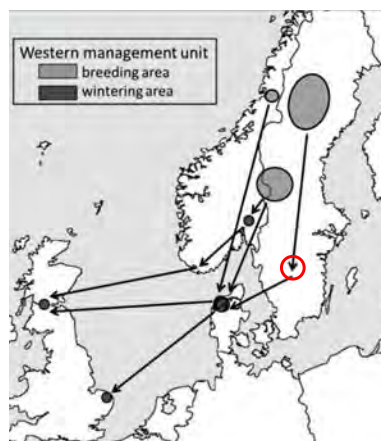
NATURVÄRDSVERKET | SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

19

19

Taigasädgås

- Fyra flyways, SE berörs av W och C (finns även E1 och E2)
- W mkt liten pop, berörs lite av jakt i SE (Vinter: 1288). Övervintrar i DK och UK (216 ind, 6 i Norfolk)

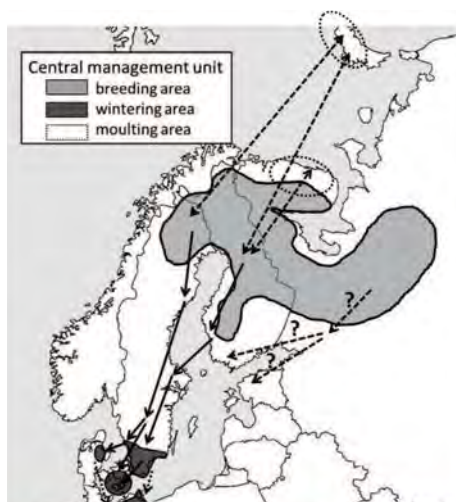
NATURVÄRDSVERKET | SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

20

20

Taigasädgås

- C växande pop, övervintrar i SE (Vinter: 67 149)
- Överenskommelse mellan DK, FI och SE.
- Ska upp till 70 000 ind.

NATURVÅRDSVERKET | SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

21

21

Grågås

- 2 MU, en berör SE "flyttande", men vissa fåglar stannar i SE om vädret tillåter.
- Totalt > 253 000 gäss 2019

NATURVÅRDSVERKET | SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

22

22

Grågås

- Brister i inventeringar och rapporteringar, men populationsökningen verkar ha avtagit.
- Önskvärt med sommarräkningar

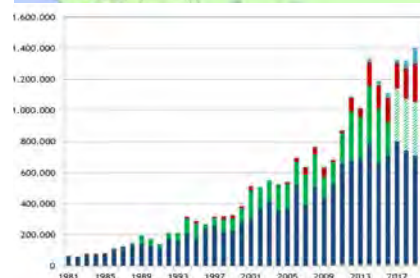
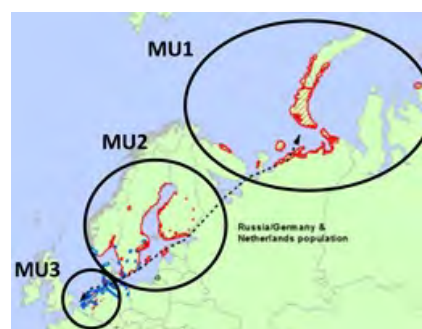
NATURVÅRDSVERKET | SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

23

23

Vitkindad gås

- 3 MU, men svåra att separera
- Avmattning i populationstillväxten?
- Framför allt hos MU 3
- Brister i underlaget
- Önskvärt med sommarräkningar

NATURVÅRDSVERKET | SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

24

24

Agriculture Task Force

- Databas med vetenskapliga rapporter
- Webbinarium om grödaskador i maj 2021
- Webbinarium om skadeförebyggande arbete hösten 2021?

25

Missa inte! Webbinarium om skadskjutningar

Don't miss the upcoming EGMP webinar

19 October 2021 - We are excited to announce that the next EGMP webinar will take place on **11 November from 10-12 CET**. The webinar will be dedicated to the issue of crippling and is arranged by Jesper Madsen, Kevin K. Clausen, Ove Martin Gundersen and Sander Moonen.

The webinar will consist of following presentations:

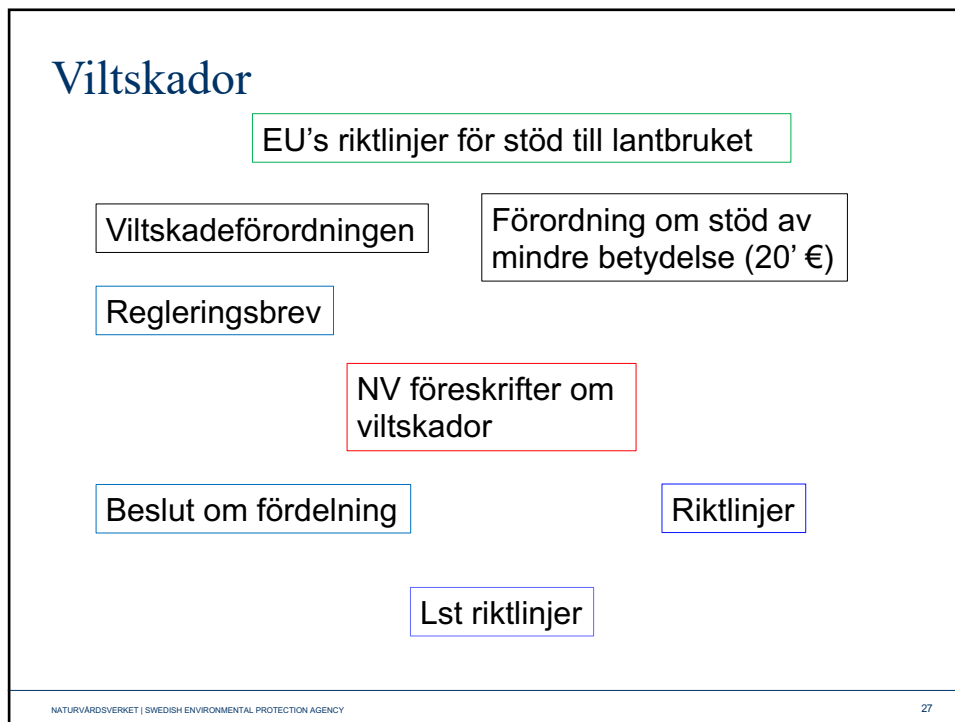
- What is crippling, what are the causes and consequences of crippling? Experiences from the Danish Action Plan to reduce crippling
- How to express crippling rates?
- Ongoing monitoring of crippling in geese
- Practical courses in effective goose shooting and avoidance of crippling
- Discussion with the audience

More information and access instructions to the webinar will follow.

<https://egmp.aewa.info/news/detail/dont-miss-upcoming-egmp-webinar>

26

27

Nya jakttider – Bilaga 1

Sädgås: Ingen allmän jakttid i enlighet med överenskommelse inom AEWA EGMP IWG TBG TF

Bläsgås: jakt tillåten hela dagen och senare jaktslut

Grågås: harmonisering inom riket och senare jaktslut

Kanadagås: harmonisering inom riket och senare jaktslut

NATURVÅRDSVERKET | SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY 28

28

Nya jakttider – Bilaga 4

Sädgås: Inskränkning i område, utökning i tid och flockkrav

Grågås; Språklig anpassning och flockkrav

Vitkindad gås: Utökning och flockkrav

Kanadagås: Språklig anpassning och flockkrav

Trana: Vid gröda och flockkrav

Sångsvan: Vid gröda och flockkrav

Aktuella frågor

Skyddsjakt, bidrag och ersättningar

Tills vidare kan Ist fortsätta ersätta skador av trana, sångsvan och vitkindad gås samt ge bidrag för förebyggande åtgärder

Fåglar i grupp om fem

För att skydda familjegrupper

Avskjutningsrapportering

På gång för upphandling inom RU Viltvårdsfonden, beräknas flygfärdigt 1 juli 2022

Utvärdering skyddsjakt

1

Skyddsjakt

En metod att reducera antalet fåglar som betar på växande gröda. Skjuter några få för att skrämma övriga.

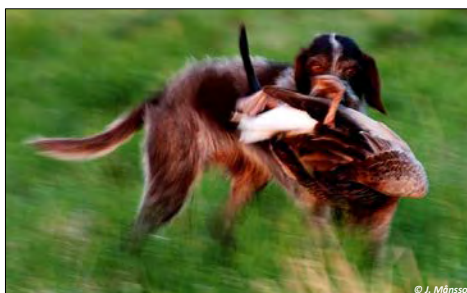

2

När tillåtet?

- Om fåglarna förväntas orsaka skada
- Inga andra lösningar
- Inte påverkar gynnsam bevarandestatus

Varierar mellan arter (& län)

3

Evaluation lethal scaring – background

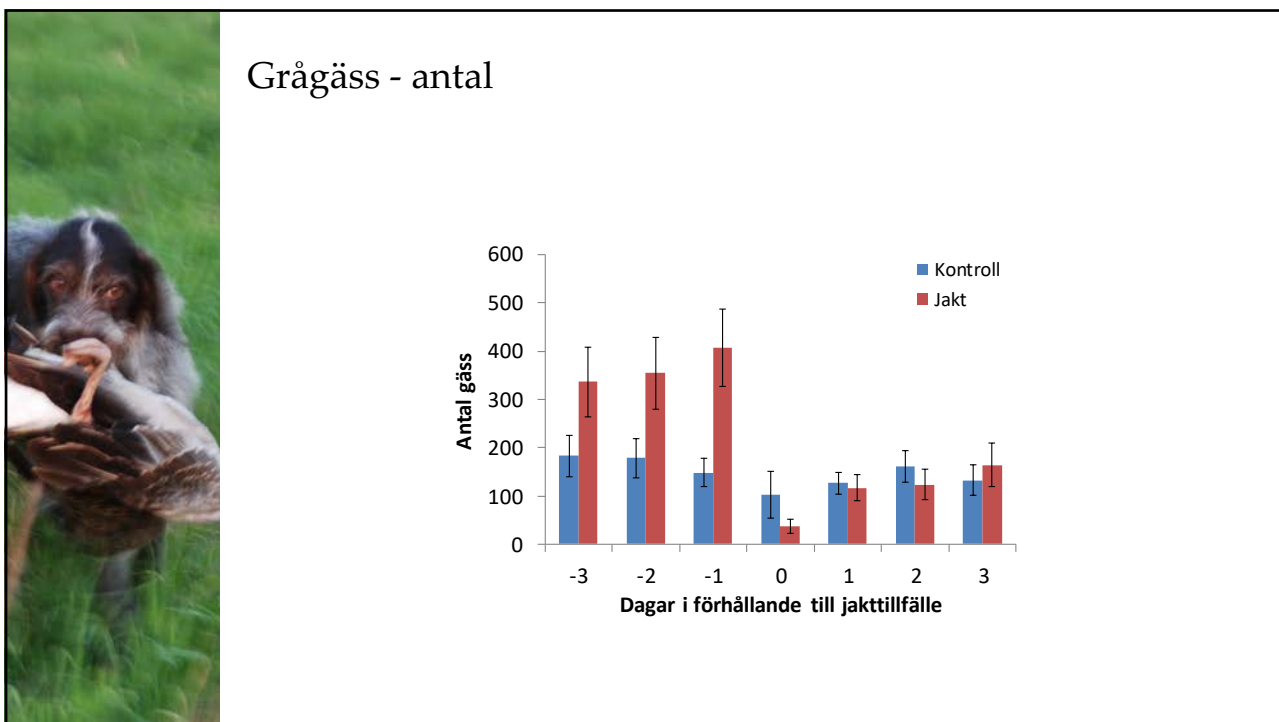
- 29 fields (hunting performed)
 - 42 fields (control)
 - In average 35 geese shot per trial
-
- Hornborgasjön (3 trials)
 - Kvismaren (3 trials)
 - Tåkern (4 trials)
 - Tysslingen (2 trials)
 - Sörfjärden (1 trial)
 - Väse (Värmland) (2 trials)
 - Edenryd (Skåne) (1 trial)
 - Finnåker (Västmanland) (1 trial)

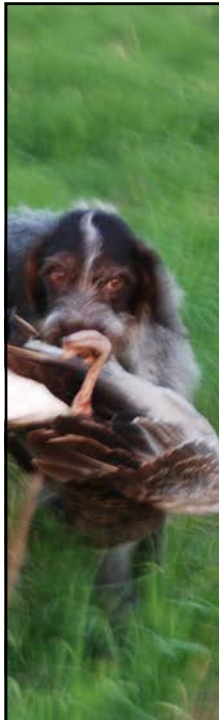
4

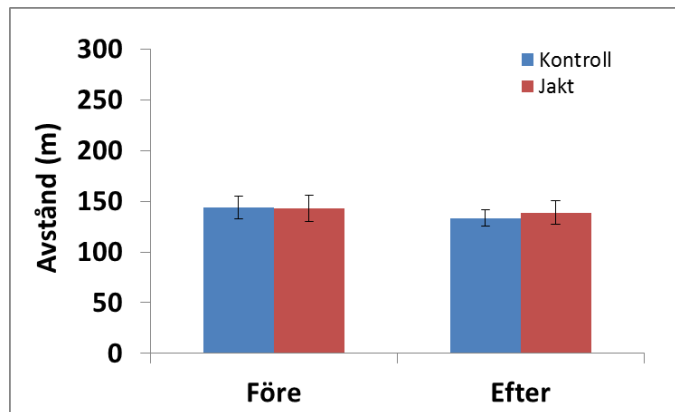
5

6

Grågäss - flyktavstånd

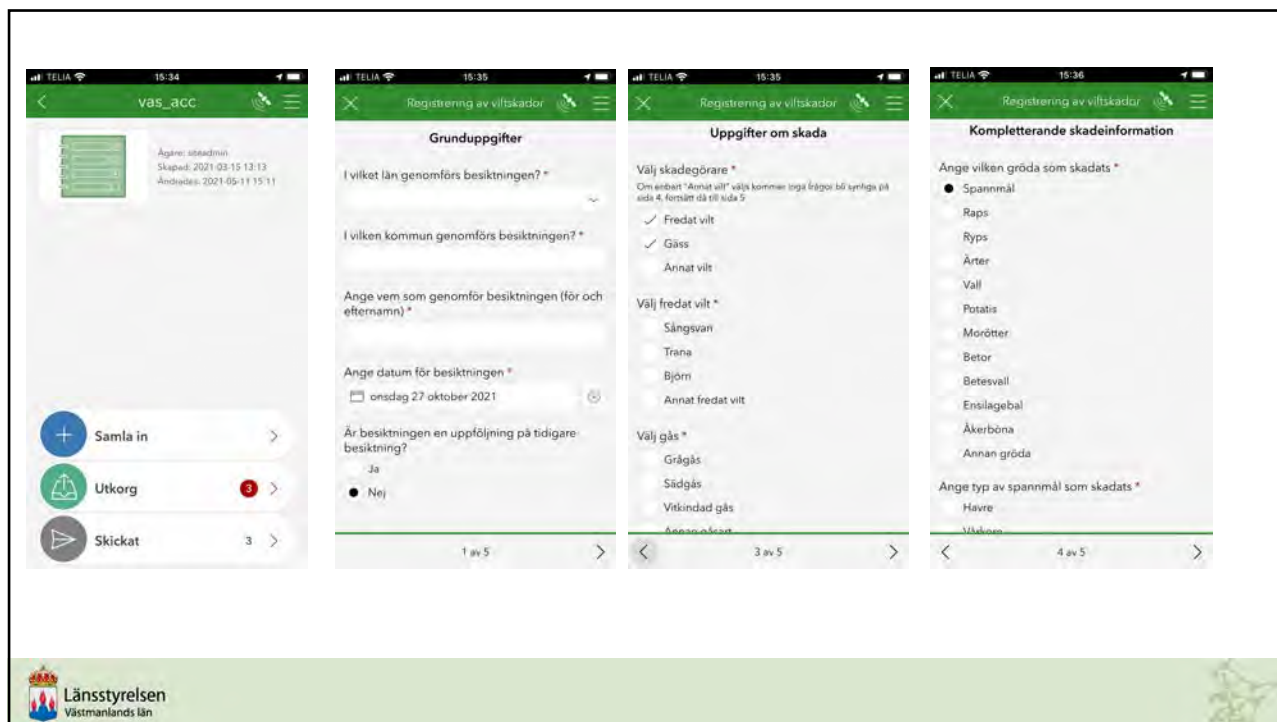

ÄNTLIGEN!!!

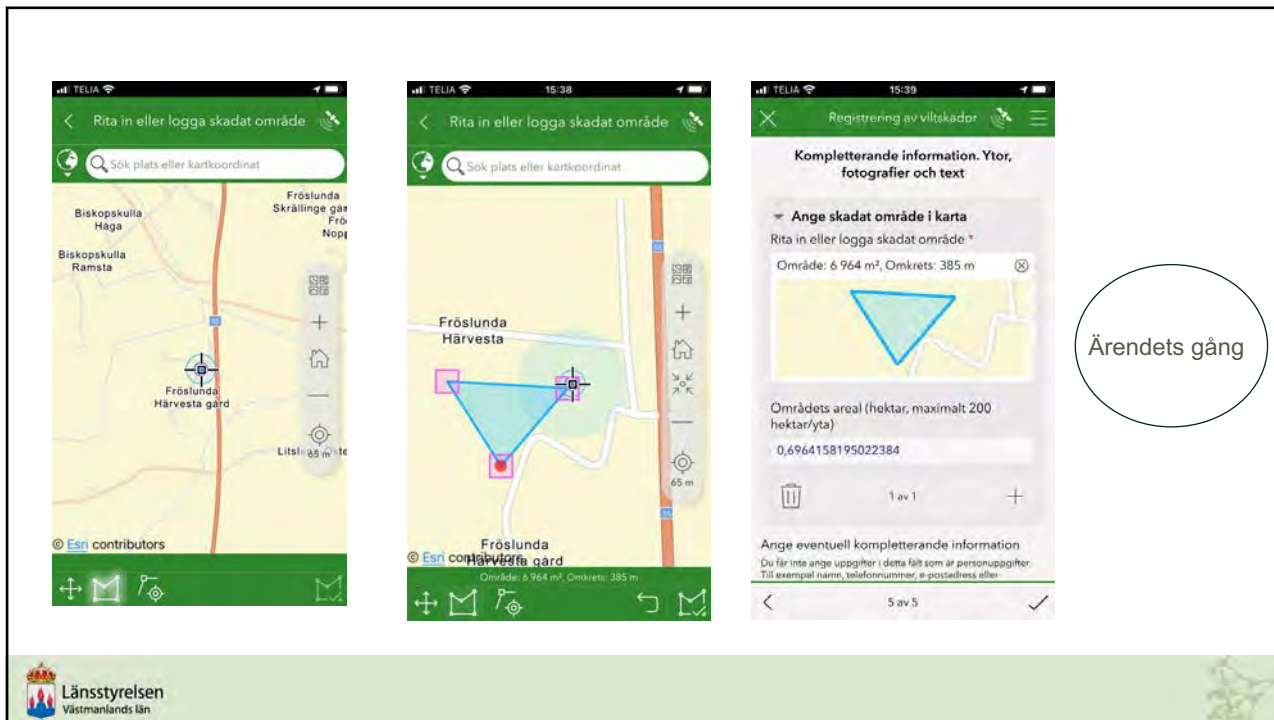
- App och databas för att registrera skador i gröda av stora betande fåglar

1

2

Betes- och trampskador av sångsvan i höstraps 2019 - 2020

Studien utför av besiktningsman Karin Borgenvall, december 2019 – augusti 2020.
Finansierad av Länsstyrelsen i Kronobergs län

1

November 2019

2

Vad ville vi studera?

- Vad betar svanarna? Blad? Huvudskott?
- Vilken påverkan har svanarnas aktivitet i rapsfälten under hösten/vintern på avkastningen?
- Har tidpunkten för betningen någon betydelse för hur stort skördebortfallet blir?
- Hur påverkar svanarnas tramp utvecklingen av plantorna?
- Påverkas plantornas övervintring av höstens och vinterns svanbete och tramp?

3

Rapsens huvudskott

4

Försöksplan med 4 upprepningar

- Led A Obehandlat kontrollad
- Led B Enbart betat av sångsvan under hösten.
Området skyddas från all betning från ca 1 december 2019
- Led C Enbart betat av sångsvan under höst, vinter och tidig vår.
Området skyddas från all betning efter februari/mars 2020
- Led D Oskadat område som inte betats.
Området skyddas med bur från ca 1 december 2019

5

Försöksplan med 4 upprepningar

- Led A Obehandlat kontrollad
- Led B Enbart betat av sångsvan under hösten.
Området skyddas från all betning från ca 1 december 2019
- ~~Led C Enbart betat av sångsvan under höst, vinter och tidig vår.
Området skyddas från all betning efter februari/mars 2020~~
- Led D Oskadat område som inte betats.
Området skyddas med bur från ca 1 december 2019

6

7

Resultat

Led	Antal plantor, 7 dec 2019	Antal plantor, 8 maj 2020	Resterande plantor 8 maj, %	Plantor med skadat huvudskott, 8 maj 2020	Skörd av rapsfrö, g/ruta (0,49 m ²)	Rel. tal	Skörd av rapsfrö, g/led (1,96 m ²)	Rel. tal
A	17	17	100	0	283	100		
A	23	19	83	11	148	52		
A	28	19	68	5	219	77		
A	19	19	100	0	234	83	884	100
B	21	19	90	0	302	94		
B	38	35	92	0	384	136		
B	23	18	78	0	248	88		
B	24	24	100	2	282	100	1 216	138
D	16	16	100	1	306	108		
D	16	15	94	0	258	91		
D	15	15	100	0	328	116		
D	26	26	100	0	227	80	1 119	127

8

Slutsatser

- Betning under både höst och vinter (led A) ledde till en lägre skörd. Led B och D, som skyddades från betning under vintern, hade ca 30 % högre skörd än led A. Även djurens tramp kan ha bidragit till en sänkt skörd.
- Enbart betning under hösten (t.o.m. 7 dec) påverkade inte skörden negativt (jfr led B och D)
- Övervintring var bättre där rapsen inte betats under höst och vinter (led D hade bäst övervintring)
- Plantor med avbitna huvudskott avkastade sämre. Sidoskott kunde inte kompensera för detta.
- I det område där svanarna betat under hösten hittades inga avbetade huvudskott i december. Det indikerar att svanarna inte betar huvudskott under hösten. Betningen av huvudskott verkar ha skett under vintern. Led A hade flest skadade/avbetade huvudskott.
- Under varken höst eller vårvinter gick det att hitta skador som verkade bero på svanarnas tramp.
- Då det förekommit flera andra djurslag som betar höstraps på det aktuella skiftet, främst rådjur men även älg och vildsvin, går det inte att med säkerhet avgöra vem som betat och vem som betat vilka växtdelar.

9

Diskussion

- Svanarnas betning under hösten verkar inte ha någon stor negativ effekt på övervintring och skörd
- Svanarnas tramp verkar inte ha någon stor negativ effekt på grödan
- Betning av huvudskott verkar kunna påverka både övervintring och skörd negativt – men betar svanarna huvudskottet?

10

”Fyrverkerier” för att skrämma fåglar från gröda

Pyroteknik (raketer) - ett av de viktigaste redskapen för att skrämma fåglar från grödor.

En av fördelarna med raketer är att det är en skrämmeåtgärd som är lätt att genomföra praktiskt.

Har använts av enskilda lantbrukare och av länsstyrelsens fältpersonal för att stötta lantbrukarna. Länsstyrelsens personal har även delat ut ”raketer” till hårt drabbade lantbrukare.

1

MSB under Storfågelwebbinarium 24 mars 2021

Pyroteknik som skrämmeåtgärd och gällande regelverk

De vanliga raketerna (F2 och F3) som använts enligt ovan är enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor inte tillåtna för ändamålet.

Idag utövas därmed verksamhet från både myndighet och enskild som ej är förenlig med gällande regelverk. Det finns dock pyroteknik som testats och godkänts i syfte att skrämme vilt (däggdjur och fåglar) inom kategorin P1.

Enligt lagen krävs dock särskilda tillstånd för överföring, förvaring och användning av sådana produkter.

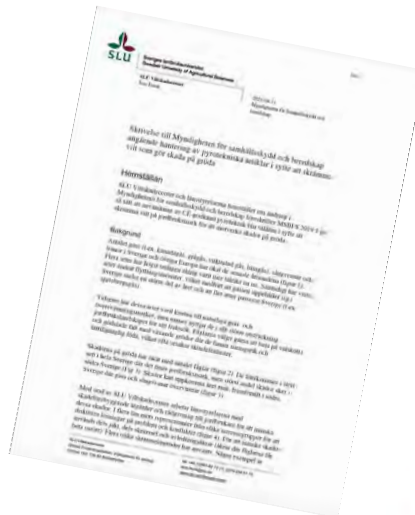
2

Efter Storfågelwebbinariet började Naturvårdsverket och Viltskadecenter att skissa på en skrivelse riktad till MSB.

VSC skickade ett utkast till länsstyrelser som varit engagerade i denna problematik (Örebro, Värmland, Västra Götaland, Jönköping, Uppsala) om de ville vara med och driva saken tillsammans med oss.

Vi färdigställde skrivelsen tillsammans och stämde av den med länsrådsgrupp 6 via Björn Johnsson i Västerbotten. I skrivelsen står att samtliga länsstyrelser står bakom det som tas upp.

Lrg6 är länsrådsgrupp 6 som är den grupp av länsråd som arbetar fokuserat på naturvårdsfrågor och dit hör vilfrågorna.

3

Skrivelsen till MSB 31 augusti

SLU-Viltskadecenter och länsstyrelserna hemställer om ändring enligt bifogad skrivelse, i Myndighetens för samhällsskydd och beredskap föreskrifter MSBFS 2019:1 på så sätt att användning av CE-godkänd pyroteknik blir tillåten i syfte att skrämma vilt på jordbruksmark för att motverka skador på gröda.

LRF skickade in en egen skrivelse med liknande innehåll.

Svar från MSB 8 oktober

För att tillmötesgå ert önskemål, måste MSB revidera föreskrifter MSBFS 2019:1. Jag har pratat med chefen om behovet att revidera MSBFS 2019:1. Chefen medgav att det är något vi ska ta upp när vi planerar nästa års arbete.

Att revidera föreskrifter är tyvärr en formell och tidskrävande process. Om vi reviderar MSBFS 2019:1, kommer MSB säkert att ta kontakt med SLU och LRF.

Tack för snabbt svar. Glädjande att höra att ni ser behovet av att arbeta med att förändra föreskrifterna. Det vore fantastiskt om de kunde träda i kraft inför nästa grödosäsong (tidig vår). Vi ser fram emot kontakt i denna fråga!

Hur ser det ut inför 2022?

Vad kan jag svara på frågan som flera län ställer: Hur ser det ut inför 2022?
Det har inte hänt något nytt sedan vår mailväxling i oktober.

4

1

Nytt för i år!
<https://www.transportstyrelsen.se/dronare>

- Drönare med en vikt under 250g = fritt fram!. Ex DJI mini. Storleken gör dem dock vindkänsliga men borde gå att ha till besiktningar.
- Gamla drönare A1 blir till A3
- Alla nya drönare skall kunna fjärridentifieras, så småningom ett krav för alla drönare över 250 gram.
- Anmäl operatör (ansvarig på företaget). Fjärrpiloten är inte operatör.

	Övergångsperiod 1 juli 2020 - 1 juli 2022	Nya drönare (C-klassade) efter 1 juli 2022	Gamla drönarmodeller efter 1 juli 2022
A1	<p><u>Under 250 gram:</u></p> <p>Över människor tillåtet men inte folksamlingar.</p> <p><u>Över 250 gram:</u></p> <p>Bör ej flyga över enskilda människor. Får ej flyga över folksamlingar.</p>	<p><u>Under 250 gram:</u></p> <p>Över människor tillåtet men inte folksamlingar.</p> <p><u>Över 250 gram:</u></p> <p>Bör ej flyga över enskilda människor. Får ej flyga över folksamlingar.</p>	<p><u>Under 250 gram:</u></p> <p>Över människor tillåtet men inte folksamlingar.</p> <p><u>Över 250 gram:</u></p> <p>Ej längre A1, flygs enligt A3.</p>
A2	<p><u>Upp till 2 kg</u></p> <p>Minst 50 m avstånd till icke medverkande personer.</p>	<p><u>Upp till 4 kg – klass C2</u></p> <p>Minst 30 m avstånd till icke medverkande personer (5 m med lågfartsläge).</p>	<p>Ej längre A2, flygs enligt A3.</p>
A3	<p><u>Upp till 25 kg</u></p> <p>Minst 150 m säkerhetsavstånd till bostads-, industri-, och rekreationsområden. Ej i närheten av människor.</p>	<p><u>Upp till 25 kg – klass C3-C4</u></p> <p>Minst 150 m säkerhetsavstånd till bostads-, industri-, och rekreationsområden. Ej i närheten av människor.</p>	<p><u>Upp till 25 kg</u></p> <p>Minst 150 m säkerhetsavstånd till bostads-, industri-, och rekreationsområden. Ej i närheten av människor.</p>

Källa: Joel Sköld, JPinfonet.

2

Innan flygning (Västra götaland län).

<https://link.webropol-surveys.com/Participation/Public/868596aa-7da53-4474-87e7-29ef0646eaa72?displayid=Swe2805406>

Lägg in och anmäl flygningen på en karta

1

Birdalert

Test i fält sommaren 2021

- Hornborgasjön
- 20-25 000 ruggande gäss
- Kamerorna tar 1 kort/30 min
- Gödslad vall

The diagram shows a rectangular field layout with three equipment locations marked by black squares:

- Top left: kamera
- Middle right: Avståndsstolpe 50m
- Bottom left: BirdAlert och kamera

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

2

3

4

5

6

7

8

9

Erfarenheter

- BirdAlert är ett komplement till övrig skrämselutrustning.
- Vikt, pris och att den är relativt tekniskt avancerad drar ner betyget.
- Kraftigt ljud.

10

1

Nytt för i år!
<https://www.transportstyrelsen.se/dronare>

- Drönare med en vikt under 250g = fritt fram!. Ex DJI mini. Storleken gör dem dock vindkänsliga men borde gå att ha till besiktningar.
- Gamla drönare A1 blir till A3
- Alla nya drönare skall kunna fjärridentifieras, så småningom ett krav för alla drönare över 250 gram.
- Anmäl operatör (ansvarig på företaget). Fjärrpiloten är inte operatör.

	Övergångsperiod 1 juli 2020 - 1 juli 2022	Nya drönare (C-klassade) efter 1 juli 2022	Gamla drönarmodeller efter 1 juli 2022
A1	<p><u>Under 250 gram:</u></p> <p>Över människor tillåtet men inte folksamlingar.</p> <p><u>Över 250 gram:</u></p> <p>Bör ej flyga över enskilda människor. Får ej flyga över folksamlingar.</p>	<p><u>Under 250 gram:</u></p> <p>Över människor tillåtet men inte folksamlingar.</p> <p><u>Över 250 gram:</u></p> <p>Bör ej flyga över enskilda människor. Får ej flyga över folksamlingar.</p>	<p><u>Under 250 gram:</u></p> <p>Över människor tillåtet men inte folksamlingar.</p> <p><u>Över 250 gram:</u></p> <p>Ej längre A1, flygs enligt A3.</p>
A2	<p><u>Upp till 2 kg</u></p> <p>Minst 50 m avstånd till icke medverkande personer.</p>	<p><u>Upp till 4 kg – klass C2</u></p> <p>Minst 30 m avstånd till icke medverkande personer (5 m med lågfartsläge).</p>	<p>Ej längre A2, flygs enligt A3.</p>
A3	<p><u>Upp till 25 kg</u></p> <p>Minst 150 m säkerhetsavstånd till bostads-, industri-, och rekreationsområden. Ej i närheten av människor.</p>	<p><u>Upp till 25 kg – klass C3-C4</u></p> <p>Minst 150 m säkerhetsavstånd till bostads-, industri-, och rekreationsområden. Ej i närheten av människor.</p>	<p><u>Upp till 25 kg</u></p> <p>Minst 150 m säkerhetsavstånd till bostads-, industri-, och rekreationsområden. Ej i närheten av människor.</p>

Källa: Joel Sköld, JPinfonet.

2

Innan flygning (Västra götaland län).

<https://link.webropol-surveys.com/Participation/Public/868596aa-7da53-4474-87e7-29ef0646eaa72?displayid=Swe2805406>

Lägg in och anmäl flygningen på en karta

Utvärdering åtgärder – kan vi göra det tillsammans?

Johan Månsson, Lovisa Nilsson & David Ahlqvist

1

Utvärdering åtgärder – kan vi göra det tillsammans?

2

När det sätts upp skrämnel – varför inte då försöka mäta effekten?

Syftet med utvärderingen är att svara på frågorna

1. Hur skiljer sig skrämnelåtgärderna i effektivitet vid ett givet avstånd från skrämnelutrustning?
 - inom art
 - mellan arter
2. Hur lång tid tar det innan effekten klingar av?

3

Vad har hänt hittills?

- Kontaktat några län med skrämnelpersonal
- Utarbetat en standardiserad metod
- Testkört
- Dags att sammanställa
- Med tiden borde det kunna ge oss en bild av effektivitet

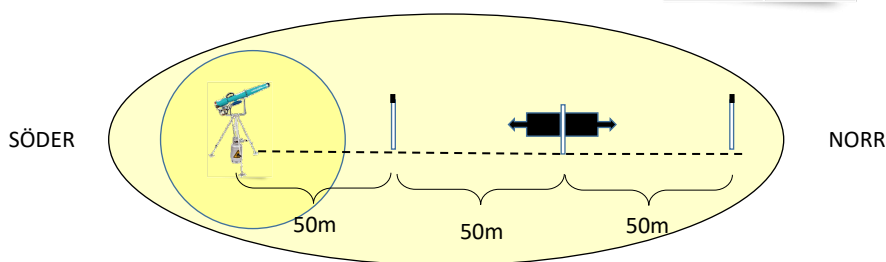
Län	Antal försök
Skåne	3
Västra Götaland	2
Örebro	6-7

4

Upplägg

- Liknar upplägget i gåsprojektet
- Experiment vs. kontroll
- Skrämsel och Avledning
- Gasolkanon, hulken, "tyggubbar", drakar, birdalert

5

6

7

8

Riktlinjer för förvaltning av stora fåglar i odlingslandskapet – åtgärder, ersättningar och bidrag

2015

5

1 Dan	Sandberg	URF
1 Håkan	Olofsson	Länstyrelsen Jämtlands län
1 Johan	Stark	Länstyrelsen Jönköping (VFD)
1 Peder	Ciase	Länstyrelsen Skåne
1 Michael	Hansson	Länstyrelsen södermanland
1 Emma	Mickelin	Länstyrelsen Värmland
1 Gunnar	Brandt	Länstyrelsen Västra Götalands län
1 Magnus	Olofsson	Länstyrelsen Örebro län
1 Louise	Eriksson	Umeå universitet

2 Jonas	Nordström	Länstyrelsen Dalarna
2 Erik	Danielson	Länstyrelsen Jämtlands län
2 Tomas	Melin	Länstyrelsen Kalmar län
2 Anders	Hallengren	Länstyrelsen Skåne
2 Kjell	Larsson	Länstyrelsen södermanland
2 Malin	Eliasson	Länstyrelsen Värmland
2 Jonas	Sandberg	Länstyrelsen Västra Götalands län
2 Anders	Hedström	Länstyrelsen Östergötland

3 Jimmy	Skord	Länstyrelsen Dalarna
3 Linda	Andersson	Länstyrelsen Jönköping
3 Robert	Briand	Länstyrelsen Kalmar län
3 Göran	Frisk	Länstyrelsen Skåne
3 Sebastian	Olofsson	Länstyrelsen Uppsala
3 Ingemar	Robertsson	Länstyrelsen Värmland
3 Peder	Hedberg Fält	Länstyrelsen Västra Götalands län
3 Markus	Genestam	Länstyrelsen Östergötland

4 Gunnar	Pettersson	Länstyrelsen Gotland
4 Ingemar	Sjöberg	Länstyrelsen Jönköping
4 Per	Ekerholm	Länstyrelsen Kronobergs län
4 Eva	Johansson	Länstyrelsen Skåne
4 Mikael	Larsson	Länstyrelsen Uppsala
4 Ingemar	Larsson	Länstyrelsen Värmland
4 Johanna	Månsson Wikland	Länstyrelsen Örebro län
4 Per	Rieberg	Naturvårdsverket

5 bert-inge	karlsson	Länstyrelsen Gotland
5 Jakob	Göransson	Länstyrelsen Jönköping
5 Cajsa	Söder	Länstyrelsen Kronobergs län
5 Paula	Jonsson	Länstyrelsen Stockholm
5 Nathalie	Kindbladh	Länstyrelsen Uppsala
5 Joakim	Carlsson	Länstyrelsen Västra Götalands län
5 Anna	Olofsson	Länstyrelsen Örebro län
5 Eleonor	Glad	Naturvårdsverket

6 Gert	Olsson	Länstyrelsen Halland
6 Håkan	Söderberg	Länstyrelsen Jönköping (VFD)
6 Karin	Borgenwall	Länstyrelsen Kronobergs län
6 Markus	Södling	Länstyrelsen södermanland
6 Lars	Plahn	Länstyrelsen Uppsala
6 Kristian	Kroon	Länstyrelsen Västra Götalands län
6 Pär	Nilsson	Länstyrelsen Örebro län
6 Nils	Henriksson	Länstyrelsen Västra Götalands län

7 Sara	Lindqvist	Länstyrelsen Jämtlands län
7 Liebeth	Karlsson	Länstyrelsen Jönköping (VFD)
7 Lena	Bondestad	Länstyrelsen Norrbotten
7 Ingemar	Parck	Länstyrelsen södermanland
7 Nils	Lidbaum	Länstyrelsen Uppsala
7 Sten	Hoffman	Länstyrelsen Västra Götalands län
7 Bengt	Olofsson	Länstyrelsen Örebro län
7 Niklas	Liljebäck	Svenska Jägarförbundet

Rödmarkerad = sekreterare

För anteckningar och redovisar samt ansvarar för att skicka in anteckningarna till maria.levin@slu.se efter konferensen.

6

Riktlinjer för förvaltning av stora fåglar i odlingslandskapet – åtgärder, ersättningar och bidrag

Generella synpunkter om skriften

1. Behövs riktlinjer?
2. Är det i den här formen de ska vara?
3. Är det något som saknas?

Förebyggande åtgärder

1. Hur stämmer rekommendationerna om åtgärderna med era egna erfarenheter, se framförallt åtgärdsmatrisen sid 28–29?
2. Är det någon åtgärd som ska tas bort?
3. Är det någon åtgärd som ska läggas till?
4. Andra förslag?

Bidrag och ersättningar

1. Vad vill ni ha för vägledning här?
2. Något som saknas?
3. Förändringsbehov?

2022!

SLU Viltskadecenter (VSC) är ett nationellt centrum för kunskap om vilt, viltskador och samhälle. Vi forskar, utvecklar, utbildar och informerar. Vårt mål är att begränsa skador och konflikter som orsakas av fredade viltarter, framför allt stora rovdjur och betande fåglar. Vi samverkar med flera myndigheter och organisationer.

Vi arbetar på uppdrag av Naturvårdsverket sedan 1996 och tillhör institutionen för ekologi vid SLU, Sveriges Lantbruksuniversitet.

www.slu.se/viltskadecenter

VILTSKADECENTER